

ПРОЕКТ

ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЛЕВЕН 2007 - 2013 ГОДИНА

УВОД

Планът за развитие на община Плевен е документ, който определя основните насоки за социално-икономическо развитие в средносрочен период. Планът е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионално планиране¹.

Целта на плана за развитие е въз основа на извършен анализ на състоянието на социално-икономическите и демографските процеси, управление на териториите и състоянието на природните ресурси и околната среда и определяне на тенденциите, да **определи насоките за развитие на община Плевен в съответствие с местните нужди и ресурси и националните и регионални приоритети.**

Представеният проект за План за развитие на община Плевен обхваща периода 2007-2013 година. Мерките и проектите, предвидени за изпълнение през периода 2007-2013 ще бъдат съфинансирани от Структурните и други фондове на Европейския съюз. Формулираните приоритети за развитие и мерките за тяхното постигане отговарят на основните цели на фондовете и мерките, които те подпомагат. След приключване на плановия период (2007-2013) в рамките на две години, до 2015 г., следва да бъде изготвена последваща оценка от прилагането на Плана, която да отчете постигнатите резултати и тяхното влияние.

Визията, която Плана за развитие формулира е: *“Утвърждаване на община Плевен като икономически център на Северен централен район, чрез реализиране наличния потенциал за бърз икономически растеж, и притегателен център за национални и чужди инвестиции”.*

Стратегическата цел за развитие и приоритетите и мерките за нейното постигане трябва да осигурят в краткосрочен план (до средата на плановия период) устойчива промяна на негативните тенденции в основните икономически показатели, а до края на плановия период – икономически растеж на база на общия икономически ръст на районите за растеж и националните тенденции.

Избраните стратегически цели и приоритетите за тяхното постигане са съгласувани с приоритетите, определени в Стратегия за развитие на област Плевен 2005-2015 и с целите на развитие съгласно Националната стратегия за регионално развитие 2005-2013.

Настоящият проект на План за развитие на община Плевен е разработен от “Агенция Стратегма” ООД. Той е резултат от съвместните усилия на консултанта и експертите от администрацията на община Плевен. Екипът благодари за подкрепата на г-н Найденов Зеленогорски – кмет на община Плевен и г-н Огнян Цанев – заместник кмет на община Плевен и ръководител на работната група за изготвяне на плана, както и на всички нейни членове.

¹ ДВ бр.14 от 20.02.2004 г.

АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО- ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

А. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И РЕСУРСИ НА ОБЩИНА ПЛЕВЕН

1. Географска характеристика и природни ресурси

1.1. Местоположение, граници и място в административно-териториалната и регионалната структура

Община Плевен заема централната част на Дунавската равнина. На запад граничи с общините Долни Дъбник и Долна Митрополия, на север с общините Гулянци и Белене, на изток с - Левски и Пордим, а на юг с общините Ловеч, Угърчин и Луковит, които са съставни на област Ловеч. Територията ѝ е 809,712 км², което е 17,4% от територията на областта и 0,73% от националната. Общината включва 25 населени места от които 2 града – Плевен и Славяново и селата: Беглеж, Бохот, Брестовец, Бръшляница, Буковлък, Върбица, Горталово, Гривица, Дисевица, Коиловци, Къртожабене, Къшин, Ласкар, Мечка, Николаево, Опанец, Пелишат, Радишево, Ралево, Тодорово, Тученица, Търнене и Ясен и е с административен център Плевен. Последният се намира на 170 км от столицата София, на 320 км от черноморския бряг, на 30 км от река Дунав, на 130 км от “Дунав - мост” и на около 70 км от Стара планина. Достъпът до града по река Дунав се осъществява чрез пристанище Сомовит, отстоящо на 30 км от Плевен.

Град Плевен е административен център на Плевенска област, в чийто състав влиза и общината, както и в Северен централен район на планиране².

Съгласно ЕКАТТЕ³ Плевен е община от 1-ва категория, а населените места в нея са както следва:

Таблица 1 Населени места в община Плевен и категория на съответното населено място съгласно ЕКАТТЕ

Населено място	категория	Населено място	категория	Населено място	категория
Славяново	4	Бохот	6	Къшин	7
Беглеж	5	Брестовец	6	Радишево	7
Буковлък	5	Бръшляница	6	Ралево	7
Гривица	5	Върбица	6	Тодорово	7
Коиловци	5	Дисевица	6	Тученица	7
Опанец	5	Мечка	6	Горталово	8

² Съгласно Закона за регионално развитие

³ Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България

Населено място	категория	Населено място	категория	Населено място	категория
Търнене	5	Николаево	6	Къртожабене	8
Ясен	5	Пелишат	6	Ласкар	8

Източник: Национален статистически институт

Общинският център изпълнява основни функции за жителите на съставните села по отношение на административно, здравно и социално обслужване, месторабота, обучение на деца и ученици.

Централното разположение в Северна България определя значението ѝ като крупен административен, икономически, политически, културен и транспортен център. До града се достига по първокласен път София - Варна (Е83), по второкласен път Никопол - Плевен (II-34), второкласен път Ловеч - Плевен (II-35).

1.2. Релеф

Релефът на общината е предимно низинен, средната надморска височина е 211 м. Най-високата точка в общината е Средния връх (314 м.), който се намира в Плевенските височини.

За Дунавската равнина са твърде характерни плоските междудолинни ридове, които имат много ясно изразен несиметричен профил. Повърхността на тези простиращи се от север към юг ридове е плоска и загладена. Тази заобленост се дължи до голяма степен на льосовата покривка. Източните склонове на ридовете са дълги и се спускат полегато към съседните долини. По тях се развиват левите, сравнително по-дълги притоци на меридионалните реки. Западните склонове, напротив, са къси, стръмни и разсечени от къси фуниевидни долини и ровини. От тази страна става окопаването и разяждането, а оттам и свличането на льосовата покривка. Това явление, което е характерно за реките Искър и западно от нея, се наблюдава и по долините в долните течения на реките Вит и Осъм. При тях, в средното и горното течение, тази асиметрия се нарушава особено по река Вит, където десните притоци Катунецка, Каменка и Калник са много по-силно развити от левите. Твърде вероятно е тази долинна асиметрия да се дължи на изместване на меридиалните реки в източна посока поради изток-североизточния наклон на терциерните пластове в западната половина на равнината и поради общия наклон на топографската повърхнина на Дунавската равнина.

1.3. Климат

Плевен е в зона с умерено - континентален климат с големи температурни амплитуди. Средногодишната температура е 10,8 °C. Преобладават западните и северозападни и източни ветрове. Преносът на студените въздушни маси е от север през зимата. През пролетта и лятото се наблюдават гръмотевични бури с поройни валежи. Не са редки случаите на продължителни засушавания в края на лятото и ранната есен.

Вятърът е постоянно действащ фактор върху климата на района и се определя от динамични и физикогеографски условия. Динамичните условия за наличието на вятър са високо атмосферно налягане, температурни и инверсни циклонални и антициклонални периоди. Физикогеографските условия се изразяват в местоположението и релефа на местността, надморската височина и близостта на обширни речни долини. Въздушните потоци и течения обикновено приемат профила на релефа на местността. В района на Плевен, преобладаващите ветрове са в посока запад – изток. Като частност се проявяват северозападни, североизточни ветрове. 12 до 14% от ветровете са югозападни. Тихото време е между 24 и 38%. Средномесечната скорост на вятъра за района е между 1,6 и 2,5 m/s.

Относителната влажност на въздуха се влияе силно от годишния ход на температурата на въздуха. Сухите дни в района са само 15,7, а дните с относителна влажност над 80% са 85,7 дни. Високата влажност на въздуха го прави по - трудно подвижен и разсейването на вредните емисии е трудно реализируемо. Високата влажност на въздуха е предпоставка за образуване на мъгли.

Валежите в обследваната територия като количество и месечно разпределение допълват типичната картина на климата в района. През студеното полугодие, валежите са предимно от сняг и са отражение на активната циклонална дейност.

Максимумът на валежите за района на гр. Плевен е през април, май и юни. През юли валежите достигат 81 mm, а през август едва 38 mm.

Поради географското положение и равнинният терен, продължителността на периода със снежна покривка е неголям. Броят на дните със снежна покривка са общо 43 дни. Броят на дните с валежи от сняг е общо 56,1.

2. Природни Ресурси

2.1. Води

Водните ресурси на територията на общината са бедни. Осигуряват се от реките Вит и Тученица, а също така и от карстови извори, артезиански кладенци и подземни води.

2.1.1. Повърхностни естествени водоизточници (водоеми) ⁴

От територията на общината извира река Тученица и изцяло протича през нея до заустването и в река Вит. Почти изцяло през територията и тече и р. Чернелка. Река Вит протича през територията на общината само в една малка част – от с. Дисевица до с. Опанец.

Река Вит се намира в Дунавския район на басейново управление. Водосборната ѝ област е ограничена на запад от вододела на р. Искър, а на изток съответно от вододела на р. Осъм. Река Вит има голямо значение за развитие на главните селища в поречието

⁴ Източник: Данни за водите в България, БлуЛинк – Електронна мрежа, РД "Екоюгозапад" – Благоевград, със съдействието на Министерство на околната среда и водите, <http://www.bluelink.net/water/>

й - градовете Тетевен, Плевен, Долен Дъбник, Долна Митрополия и Гулянци, а така също и на прилежащите им села. Терасата ѝ е основен водоизточник за питейно и промишлено водоснабдяване на повече от 50 населени места. В средното и долното течение на реката са разположени плодородни площи, от които посредством изградените Голяма Витска Напоителна Система (ГВНС) и Малка Витска Напоителна система (МВНС) могат да се напояват над 23000 ha.

Водоснабдяването на селищата в поречието "Вит" за питейно - битови нужди се осъществява от повърхностни и подземни води, като преобладаващ дял имат подземните.

Една от основните водоснабдителни групи, която довежда вода за гр. Плевен е водопроводът "Черни Осъм". Посредством речни водохващания на р. Черни Осъм тази група осигурява проектен дебит 1300 l/s за градовете Троян, Ловеч, Плевен и прилежащите на главните водопроводи села.

Град Плевен освен с вода от водоснабдителна група Черни Осъм разполага със собствени водоизточници в т. ч. каптажи за 42,5 l/s и дренажи за 6,5 l/s. Селата към община Плевен се водоснабдяват също със собствени малки водоснабдителни групи.

Река Осъм има решаващо значение за развитието на селищата в долината ѝ - градовете Троян, Ловеч, Летница, Левски, Пордим, Никопол и прилежащите им села. Тя е основен източник на вода за питейно - битовото и промишлено водоснабдяване. не само на селищата в поречието ѝ. От водоснабдителна система Черни Осъм" се довежда питейна вода и за гр. Плевен и прилежащите на системата села, разположени в поречието на р. Вит.

Водоснабдяването за питейно - битови нужди в поречието на р. Осъм се осъществява от повърхностни и подземни води, като от извора на реката до гр. Ловеч преобладаващо значение имат повърхностните води, а в селищата разположени в долното течение на реката - подземните. Управлението и поддържането на водоснабдителните системи в поречието се осъществява от четири "В и К" фирма : "В и К" - ЕООД Троян, "В и К" - ЕООД Ловеч, "В и К" - ЕООД Плевен и "В и К" - ЕООД Свищов. Тези фирми обезпечават с питейно - битови води общините: Троян, Ловеч, Летница, Пордим и Левски. От поречието на р. Осъм частично се водоснабдяват и отделни села в общините Никопол, Белене и Свищов, както и гр. Плевен и селата по трасето на водопровода Ловеч - Плевен, от водоснабдителна група "Черни Осъм".

Към поречието Осъм се отнасят и водоснабдителните групи на с. Мечка и гр. **Славяново**, които са към община Плевен.

На територията на общината има само малки ретензионни язовири – "Тотлебенев вал", "Мъртва долина", "Табаква чешма", с. Мечка, с. Николаево на река Чернелка, под гр. Славяново. Тези язовири се използват за отдиш, къпане, риболов, напояване. От язовирите в "Мъртва долина" до промишлената зона на гр. Плевен има промишлен водопровод, който сега се използва като резервен за подаване на промишлена вода.

2.1.2. Подземни естествени водоизточници

Налице са карстови води в сенона (кампан - мастрихт) – Ломско - Плевенска депресия. Водата от сенонския варовиков хоризонт се дренира от реките Чернелка,

Гривишка, Тученица и Мечка и от изворите Крушовица с дебит 56 dm³/s; Бъркач "Селски доли" с дебит 11 dm³/s; Плевен "Балаклия" с дебит 2,7 dm³/s; Рибен "Езерото" с дебит 70 dm³/s. Значителната окарстеност на сенона се потвърждава и от факта, че изворите се намират в основата на варовиков хоризонт.

Химическият състав на подземните води се формира под въздействието на комплексни фактори: геоложки, геоморфоложки, климатични и други. Решаващо влияние за формиране на състава на подземните води във водосборна област "Вит" оказва геоложката и хидрогеоложката среда и привързаността на водовместващите отложения към дадена зона на водообмен. Във водосборната област на р. Вит повсемесно са разпространени сулфатните йони в пресните подземни води. Обяснението на наднормените сулфатни и нитратни концентрации трябва да се търси в техногенните фактори - биодеградация на битови и животински отпадъчни продукти. и др.

Запасите на подземни води, които се използват за питейно - битово водоснабдяване на населените места, са повече в сравнение с повърхностните води. Водохващателните съоръжения за подземните води са дренажи и кладенци. Има и карстови извори.

Терасата на река Вит е с добри запаси на подземни води и е проучена в хидрогеолошко отношение за нуждите на водоснабдяването. Въз основа на тези проучвания са определени : мощността на алувиалните отложения, геолого - литоложкия строеж , подложката и параметрите на водоносния хоризонт. Определени са също и качествата на подземните води.

Мощността на алувиалните отложения е от порядъка на 8-9 метра средно. В литоложкия състав вземат участие : глини кафяви песъчливи , с дебелина до 4 м. при с. Ясен и до 8 м. при с. Победа. Чакъл и пясъци на места с едри валуни с мощност 4-6 метра. За водоупор на кватернерните /алувиални/ отложения служат мергелоподобни глини или изветрял варовик от палеоцена.

На територията на гр. Плевен, в промишлената зона са изградени шахтови и сондажни кладенци за добиване на вода за производствени нужди. Запасите на плитките и дълбоките подземни води не са установени чрез подробни проучвания , но от експлоатацията на кладенците може да се заключи , че са ограничени.

На територията на община Плевен основно се използват плитките подземни води /дълбочина до 10 м./ за питейно - битово водоснабдяване. На отделни места – с. Върбица , с. Мечка , гр. Славяново , където има дълбоки подземни води са изградени сондажни кладенци за питейно - битово водоснабдяване.

2.2. Баланс на териториите

2.2.1. Баланс на територията по предназначение и собственост

Съгласно Закона за устройство на територията специфичното предназначение на поземления фонд се определя в съответните устройствени планове. Балансът на територията по предназначение в община Плевен е представен в таблицата⁵.

Таблица 2 Баланс на територията по предназначение в община Плевен

Обща площ на общината, дка	809 712
Земеделска земя, дка	650 052
Горски фонд, дка	76 870
Урбанизирана територия, дка	67 077
Територии за транспорт, дка	6 098
Нарушена територия	2 079
Водни площи и водни течения	7 536

Източник: Общинска администрация, Агрогеометър София, ф-л Плевен

Урбанизираната⁶ територия е 9% от цялата територия на общината. Няма данни, че осъществяваните и очакваните промени в застроителните планове ще променят чувствително това съотношение.

По населени места най-голям дял урбанизирани територии се наблюдават в гр. Плевен (30%) и в селата Дисевица (18%), Търнене (17%), Ясен (14%) и Буковлък (10%). Това са и селата с най-голям брой население, намиращи се в непосредствена близост до общинския център.

Земеделската земя съставлява над 80% от територията, а обработваемата земеделска земя е 66% от общата територия. Собствеността върху нея се разпределя както следва: частна – 79%, общинска – 8,6%, държавна – 1%. Собствеността върху нивите е близо 94% частна, а върху над 60%.

В землищата на населените места земеделските територии заемат най-голям дял (над 90%) в гр. Славяново и селата Мечка, Върбица, Брестовец, Коиловци и Пелишат. Най-малък е дела в селата Буковлък (64%) и Търнене (60%). От земеделските територии средно обработваемите земи са над 82%. Най-голямо отклонение от средната стойност се наблюдава в с. Буковлък, където се обработваемата земя е едва 68% от земеделската земя.

Горските територии обхващат под 10% от общинската територия, като най-голям е делът в землищата на селата Буковлък, Къртожабене, Николаево, Ралево и Търнене. Под 1% са горските територии в селата Мечка, Бръшляница и гр. Славяново.

⁵ Данните са от Доклад на баланса на земята за територията на община Плевен към 31.12.2000 г., изготвен от "Агрогеометър-София" ЕАД

⁶ Урбанизирана територия и територии за транспорт.

Нарушените територии са с най-голям дял в селата Ясен (кариери и рудници), Буковлък (1,5% от територията е заето от общинското депо за ТБО) и Пелишат (депа за ТБО и промишлени отпадъци).

2.3. Биологично разнообразие

2.3.1. Горски фонд

По данни на Горско лесничейство, гр. Плевен, общата площ на горските насаждения в общината е 9 588,8 ха, като 7 683,71 ха са с установена вече собственост, а останалите предстои да бъдат уточнени, тъй като се работи по връщането на част от горите по земеделски закони.

Община Плевен е с много ниска лесистост. Церовите гори са най-разпространените естествени гори в района. Срещат се при разнообразни изложения и почви. По-големи разкъсани комплекси от такива гори има в землищата на селата Гривица, Тодорово, Беглеж, Николаево и лесопарк "Дрян", северно от град Плевен. Всичките практически са издънкови и са в сравнително лошо състояние.

Липовите гори заемат много по-малки площи, основно по северните и източните склонове. Липови масиви има около с. Върбица и ЛС "Дрян", около Плевен (м. "Ицовото бранище"), по-малко в "Кайлъка" и между селата Тученица и Пелишат. Проблемите при тях са същите като при церовите гори, с разликата само, че възобновяването им е значително по-добро.

Горите от келяв габър са разпространени в тесни ивици само в каньоните на реките Тученица, Чернелка и на някои места в поречието на река Вит. Салкъмът (бялата акация) е най-широко залесяван сред чуждите за района видове, като най-големият масив е между селата Тученица и Пелишат.

Боровите култури са залесявани заради бързия им растеж и ценната им (чамова) дървесина. Навсякъде извън дъната на каньоните, достигали до определена възраст, поради лятното засушаване, тези гори започват да засъхват. Днес на повечето места боровите култури са в лошо състояние.

Тополовите култури се създават основно в поречието на река Вит. Те растат сравнително бързо и имат ценна дървесина. От друга страна са податливи на различни заболявания и лесно съхнат.

2.3.2. Животински видове

Като най-важни за опазването на флората се очертават основно каньоните на реките Чернелка и Тученица и поречието на р. Вит, където са концентрирани най-много редки и застрашени видове. Със създаването на ПП "Студенец" почти всички находища на тези видове ще попаднат в защитени територии, което ще подобри условията за опазването им.

Защитени растения по ЗБР на територията на общината са 13 вида и подвида. От тях един вид – орхидеята-пърчовка (*Himatoglossum caprinum*) е включен в Директива 92/43 на ЕС за хабитатите и видовете от дивата флора и фауна. Видът се среща

нарядко, но на много места в района и повечето са в защитени територии – ПЗ “Чернелка”, “Ясен-Търнене”.

2.3.3. *Защитени територии*

Защитените територии са значителни като брой, но заемат много малка част от общата площ на общината. С изключение на ЗМ “Кайлъка” /1000 ха/ всички са малки по територия. В общата площ на ЗМ “Кайлъка” се включва и парковата част, която е значителна и със занижена консервационна стойност. Единствено ПЗ “Чернелка” сравнително добре изпълнява природозащитните си функции, заради които е създадена. Една от причините за бедността на защитени територии е силното антропогенно въздействие върху природните компоненти на района, но от друга страна той е оставал досега встрани от приоритетните за опазване региони в страната.

ЗМ “Кайлъка”⁷

Защитената местност се намира в непосредствена близост до град Плевен. Подложена е на силен антропогенен натиск. Може да се раздели условно на две части, като частта разположена между “Моста” и язовир “Тотлебенев вал” има главно рекреационна функция. Тя представлява в същността си крайградски парк. В нея има голяма алейна мрежа, действащо шосе, много почивни станции, заведения, басейни, недостроена мотописта и др. В периферията и се намират действаща кариера за варовик, вилни зони и др. В нея не трябва да се допуска увеличение на човешкото въздействие, защото това ще обезсмисли окончателно природозащитният ѝ характер.

Частта, която обхваща районите на Бохотската гора и х. “Среброструй” в по-голяма степен изпълнява функциите на защитена местност и трябва да се запази като такава. На регионално и национално ниво ЗМ “Кайлъка” е важна с наличието на размножаващи се двойки белоопашат мишелов, бухал, черен щъркел, черен кълвач, а от растенията – голяма популация на елвезиево кокиче, горска съсънка и др.

Многообразието от растителни видове е повече от 150, числящи се към 40 ботанически фамилии, които трудно могат да се изброят. Средната възраст на дървесните групи и насаждения е от 15 до 65 години.

На територията на парка са намира зоокът, в който се отглеждат редки и нетипични за нашата фауна животни като маймуна, лъв, леопард и др.

Водните площи – язовири, вътрешната река /корито на р. Тученица/, огледала и др. са силно замърсени от отпадните води, поради липса на финансови средства за доизграждане на колекторната мрежа в защитената територия. Множество от изградените обекти, заведения и почивни станции директно заустват отпадните си води във водите на река Тученица.

Замърсяващите производства на асфалтовата база на фирма “Инжстрой”-ЕООД и кариерата за варовик на “Плевенски цимент”-АД в непосредствена близост с границите на защитената местност са основен фактор за негативните въздействие върху

⁷ З-д № 3700/29.12.72/МГОПС,ДВ бр. 13/1973

биотопите, флората и фауната от една страна, както и върху посетителите на парк от друга.

Транспортните връзки, преминаващи през територията на ЗМ “Кайлъка” са стари и амортизирани. Замърсяващото им въздействие макар и с превес върху атмосферния въздух и спокойствието на обитателите и посетителите, вреди и върху останалите компоненти на околната среда, със значение за екологичното равновесие в защитената територия.

Областна администрация Плевен е разработила “Концепция за устройство и управление на защитена местност “Кайлъка” – гр. Плевен Целта на документа е да се анализира актуалното състояние на защитената територия, проблемите за разрешаване и перспективите за развитие.

Община Плевен е сред инициаторите за създаване на природен парк “Студенец”. Той ще обедини част от съществуващите защитени територии в региона и ще създаде по-добри предпоставки за опазването на природните дадености на общината.

ПЗ Карстово ждрело “Чернелка”⁸

Защитената територия се намира в границите на с. Горталово и представлява красиво карстово ждрело и вероятно е най-запазената такава на територията на община Плевен. Важна е за опазването на много видове растения, влечуги, птици и бозайници. Такива са кокичето, двата вида сухоземно костенурки, белоопашатият мишелов, черният щъркел, бухалът, орелът-змияр, големият и малкият ястреби, видрата и др. Има голям потенциал за развитие на познавателен и екотуризъм.

Двете споменати по-горе защитени територии имат най-голям потенциал за развитие на специализиран и познавателен екотуризъм. Този потенциал ще нарасне многократно със създаването на ПП “Студенец” поради богатството на флора, фауна, исторически и природни паметници.

Други защитени територии в границите на общината са изброени в приложение.

Собствеността на защитените територии не е напълно изяснена. В повечето попадат частни или общински имоти. Нито една от тях не излиза извън общината и не попада на територията и на друга община. Единствената изградена и маркирана екопътека се намира на територията на ПЗ “Чернелка” между селата Къртожабене и Горталово, които и могат да се разглеждат като изходни пунктове за разглеждане на каньона. Трети изходен пункт е хижа “Капчука” до която има паркинг и шосе в много лошо състояние. Най-посещавана е ЗМ “Кайлъка”. Основни цели на посещенията са отдих, развлечения и риболов, които в повечето случаи не са свързани пряко с природните дадености на територията. Има много изходни пунктове, най-важните от които са тройлебусната спирка на “Моста” и шосето, преминаващо през почти цялата територия на “Кайлъка”. Необходимо е да бъде изготвен план за управление на защитените територии, в който по-добре да се диференцират всички дейности в границите им, включително и по-голям контрол на посещението в някои от районите.

⁸ 3-д № РД - 212/1994 на МОС, ДВ бр.68/1994: площ 449.2 ха/ 192 а-г,1; 193 а-в;194 а-д; 195 а, б, г, д, ж, з, 1-5; 196а; 249 к, л,з/

3. Териториално устройство

Видът на населените места и териториалното им разпределение определят община Плевен като община със силен общински център с индустриален характер и прилежаща територия от селски тип. Населените места са разпределени равномерно по територията на общината. Те могат да бъдат разгледани в две групи: гр. Плевен и села, като във втората група е включен и втория град в общината гр. Славяново.

Гр. Плевен е разположен в централната част на общинската територия, което осигурява добра транспортна достъпност от всички населени места. Общинският център концентрира в много голяма степен функциите по обслужване населението, включително работни места и заетост, предоставяне на административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

Гр. Славяново е разположен в североизточната част на общината. По големина е на второ място в общината, но брой на населението е съпоставим с големите села в общината. Населените места, в близост до него отстоят приблизително на същото отстояние от гр. Плевен, което заедно с географското му разположение не предполага възможност за превръщането му в локален обслужващ център в общината в разглеждания период.

Селата в общината са 23 на брой и могат от своя страна да бъдат разгледани в четири основни групи. Първата група включва села, които са разположени в непосредствена близост до общинския център, с много добра транспортна достъпност и с *нарастващ брой на населението*. Такива са Бохот, Брестовец, Буковлък, Върбица и Дисевица.

Втората група включва села много близо до общинския център и с много добра транспортна достъпност, чието *население остава сравнително устойчиво* в периода 2000 – 2004 г. или възстановява стойностите си в сравнение с данните от преброяването на населението през 1992 г. Тази група включва селата Гривица, Къшин, Опанец, Радишево, Търнене и Ясен.

Третата група включва селата Бръшляница, Коиловци, Къртожабене, Мечка, Пелишат, Ралево, Тодорово и Тученица. Те са на близо или средно отстояние от гр. Плевен, с добра до средна транспортна достъпност, а населението им е *сравнително устойчиво или намалява* през разглеждания период.

Четвъртата група включва села, отдалечени от общинския център, със средна достъпност, чието *население намалява* – Беглеж, Горталово, Ласкар и Николаево.

4. Анализ на географска характеристика и природни ресурси

Въз основа на направения преглед на наличните природни ресурси и тяхното състояние могат да се интерпретират като фактор за социално-икономическото развитие. Географското разположение на община Плевен благоприятства функциите ѝ на областен и регионален център.

Общината разполага с много добър ресурс от обработваема земя, а релефа и климатичните особености благоприятстват развитието на селско стопанските дейности.

Населените места в общината разполагат с много добра транспортна достъпност като към общинския център, така и към съседните общини и големите градове на национално ниво.

Общината използва водоснабдителни източници, чийто ресурс поделя със значителен брой големи съседни общини. Това, в процеса на икономическо развитие, може да се превърне в ограничаващ фактор.

Устройството на териториите се изразява чрез пространствена връзка между населението, работните места и инфраструктурните съоръжения. Налице е силна концентрация на тези три фактора в общинския център. Тази територия, с обвързаните ѝ области, представлява двигател за икономическия растеж на общината. Същевременно съсредоточаването на функции неизбежно води до изоставане в развитието на периферните райони.

Въпреки балансираната селищна мрежа, е необходимо да се прилагат подходи за равномерно развитие на селата в общината, в зависимост от техните демографски и икономически особености. Наличието на обработваеми площи благоприятства развитието на мрежата от малки и средни предприятия в селата, свързани със селскостопанско производство, както и с предоставяне на услуги, свързани с икономическите сектори, развивани в общинския център.

В. ИНФРАСТРУКТУРА

1. Транспортна инфраструктура

1.1. Пътна мрежа

На територията на Община Плевен съществува сравнително добре изградена инфраструктура. Общата дължина на пътната мрежа в община Плевен е 316 км, от които 156 км републиканска пътна мрежа (пътища I, II и III клас) и 160 км общински пътища (пътища IV клас). Гъстотата на пътната мрежа в общината е около средната за страната.

Най-нисък е относителният дял на пътищата от **I-ви** клас. През територията на Общината преминава I-3- Ботевград – Бяла с дължина 26,9 км. Пътищата от **II-ри** клас са два – II-34 по направление към Никопол и II-35 към Ловеч с дължина 43,45 км. Състоянието им е добро.

Третокласните пътища са с обща дължина 60,1 км. и са 10 на брой. Състоянието им е задоволително. Предвидени са ремонтни работи по направленията Славяново – Пордим и Ясен – Търнене.

В най-лошо състояние са четвъртокласните пътища с обща дължина 159,5 км. – на територията на общината те са 20 броя. Те осигуряват транспортен достъп до всички селища в общината. Състоянието им е задоволително.

Необходимост е изпълнението на изработения идеен проекти за проучване и проектиране на отсечка от обходен път източно от гр. Плевен на трасето Ловеч – Плевен – Никопол. В настоящия момент трасето на път II-35 преминава през гр. Плевен (по бул. “Христо Ботев” и ул. “Хемус”), което предизвиква натоварване както на градската транспортна мрежа, така и повишаване на атмосферната замърсеност в границите на града. Изграждането на обходния възел е необходимо и поради планираното изграждане на нова фериботна връзка между България и Румъния – комплекса Никопол – Турно Мъгуреле, което ще повиши пътнито и товаро потока по път II – 35.

Общата дължина на уличната мрежа в гр. Плевен е 171 км. Необходимо е доизграждане на уличната мрежа в жк “Кайлъка” и жк “Дружба”. Състоянието на пътните настилки на уличната мрежа не е добро. Налице са множество деформации, вследствие увеличените транспортни потоци. Цялостната рехабилитация се изпълнява от общинската фирма “Инжстрой” ЕООД. Необходима е и рехабилитация на мостовите съоръжения на територията на общината.

През 2005 г. са осигурени средства от държавния бюджет (чрез сключване на договор с “Публични инвестиционни проекти” ЕАД) за изграждане участък от кръговото движение при подлез за жк “Сторгозия” гр. Плевен.

Към края на 2005 г. в гр. Плевен ще има изградени сфетофарни уредби за регулиране на движението на 22 броя кръстовища. Към 2013 г. общия брой на кръстовищата, които ще бъдат със светлинна регулация ще е 40, 12 от които за пешеходно регулиране. Необходими са инвестиции за разширение на системата за автоматизирано управление на светлинната регулация, поддръжка на уредбите, както и въвеждане на видео наблюдение на натоварените кръстовища.

Ефективната организация на движението е един от основните фактори за намаляване на пътнотранспортните произшествия и тяхната тежест. Необходими са допълнителни инвестиции за обезопасяване местата с повишена концентрация на пътнотранспортни произшествия, както и за изграждане и управление на зони за паркиране и паркинги на територията на гр. Плевен.

Към управление на общинската инфраструктура има заявен интерес от страна на италианската фирма "SSM". Основната дейност на фирмата е свързана с управление и обслужване на инфраструктурата на населени места. В тази област дружеството е реализирало редица проекти в източноевропейски страни. Италианската фирма е специализирала в изграждането на подземни и многоетажни паркинги и гаражи, управление на светофарни уредби и информационни табла с автоматично обработвана информация, с цел организация и безопасност на движението в населени места.

Транспортното обслужване на населението в общината е добре развито. Автомобилният парк разполага с 5 660 товарни автомобили. Автобусният парк се състои от 946 автомобили, от които общинска собственост 86 бр. Общият брой на маршрутните линии е 79 от които 22 градски и 57 междуселищни. Тролейбусната мрежа е 17 км. Таксиметровите автомобили са 1 004 бр. Техническото състояние на 42% от автомобилите е добро, а на 58% - задоволително. Техническото състояние на тролейбусите е 60% добро и 40% задоволително.

1.2. Железопътна мрежа

На територията на община Плевен е развит и железопътния транспорт. През гр. Плевен преминава жп линия София – Варна, с връзка за Русе.

2. *Водоснабдителни мрежи за питейно-битово водоснабдяване и мрежи за отпадни води*

2.1. Водоснабдяване

Питейното водоснабдяване на населените места в община Плевен се осъществява основно с подземни води, чрез изградени общо 153 броя местни водоизточници, както и с повърхностни води от водоснабдителна група "Черни Осъм". По вид и по брой местните водоизточници са: шахтови кладенци – 106 броя, тръбни кладенци – 10 броя, каптажи – 20 броя, дренажи – 17 броя. Максималният общ дебит на подземните водоизточници е 1 100 л/с. Общината ползва питейна вода от още три водоизточника – две речни водохващания "алпийски" тип и един карстов водоизточник (каптаж "Стенето"). Техният дебит, обаче, е силно променлив и зависи в голяма степен от засушаванията – от 120 до 540 л/с. Заедно с водоподаването от водоснабдителна група "Черни Осъм" максималния общ дебит, на който общината разчита е 1 400 л/с. Към момента водоподаването е от 820 до 1 200 л/с при оценена необходимост за 1 400 л/с.

Извършените хидрогеоложки проучвания не показват възможност за експлоатация на нови водоизточници, а наличните намаляват дебита си и влошават качеството си. Геологопроучвателните и нефтодобивни сондажи, извършвани в терасите на р. Вит водят до подземно и повърхностно замърсяване на водоноса, което е довело до изключване от системата на 7 броя шахтови кладенци.

Дебитът на водоизточниците се изменя през различните сезони и зависи от валежите. При намаляване дебита на водоизточниците и увеличаване на водопотреблението в населените места с. Николаево, с. Ралево, с. Ласкар, с. Горталово, с. Гривица, с. Пелишат се въвежда сезонен режим на водоснабдяване. Населението в тези села е общо над 4 000 души.

За гр. Плевен средногодишното водопотребление е 16 425 000 м³/г. През последните години в града не е въведено режимно водоснабдяване, но при засушаване през летните месеци и спиране подаването на вода от водоснабдителна група "Черни Осъм", недостигът на питейна вода се компенсира, чрез увеличаване дебита на шахтовите кладенци в терасата на река Вит, чрез изкуствено подхранване с води от язовирите "Горни Дъбник" и "Вълчовец". Тези води, обаче, не могат да се охраняват, съгласно нормативите за охрана на вода за изкуствено подхранване на водоизточниците.

Поради тези причини е наложително изграждането на хидровъзел "Черни Осъм", който ще осигури достатъчно и качествена питейна вода както за община Плевен, така и за общини Троян и Ловеч.

Водоснабдяването на община Плевен се извършва от ВиК – Плевен. Дружеството е с 100% държавно участие. Предстои реструктуриране на фирмата, като голяма част от собствеността им ще бъде прехвърлена в собственост на община Плевен. За закупуването на останалата част от собствеността ще бъдат привлечени стратегически инвеститори.

Населените места в общината имат изградени водопроводни мрежи с обща дължина 772 км, от която 360 км в гр. Плевен. Съществуващата водоснабдителна мрежа се нуждае от подмяна и реконструкция. Загубите са приблизително 52%. Към настоящия момент са подменени 10% от тръбите на водопроводната мрежа, като до 2010 г. е предвидена подмяна на още 10%.

2.2. Мрежи за отпадни води

Канализационна мрежа има изградена само в гр. Плевен. Дължината на канализационните колектори е 48,59 км., на разпределителната канализационна мрежа – 156,5 км. В центъра на гр. Славяново има изградена отводнителна канализация, която се зауства в дерето под града. В останалите населени места в общината отпадните води се отвеждат посредством септични ями и попивни кладенци. Там липсват и пречиствателни съоръжения за отпадни води, което е причина за неконтролно изпускане на замърсени води във водоемите.

Община Плевен е разработила програма за изграждане на канализационни мрежи и довеждащи колектори до градската пречиствателна станция за отпадни води. Необходима е реконструкция на градската канализационна мрежа, тъй като отпадните води периодично се изливат чрез отливните канали след дъждопреливниците в река Тученица, с което се причинява замърсяване на водоприемника. Предвижда се и изграждането на частична канализация в три от селата – Ясен, Буковлък и Гривица.

Пречистването на отпадните води от гр. Плевен и някои прилежащи предприятия се осъществява от Пречиствателна станция, намираща се на 30 км. от града. Въведена е в експлоатация през 1992 г. с проектен капацитет 1 230 л/сек. Обслужва отпадните води

от гр. Плевен и индустрията на града, както и на няколко предприятия от региона - Захарен завод, Маслена фабрика, ВВТУ "Г. Бенковски", в гр. Долна митрополия и отпадъчните води на свинекомплекса в с. Победа.

2.3. Хидромелиоративни системи

На територията на общината се намират 21 язовира общинска собственост и 10 – държавна собственост. Използват се за напояване, промишлено водоснабдяване, спортен риболов, рибовъдство и др. Тези водни площи крият в себе си сериозен рекреационен и икономически потенциал за развитие на териториите.

Изградените в миналото напоителни системи почти не функционират поради високата цена на водата, промените в собствеността на земята и липса на поддръжка на съоръженията. Част от тях са разрушени. На много места се използва питейна вода за напояване.

3. *Енергийни мрежи и системи и алтернативни източници на енергия*

3.1. Топлофикация и газификация

Град Плевен е централизирано топлоснабден от ТЕЦ Плевен. Общият брой на топлофицираните жилища е 35 172 бр., което е малко над половината от всички жилища в общината и 70% от жилищата в гр. Плевен. Захранването се извършва чрез изграждане на действащи топлопреносими водни магистрали и топлофикационни отклонения с обща дължина 175 км. и 1 290 броя абонатни станции.

Централизирано топлоснабдени са жк. "Сторгозия" изцяло, централната градска част, част от жк. "Дружба" и част от IX-ти квартал. Изградената и функционираща топлопреносна магистрала до жк "Дружба" дава техническа възможност за топлоснабдяване на I-ви и II-ри микрорайони в комплекса. "Топлофикация Плевен" бе приватизирана през 2004 г. от българската компания "Метрони". Новият собственик стартира изграждането на модерен газов модул. Той ще произвежда 20 мегавата електроенергия и 25 мегавата топлинна. Топлофикацията в гр. Плевен може да се развива успоредно с битовото газоснабдяване.

Гр. Плевен е разположен в северния полупръстен на изграден магистрален газопровод. Изградено е и функционира отклонение до газоразпределителна станция в местността "Комудара". От нея са изградени газопроводи до основните промишлени потребители "Плама", "ТЕЦ" Плевен. От тези газопроводи се захранват и филмите "Екюел", "Вапцаров", "Алуком", "Плевенски цимент", "Рубин", "Вит", "Сторко".

През 2004 г. стартира изграждане на газоразпределителната мрежа на гр. Плевен от лицензираната "Черноморска технологична компания". Работи се по изграждане на вътрешни газови инсталации на битови и промишлени консуматори.

Предвидените за изграждане газоснабдителни мощности ще осигурят около 85% от потреблението на гр. Плевен. До три години те ще обхванат и населените места, намиращи се в непосредствена близост южно от града, което ще повиши инвестиционния интерес към тази част от територията.

Очакваните инвестиции от страна на "ЧТК" са за 76 милиона евро за реализиране на проект за газификация на регион "Мизия" с център гр. Плевен. Едно от намеренията на италианската компания е да си партнира с "Топлофикация Плевен" по изграждане на инсталация на комбиниран цикъл. През следващите 5 години в града се очаква да бъдат газифицирани 160 индустриални обекта и над 250 комунални потребители. При спазване на технологичните срокове, бизнеспланът предвижда в края на десетата година газ да получи целият обществен сектор.

3.2. Електроснабдяване

"Електроразпределение-Плевен" АД е едно от трите електроразпределителни търговски дружества от Западна България, закупени от ЧЕЗ Чехия, съгласно подписан с Агенцията по приватизация на 19.11.2004 г., договор за продажба на акции.

Предмет на дейност на дружеството е експлоатация на електроразпределителната мрежа, представляваща съвкупност от електропроводни линии и електрически уредби със средно, ниско и високо напрежение, която служи за пренос и разпределение на електрическа енергия с цел доставка на потребителите, присъединени към тази мрежа на територията, на която извършва своята дейност. На територията, обхваната от разпределителната мрежа, Дружеството осигурява развитието на разпределителната мрежа в съответствие с перспективите за икономическо развитие и прогнозите за изменение на електропотреблението в региона.

ТЕЦ Плевен разполага с три броя турбогенератори, всеки с мощност 12 MWh, или общо 36 MWh, включени в националния енергиен пръстен. Функционират и четири броя електрически подстанции.

3.3. Улично осветление

На територията на община Плевен има изградено улично осветление с общ брой осветителни тела 4 354 и дължина на захранващия кабел до мрежа УО 121 399 км.

Необходима е реконструкция и модернизация на системата. Основната задача е повишаване на енергийната ефективност и равностойното развитие на системата за улично осветление във всички населени места. В чертите на гр. Плевен е предвидено изграждане на нови над 3 км от мрежата.

3.4. Алтернативни източници на енергия

Енергийната ефективност на голяма част от консуматорите е ниска. Част от сградите, общинска собственост, се отопляват с локални инсталации с течно гориво, които са с ниска ефективност. Извършва се обследване на енергийната ефективност на 20 от общинските обекти. Обследването има за цел да определи потенциалните възможности за намаляване разходите за енергия и да предложи мерки за повишаване енергийната ефективност и опазване на околната среда.

Изготвени са 12 проекта за енергийна ефективност, които са включени в Областната програма по енергийна ефективност на Плевен за периода 2005-2007 година. Очаква се общата сума, отпусната от държавния бюджет по тези проекти, да е в размер на 1 758 500 лв. Очакваният икономически ефект от реализацията им е в размер на 2 237 300 лева годишно. Проектите са в различни сектори - бит и услуги, сграден

фонд, ремонт на учебни заведения. Одобрени са проекти, свързани с ремонт на сгради на учебни заведения в Плевен. Община Плевен е изготвила проект за монтаж на термостатни вентили, уплътнения на дограма на "Панорамата Плевенска епопея-1877". Предвидено е чрез проект да се подмени дограмата и в една от най-известните сгради на Плевен - паметник на културата, в която днес се помещава Историческия музей.

Газификацията на Плевен е сред приоритетите на общината за 2005 г. В плановете е предвидено да се газифицират и 1/3 от обществените сгради в града, което ще намали разходите за отопление на общината до 25-30%.

С изпълнението на програмата за газификация на гр. Плевен ще бъде постигнат положителен екологичен ефект:

- ☐ Съществено намаление използването на замърсяващи околната среда енергийни източници;
- ☐ Намаляване количеството на вредни атмосферни емисии;
- ☐ Съществено намаление на твърдите и течните промишлени отпадъци.

4. Комуникационни системи

Регионално управление "Далекосъобщения" - Плевен е едно от 11-те подразделения на БТК - ЕАД. В структурата му влизат два технологични райони – Плевен и Ловеч. От края на 2003-та в гр. Плевен се извършва огромна по своя мащаб и темпове цифровизация на телефонните постове. В тази връзка съвместно с външни фирми се прави рехабилитация на селищната телефонна мрежа с цел изправяне на дуплексните постове и преобразуването им в цифрови. Очакваната цифровизация до края на 2005 г. е около 80%.

В населените места извън общинския център функционират 19 телефонни централи. Телефонните постове на територията на общината са над 58 хиляди при наличен капацитет на централите от близо 70 000 поста. Плътността на телефонната мрежа е 39 поста на 100 жители. Населените места са включени в системата за автоматично телефонно избиране.

Развитието на съобщенията и телекомуникационните услуги се насочват към постигане на осигуряване на високоскоростни цифрови връзки и разширяване на интернет услугите и връзка с местни компютърни мрежи на бизнес оператори; развитие на мрежата за бизнес услуги за нуждите на оператори с национални мрежи.

5. Анализ на състоянието на техническата инфраструктура

Общата оценка на състоянието на общинската инфраструктура дава основание да се заключи, че основните инфраструктурни елементи са изградени.

Въпреки неголямата дължина на републиканската пътна мрежа общината е с добра транспортна осигуреност по отношение на основните транспортни направления София – Варна, Русе. Като слаба страна следва да се отбележи необходимостта от осигуряване на по-бързи транспортни връзки с посочените дестинации, както и с територията на Южна България. В тази връзка положително въздействие ще окаже

изграждането на магистрала “Хемус”, чието трасе следва да бъде проектирано по начин, предоставящ на община Плевен възможност за бързи транспортни междурайонни и трансгранични комуникации.

Същевременно подобряването на достъпа до главните транспортни направления, чрез реконструкция и модернизация на второкласните и третокласни пътища, изграждането на обходни маршрути, ще позволи значително намаляване на времето за транспортен достъп и задоволяване изискванията на бизнеса. Ще се подобри достъпът на периферните и изостанали в икономическо отношение райони до регионалните пазари и големи икономически центрове.

Ефективната организация на движението е един от основните фактори за намаляване на пътнотранспортните произшествия и тяхната тежест. Необходими са допълнителни инвестиции за обезопасяване местата с повишена концентрация на пътнотранспортни произшествия, както и за изграждане и управление на зони за паркиране и паркинги на територията на гр. Плевен. Освен пътнотранспортните произшествия, това са мерки, които ще намалят и екологичната натовареност на града, който концентрира индустриалната дейност на общината. Обходния път маршрут на второкласен път Ловеч - Никопол влиза в същата група.

Питейното водоснабдяване на населените места в община Плевен се осъществява основно с подземни води, чрез изградени общо 153 броя местни водоизточници, както и с повърхностни води от водоснабдителна група “Черни Осъм”. Проучванията не показват възможност за експлоатация на нови водоизточници, а наличните намаляват дебитите си и влошават качеството си.

Необходимо е изграждането на хидровъзел “Черни Осъм”, който ще осигури достатъчно и качествена питейна вода както за община Плевен, така и за общини Троян и Ловеч.

Изградена е водопроводна мрежа във всички населени места в общината. Високият процент загуби, обаче, предопределя нуждата от подмяна и реконструкция, като с това ще се осигури и подобряване на качеството на доставяната питейна вода. Повишаването на ефективността на управление на водоснабдителната мрежа пререструктуриране на ВиК Плевен, която е със 100% държавно участие.

За разлика от водопроводната мрежа, мрежа за отпадни води не е изградена в селата в общината. Това оказва съществено влияние върху качеството на живот на около 15% от населението на общината, като същевременно се оказва възпиращ фактор за равномерно икономическо и социално развитие, като води и до нарушение на екологичните норми.

Състоянието на енергийната инфраструктура на община Плевен в голяма степен създава добри възможности за икономическото развитие. Общината разполага с достатъчно енергийни мощности, които да задоволят настоящите и бъдещи нужди на развитие на промишлеността в региона.

Приватизирането на основните енергийни мощности гарантира тяхното професионално управление, осъществяването на нужните инвестиции, както и пазарно поведение, съответстващо на изискванията на растящата икономика.

Изградената до този момент газопреносна и газоразпределителна мрежа, както и плановете за нейното развитие, обвързани с конкретни срокове, осигуряват силно конкурентно предимство на общината за привличане на нови инвестиции и развитие на индустрията в района.

Използването на природния газ като алтернативен източник на енергия ще допринесе за подобряване на качеството на атмосферния въздух в силно урбанизираните зони на гр. Плевен, като подобри и енергийната ефективност на общинските и битови потребители.

Наличието на природен газ и изградената преносна мрежа са сериозно конкурентно предимство на общината за привличане на инвестиции.

Комуникационната инфраструктура е съсредоточена в общинския център. Необходими са мерки за осигуряване достъп до информационни технологии и в другите населени места от общината.

С. ИКОНОМИКА

Обща характеристика на общинската икономика

Съгласно Регионалния план на Северен централен район за планиране 2007–2013 г., Община Плевен е определена като район за икономически растеж. Тези райони се характеризират с развита икономика, транспортна, техническа и социална инфраструктура.

Общинската икономика има водеща роля на областно и на регионално ниво. Произвежданата брутна продукция в общината през последните 5 години е от порядъка на 75% от областната. От своя страна Плевенска област има най-голям дял на brutния вътрешен продукт сред областите в Северен централен район.

Основна част от предприятия развиващи дейност в областта са съсредоточени в областния център (68%). Приходите от дейността реализирана от тези предприятия са 81% от общите приходи за областта. Почти 70% от дълготрайните активи в областта са притежание на предприятията от Плевенска община. Те се характеризират с по-голяма ефективност в сравнение със стопанските субекти от другите общини в областта.

1. Структура на икономиката

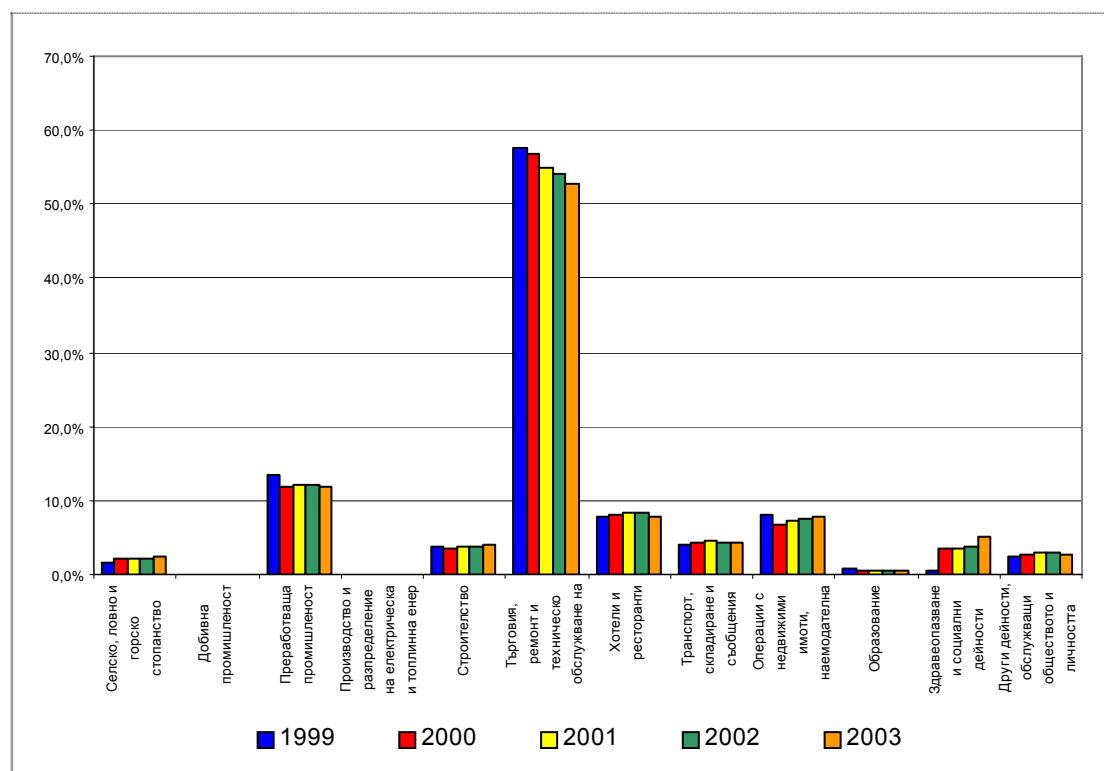
1.1. Структура по икономически дейности

Общината се характеризира с широко спектърна икономика. Развиват се почти всички икономически дейности. Най-добре развитите сектори от икономически дейности са:

- ☐ Преработваща промишленост;
- ☐ Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството;
- ☐ Производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия;
- ☐ Транспорт, складиране и съобщения;
- ☐ Строителство.

Най-голям е дялът на предприятията в областта на търговията и ремонта и техническото обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството. На второ място по брой на стопанските субекти е преработващата промишленост, но предприятията от този сектор осигуряват значително по-голямо количество работни места. Фирмите от двата сектора съставляват 65% от всички фирми в общината.

Графика 1 Структура на икономическите субекти (по брой) по сектори за периода 1999 – 2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро.

Увеличение на общия брой на предприятията от 7,5% има през 2000 спрямо 1999 година. Абсолютния брой на стопанските субекти е относително постоянен през периода 2000-2003 година. В отраслово отношение също не се забелязва съществена промяна в структурата. Намаление с около 5% има в дела на предприятията в сферата на търговията, които намаляват през 2003 година спрямо 1999 година, в същото време се е увеличил делът на стопанските субекти в дейности в областта на селското стопанство и здравеопазването.

1.2. Преработваща промишленост

Най-голям дял на предприятия с над 250 заети (9) има в преработващата промишленост. От предприятията с над 100 заети 55% са от преработващата промишленост. Най-голям дял от брутна продукция произведена в общината се дължи на този сектор от икономически дейности. За последните пет години обаче се наблюдава тенденция на намаляване на този дял. По приходи от дейността се нарежда на второ място след сектора търговията и ремонт. Най-голям дял от дълготрайните активи в общината са в преработващата промишленост, но от 2/3 през 1999 година, делът им е спаднал на 1/3 през 2003 година.

1.2.1. Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия

В групата икономически дейности *производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия* развиват дейност няколко от предприятията с над 100 заети. Основни стопански субекти в тази група дейности са:

- Лайнс холдинг АД

- ▣ "Тоникс - 96" ЕООД
- ▣ Плевенски хляб ООД
- ▣ КП Птицекланица ЕООД
- ▣ Гъмза 1922
- ▣ Плевенско пиво
- ▣ Плевен Булгартабак

Лайнс холдинг АД е бивш консервен комбинат, най-големия в страната, който през 2001 г. е обявен в несъстоятелност. Сега фирмата има нов собственик и в нея са направени големи инвестиции. Производство и търговия с колбаси е основната дейност на фирма **"Тоникс - 96" ЕООД**. Фирмата планира инвестиции в размер на над 3 млн. лева за изграждането на втори завод в общината. Заетите във фирмата са 380 човека средно списъчен брой за 2003 година.

Плевенско пиво със собственик белгийската компания Интербрю. След направени инвестиции в размер от 5 млн. щатски долара за последните три години, фирмата е изправена пред опасността от закриване. Преструктуриране и оптимизиране на производството на белгийската компания в страната може да увеличи броя на безработните в общината с около 250 души.

През 2004 година фирма **"Уърлд Уайнс"** е вложила 10 млн. лв. в създаване на лозови масиви. Инвестиционната програма на дружеството предвижда изграждането на нов завод за производство и бутилиране на висококачествени вина.

Плевен Булгартабак е клон на Булгартабак холдинг. През 2004 година дружеството е преструктурирано и ще запази само лицензи за преработване на тютюн. Инвестиции в размер на около 5 млн. EUR ще бъдат направени за купуване на ново оборудване и реконструкция на производствените мощности на завода за преработка на едрolistни тютюни в с. Ясен, който е собственост на Плевен БТ. Този завод има два цеха, единият от които е за стрипсиран тютюн, пуснат през 1985 г. Технологиата на обработка е уникална за региона, но мощностите се нуждаят от реконструкция.

1.2.2. Производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекло

Шивашката и текстилната промишленост в общината се развиват с много добри темпове. Основните предприятия в сектора са:

- ▣ Мизия – 96 АД
- ▣ Георгиев и христов ООД
- ▣ Санит ЕООД
- ▣ ЯНА ЕАД
- ▣ Мони МСД ООД

- ▣ Плевен ООД
- ▣ Неви фешън

Заетите в тези предприятия са 3 577, което е 22% от всички заетите в преработващата промишленост, като 52% от тези работни места са разкрити през последните пет години. През 2004 г. италианската фирма “Неви Фешън инвестира 5 милиона лева” в строителството на фабрика за производство на трикотажни изделия. Още толкова е размерът на предвидените инвестиции за периода 2005-2010 г. Ангажиментът на фирмата е да разкрие близо 400 работни места. От своя страна, община Плевене поела ангажимент за изграждане на инфраструктурата около производствения обект.

1.2.3. *Производство на машини и оборудване*

Основните предприятия са:

- ▣ Вапцаров
- ▣ Илинден ЕООД

Завод Вапцаров е едно от водещите предприятия в сектора. Основната част от предприятието (67%) е раздържавена през 1996/1997, чрез масова приватизация. През 2002 година е продадена и останалата част, като собственост на държавата остава под 1%.

Средно списъчния състав на персонала надхвърля 300 заети. Дълготрайните активи на дружеството надхвърлят 4 млн. лева през 2004 година, а печалбата на компанията е 565 хиляди лева за същата година.

Фирмата е специализирана в производството на съоръжения за водоелектрически централи, пресово оборудване, уникално нестандартно оборудване и ремонтна дейност и изнася по-голямата част от своята продукция в Италия, Франция, Германия, Испания и Турция.

Заети в двете дружества са 662, което е 4% от заетите в преработващата промишленост.

1.2.4. *Други производства*

Стопански субекти с над 100 заети и голямо значение за икономиката на община Плевен има и в други сектори на преработващата промишленост. Такива са:

- ▣ МВ Ломоносов ООД – производство на учебно - технически средства
- ▣ Метаком СЛЗ АД – стоманени и чугунени отливки
- ▣ Рубин АД – бутилки и буркани от стъкло
- ▣ Плевенски цимент

- Алуком АД – отливки от алуминий и алуминиеви сплави, алуминиеви радиатори

Заетите в тези предприятия са 1 423, което е 8,7% от заетите в преработващата промишленост. Най-интензивно развиващото се и с най-голямо значение за общинската икономика е "Рубин" АД. Дружеството е направило инвестиции в размер на 17 млн. лева за 2004 година.

1.3. Търговията и ремонта и техническото обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството

Сектора търговия и ремонт и техническо обслужване се характеризира с няколко изградени големи обекта на мултинационални компании, но като цяло сектора изобилства от микро предприятия. Дела на микро предприятия в този сектор е значително по голям в сравнение с останалите. Това го извежда на първо място по брой стопански субекта, но същевременно дела на брутната продукция и дела на заетите е около 15% от общите за общината.

Инвестиции на големи търговски компании навлизат през последните години в община Плевен. Хипер - маркет "Билла" стартира своята дейност в Плевен през 2003-та година, като стойността на инвестицията достига 9 млн. лв. Под форма на дарение "Билла" подобри инфраструктурата около своя обект на стойност 250 хил. лв. Инвестиции в размер на 5 милиона лева прави "Технополис" за своя търговски център, с който осигурява 60 работни места, като всички новоназначени служители са преминали през специални курсове на обучение.

Поради засиления инвеститорски интерес за изграждането на големи търговски обекти, общината се "задъхва" поради липса на достатъчно свободни строителни терени. Вероятното решение е включването на земеделски земи в регулационните планове, за да бъде отговорено на повишеното търсене. Кандидат - инвеститори за построяването на верига хипермаркети, както за хранителни стоки, така и за обзавеждане и строителни материали са немските компании "Шнайдер и Партнер груп", които работят за големи хипермаркети в Европа; немската "Практикер"; "Метро"; латвийската компания "Ви Пи маркет; "Кауфланд". "Шнайдер и Партнер груп" имат желание да изградят и кинокомплекс в Плевен подобно на "Арена". Свободни терени за изграждането на търговски центрове и офиси търсят и няколко автомобилни компании.

1.4. Транспорт и строителство

Транспорта и строителството се характеризират със сходни параметри в общинската икономика. И в двата сектора развиват дейност малко над 4% от стопанските субекти в общината и произвеждат около 8% (за 2003 година) от произведената брутна продукция в общината и около 4% от ДМА.

За 2003-та година дружеството "Бетонекс" бе обявено за най-проспериращата фирма в строителния бранш. Сред успешните фирми от строителния бранш се нареждат "Монолит", "Бетонекс", "Стройпродукт", "Главболгарстрой", "Плевен-инжинеринг", "Консорциум Плевен-2000" и други.

През 1999 година заетите в областта на строителството по институционални сектори е 50:50 обществен към частен сектор. За периода 2000-2003 година структурата по този критерий е променена значително, като заетите в обществения сектор са от порядъка на 15-16%.

В областта на транспорта значително по-голям е дела на заетите в обществения сектор. Заетите в него през 1999 година са 84%. В сектора не е направено значително преструктуриране през следващите години и заетите в обществения сектор през 2003 година са 77% от заетите в сектор транспорт. Основни субекти в сектора са:

- Тролейбусен транспорт ЕООД
- Автобусни превози
- Мобил 91
- Атон 2

“Тролейбусен транспорт”. Първата тролейбусна линия в града е пусната в експлоатация през 1985г. Всяка година превоза на пътници възлиза на близо 20 милиона души. Пенсионерите над 65 годишна възраст пътуват безплатно. • “Автобусни превози” – само през последната година инвестира над 1 мил.лв за обновяване на автопарка. Обслужва автобусни линии в страната и в чужбина. Предприятия Мобил 91 и Атон 2 са раздържавени предприятия с предмет на дейност товарна автомобилен транспорт.

1.5. Селско стопанство

Почвено – климатичните условия в общината са подходящи за отглеждането на зърнени култури. Общината има добри традиции и в развитието на лозаро – винарската индустрия. Дейността на производителите се подкрепя от съществуващите на територията на общината Лозаро – винарски институт и Институт по фуражите и животновъдството.

Основните функции на Института по лозарство, с които той подпомага развитието на селското стопанство са производството на сертифициран лозов посадъчен материал и участието му в изработването на национален каталог на сортовете. Дейността на Института по фуражите е насочена в три направления:

- селекция на фуражните култури,
- усъвършенстване на технологиите за отглеждане и прибиране на фуражните култури,
- консервиране и окачествяване на обемистите фуражи.

Експерименталната база на института произвежда и реализира на пазара суперелитни и елитни семена от създадените сортове тревно -фуражни култури и произвежда елитен разплоден материал от “Плевенска черноглава” овца.

Проблем пред развитието на селското стопанство, и по специално на растениевъдството, е високия риск от въздействието на природно – климатичните условия върху реколтата. Добивите се влияят също от начините на третирането на

земята. Добивите на зърнените култури в общината традиционно са около и над средните за страната.

В областта на животновъдството производството на птиче месо и яйца, както и производството на мед, се осъществява от едри производители. Дребните произвеждат едва 2% от птичето месо, но дават 16% от производството на яйца. Производството на месо свинско месо и месо от едър и дребен рогат добитък и мляко се осъществява изцяло от дребните производители.

Както при растениевъдството, така и при животновъдството, съществуват ясни индикации за проблемите с намирането на пазар за реализация на продукцията.

Общината се нуждае от създаването на програма за развитието на този отрасъл, която да е обвързана с развитието на хранително-вкусовата промишленост. Програмата трябва да бъде съпроводена със задълбочено проучване на състоянието и тенденциите в отрасъла и възможните посоки за развитие.

В настоящия момент вътрешния пазар е силно лимитиран от платежоспособното търсене на населението. Той не притежава нужния потенциал за развитие, който да гарантира стабилно селско стопанство. От друга страна първичното състояние, в което се намира пазара, поради липсата на адекватни инвестиции не позволява, той не може да изпълнява ролята си на коректор на количеството и структурата на произведената продукция. За решаването на този проблем се предвижда изграждането на организирани тържища и пазари за реализация на селскостопанска продукция, както и система за предварително договаряне за закупуването на селскостопанска продукция на "зелено".

1.6. Други икономически дейности

Община Плевен полага усилия за развитието на туризма в общината. През 2004 г. е създаден е консултативен съвет по въпросите на туризма, чиито функции са подпомагане работата на Общинския съвет и Кмета на общината за осъществяване на политиката в областта на туризма. Други функции на съвета са обединяване усилията на органи, организации и фирми, работещи за развитието на туризма в Плевен, участие в изготвянето на програми за развитието на туризма и съдействие за тяхното изпълнение, съдействие по поддържане и опазване на природните, културно-историческите и други туристически забележителности, за рекламирането на туристическия продукт на Община Плевен. По програма за техническо пообратимяване с помощта на партньори от американският град Шарлотсвил, е разработен маркетингов план за развитие на туризма с основната цел Плевен, да бъде включен сред националните и световни туристически дестинации.

Леглова база в общината е 872 легла, като те са разположени в 6 хотела и други места за настаняване. Броят на нощувките, реализирани от чужденци е 12% от общия брой нощувки, реализирани в общината. Делът на пренощуващите чужденци, обаче, е едва 9% от всички ползвали услугата. Реализираните нощувки за една година са 62 608 броя.

□ Финансова сфера

Голяма част от предприятията в банковия и застрахователен сектор имат своите представителства в община Плевен и предоставят необходимите и търсени финансови услуги на бизнеса и населението.

- ▣ Операции с недвижимо имущество, наемодател на дейност и бизнес услуги

Сектора има сравнително висок дял (7,9%) на стопанските субекти опериращи в него, но същевременно с това има много нисък дял на произведена брутна продукция (2,6%).

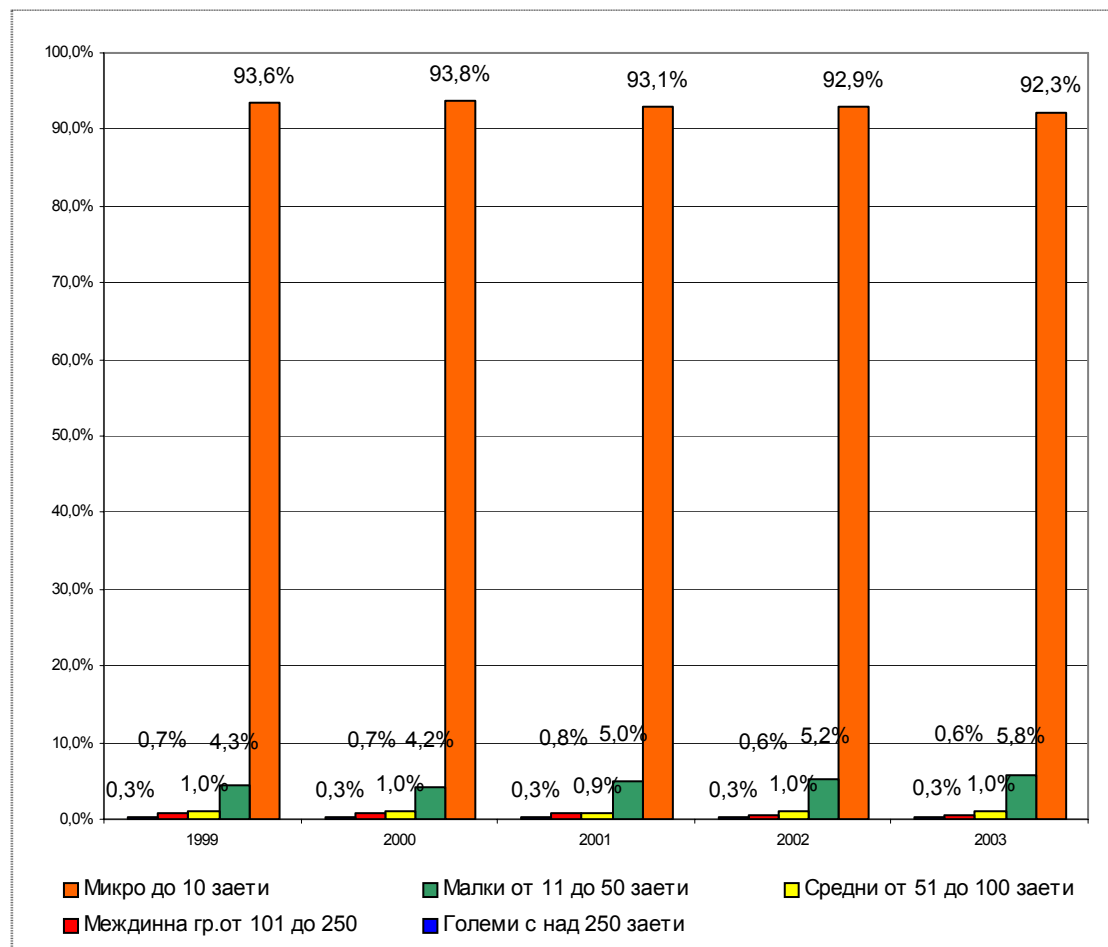
- ▣ Добивна промишленост

Брутна продукция произвеждана в сектора добивна промишленост е едва 0,4% от произвежданата в общината брутна продукция, но в сектора развива дейност един от най-значимите за общината предприятия Проучване и добив на нефт и газ ЕАД, с 1 169 заети. Фирмата е приватизирана през 2003 година и притежава множество концесии в страната за проучване и добив на нефт и газ.

1.7. Структура на икономическите субекти по брой заети и по сектори от икономически дейности

Преобладаващ е делът на микро предприятията, които заемат над 92% от предприятията в общината. Делът на средните и големите предприятия общо е под 2%. Същевременно с това брутна продукция произведена от предприятията с над 250 заети е 35,5% от общата произведена брутна продукция в общината през 2003 година, като този дял е бил по-висок през предходните години. По същия показател дела на микро и малките предприятия, които като брой субекти съставляват почти 100%, е едва 35,1% за 2003 година.

Графика 2 Разпределение на стопанските субекти в община Плевен по брой заети за периода 1999 – 2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро

Най-голям дял на големи и средни предприятия има в сектора преработваща промишленост. Секторът е един от водещите за общината, като делът на микро и малките предприятия в него също е значителен. Микро и малките предприятия са най-сериозно представени в сектора Търговията и ремонта и техническото обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството.

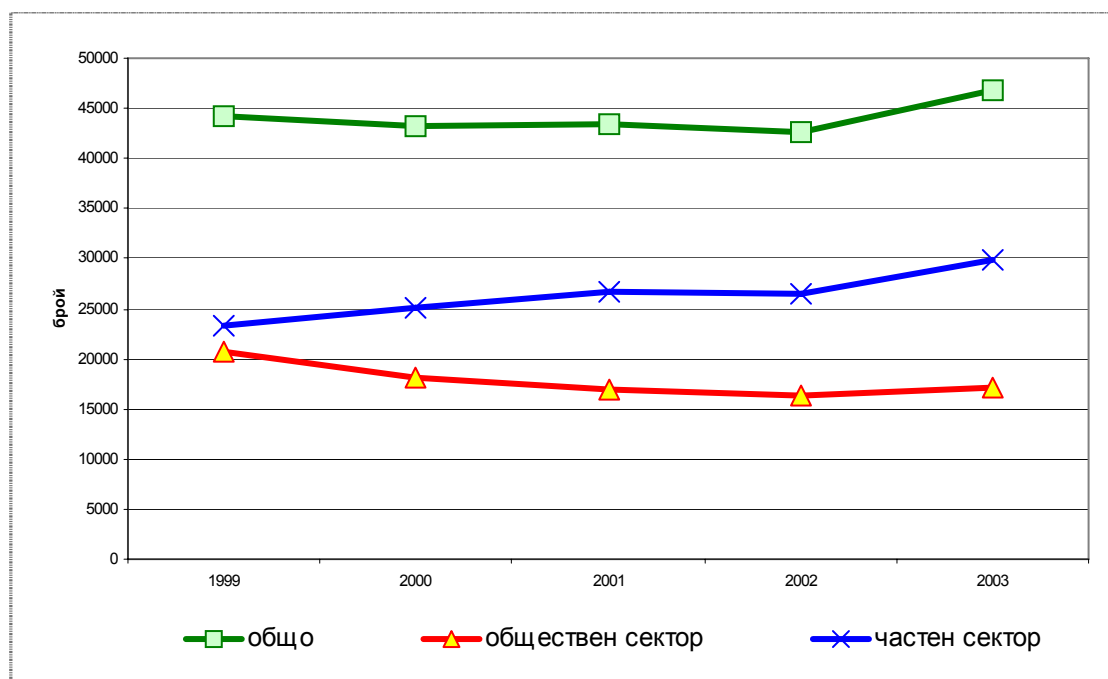
Дълготрайните материални активи (ДМА) са съсредоточени предимно в големите предприятия (с над 250 заети) - 42,7%, като това е било значително по-силно изразено през 1999 година (60,6%). Най-голям е делът на дълготрайните активи в преработващата промишленост.

2. Заетост и благосъстояние на населението

Абсолютния брой на наетите по трудово и служебно правоотношение в община Плевен за периода 1999- 2002 година намаляват от 44 хиляди до 42,6 хиляди, но през 2003 нарастват до 46,8 хиляди. Заетите в частния сектор са преобладаваща част, като техния дял през 1999 година е 52,9%, но тенденцията е в посока на увеличение на техния дял като достига до 63,6% през 2003 година. Броя на заетите в обществените

сектор следва общите тенденции в общината, за частния сектор е характерно постоянно нарастване на броя на заетите в него.

Графика 3 Заети по институционални сектори в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

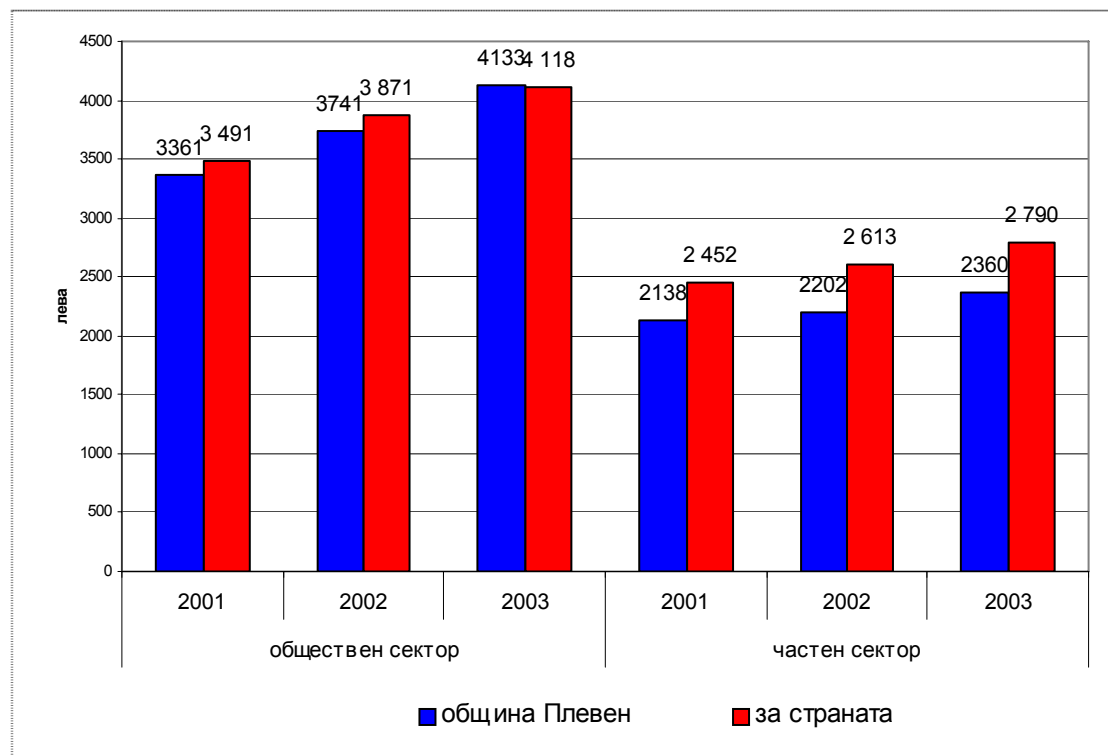

Източник: Териториално статистическо бюро

Доминиращ сектор по дял на заетите в общината е преработваща промишленост, като техният дял 35,1% от всички наети по трудово и служебно правоотношение. От заетите в частния сектор над 50% са заети в този сектор, като тенденциите са в посока на увеличаване на абсолютния брой на заетите, но в структурно отношение техният дял намалява. Общият дял на индустриална заетост за общината, като средна за периода 2001-2003 година е 43,8%, което е по-високо от средната за страната (39,2%). Общината е на трето място в областта по дял на наетите в индустрията след общините Червен бряг и Белене. На второ място по брой заети в началото на периода е сектора образование, който заема много сериозен дял от заетите в общественния сектор. В края на периода сектора отстъпва място на сектора търговия и ремонт, където заетите през 2003 година са 13,8% от всички заети и 21,5% от заетите в частния сектор.

Наетите по трудово и служебно правоотношение в селското стопанство са 2,9% за 2003 година, като са заети предимно в частния сектор. Тенденцията е към намаляване на броя на заетите в сектора. Характерно за него е самонаемането. В тази връзка, преброяването на земеделските стопанства (2003) дава по-ясна картина за заетите в селското стопанство, според което 8,3% от трудоспособното население в общината е заето в селското стопанство.

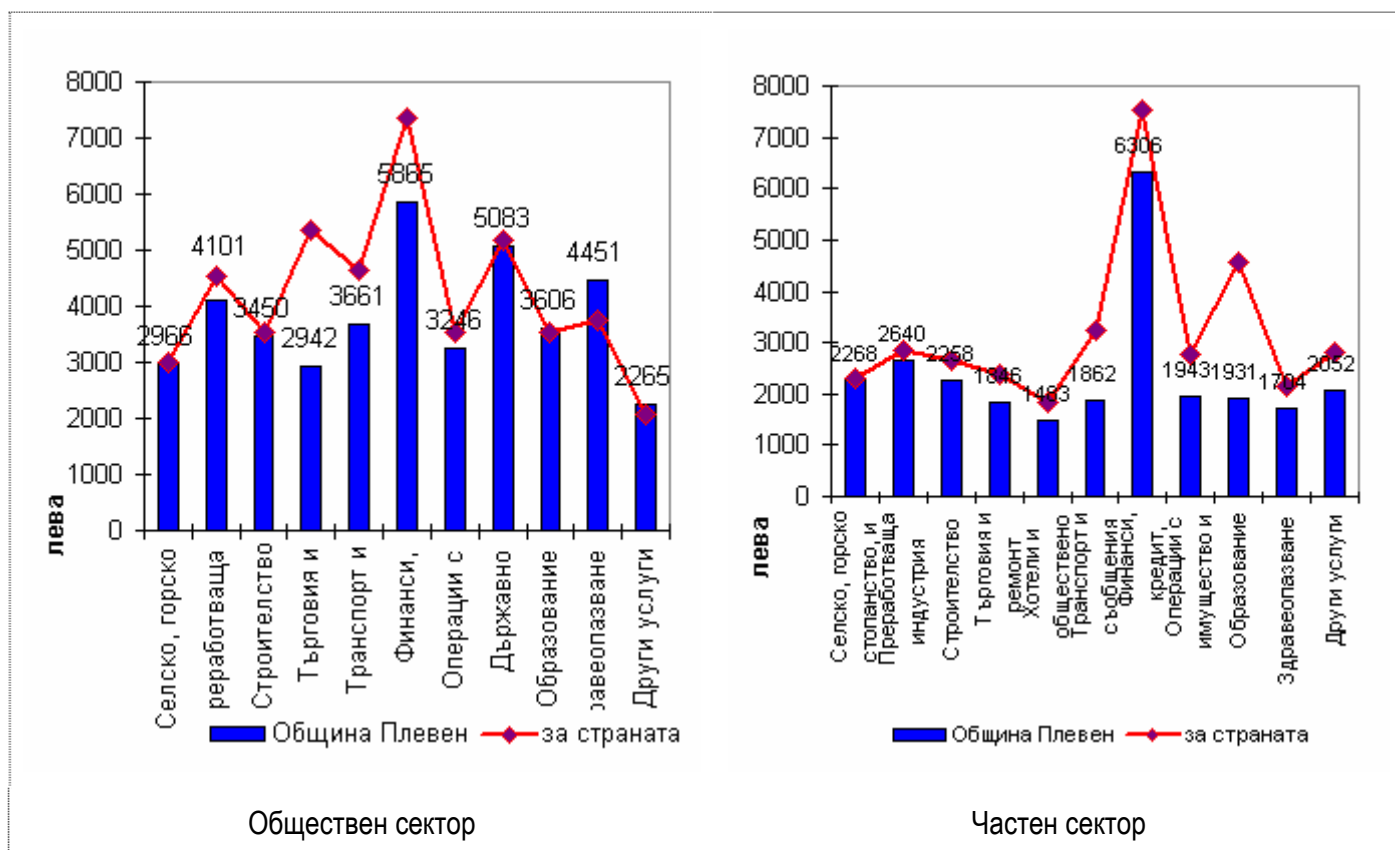
Графика 4 Равнище на средно годишната работна заплата за община Плевен и средно за страната по институционални сектори за периода 2001 – 2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро

Равнището на средно годишната заплата за общината е по-ниско от средната стойности за страната. Подобряването на този показател през следващите години е много важно, тъй като той е един от основните показатели за определяне районите за растеж, а също е и определящ в голяма степен за благосъстоянието на населението.

Графика 5 Средна годишна работна заплата по икономически и институционални сектори в община Плевен за 2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро

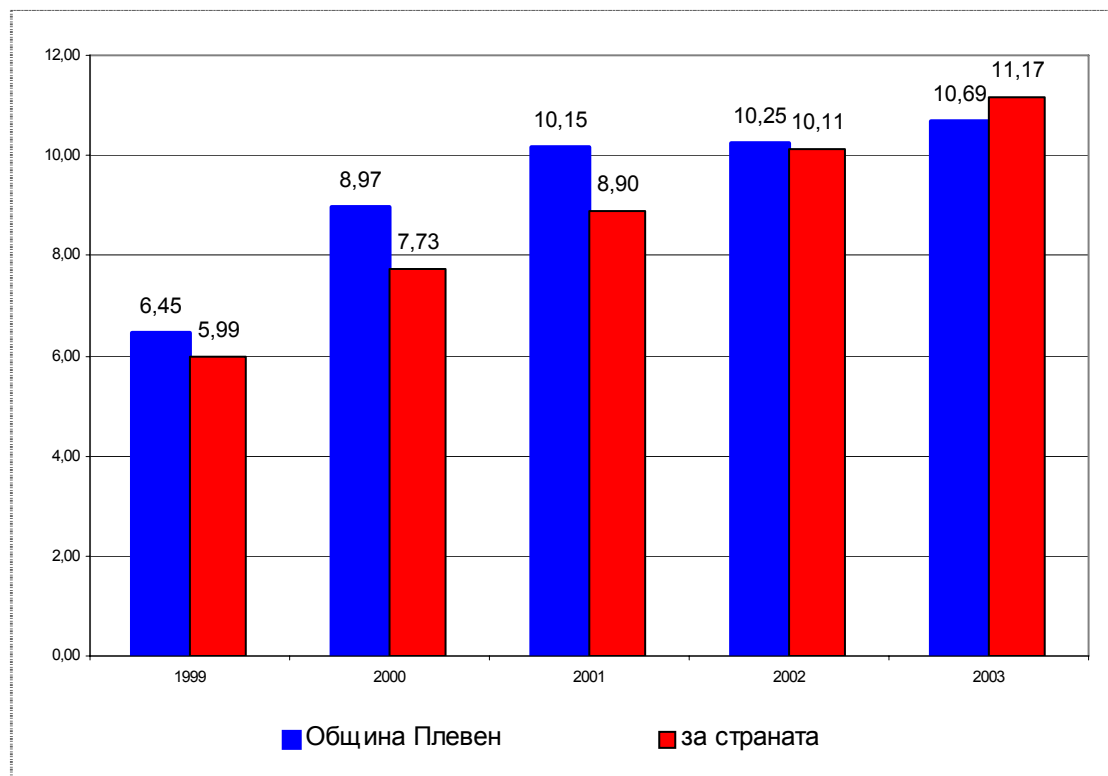
По данни на официалната статистическа информация заплащането в обществения сектор е значително по-високо в сравнение с частния. Средната работна заплата в частния сектор е с 43% по-ниска от същата в обществения сектор. Разликите между средната работна заплата в обществения сектор, общо и по сектори от икономически дейности, спрямо средните стойности за страната са много по-слабо изразени в сравнение със същите в частния сектор. Най-сериозни диспропорции между средната за общината и средната стойност за страната по икономически сектори заплата за обществения сектор е в областта на търговията, а в частния образование и транспорт и съобщения. Диспропорциите са в сфери, които не са добре развити за съответния институционален сектор.

3. Средни (основни) икономически показатели

Основен показател за определянето на районите за целенасочено въздействие е нетните приходи от продажба на един жител. Средната стойност на показателя за периода 1999-2003 за общината е 10,36 хиляди лева, при средна за страната 8,78 хиляди лева за същия период. Темпът на нарастване на показателя е по-нисък от средния за страната през последните години, в следствие на което стойността за общината за 2003 година е по-ниска от средната за страната.

Запазването на негативната тенденция при нарастване на нетните приходи от продажба може да доведе до изключване на общината като район за растеж.

Графика 6 Нетни приходи от продажби на един жител за община Плевен и средна за страната за периода 1999 – 2003 година

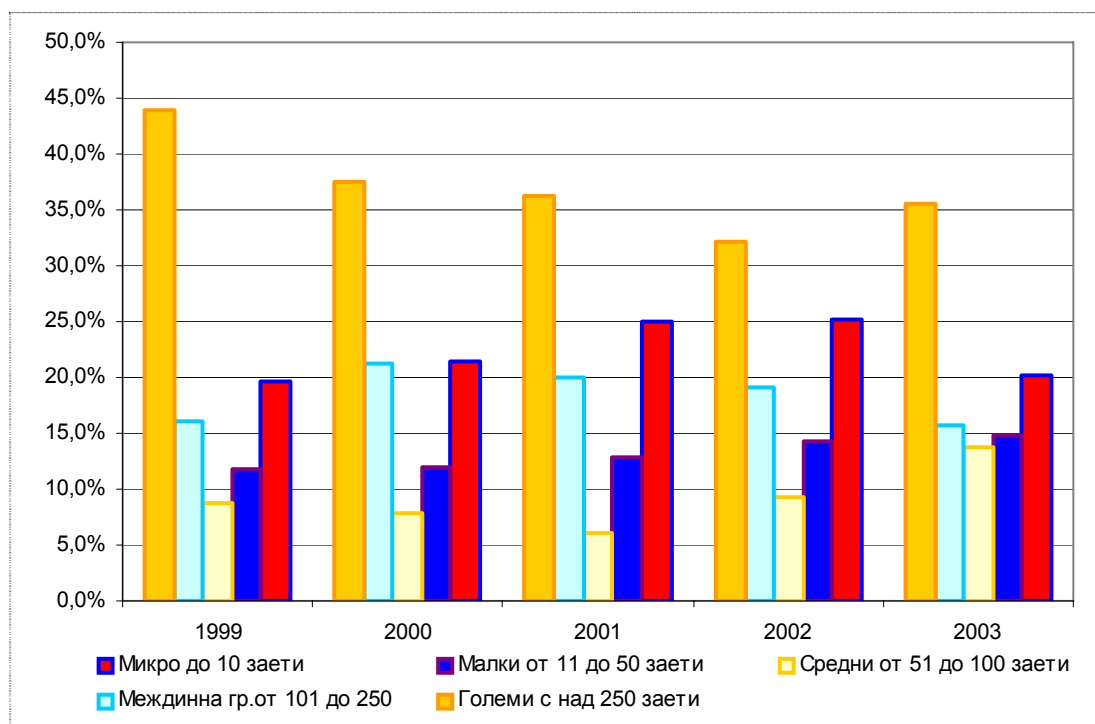

Източник: Национален статистически институт

Над 50% от нетните приходи от продажби се генерират в сектора Търговия, ремонт и техническо обслужване. По-значителен дял имат и секторите: преработваща промишленост (19%) и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия (15%). По отношение на структурата на показателя по сектори има изменение само в последните два сектора като делът на преработващата промишленост намалява с около 9% докато за сектора производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия се е увеличил с 11%.

Произведената брутна продукция в общината нараства с 62% за периода 1999-2003 година. Нарастването се дължи предимно на първите две години, след което нараства с по-малко от 7% на година. Предприятията с персонал над 250 души произвеждат най-голям дял (35%) от брутната продукция за общината.

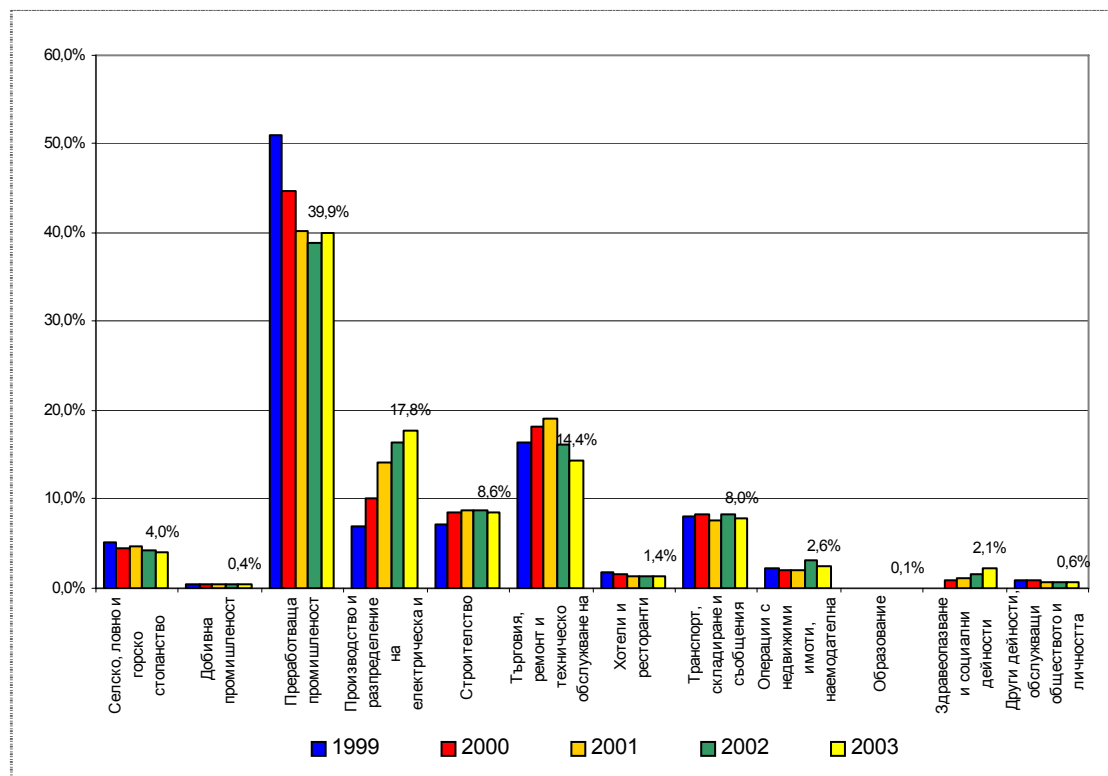
Графика 7 Дял на произведената брутна продукция според големината на предприятията в община Плевен през периода 1999-2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро

Най-значителен дял на брутна продукция по сектори от икономически дейности дава преработващата промишленост(40%), като делът ѝ е намалял с 10% за периода 1999 – 2003 година. С около 10% за същия период се увеличава дела на брутната продукция произведена в сектора Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия. Делът останалите сектори се запазва непроменен в общата структура през периода.

Таблица 3 Дял на произведената брутна продукция по сектори от икономически дейности в община Плевен през периода 1999-2003 година

Източник: Териториално статистическо бюро

Финансовите показатели на предприятията в общината са по-добри в сравнение с останалите общини в областта. Общината има най-висока стойност на оперираща ефективност (3,64 за 2003 година) спрямо останалите общини в областта, останалите стойности са по-малки от единица и дори отрицателни. Баланса на финансовия резултат в общината за 2003 година е положителен, като съотношението печалба/ загуба е 2,5/1. Балансите по сектори също са положителни, като изключение прави сектора селско стопанство, където общата генерирана загуба е с 50% по-висока от печалбата. Най-голям дял на печалбата се дължи на преработващата промишленост, която заедно със сектора търговия, ремонт и техническо обслужване дават 62,5% от печалбата реализирана в общината.

4. Инвестиции

Индустриалния характер на икономиката и множеството предприятия, които са създадени преди икономическите промени и функционират с остарели технологии, изисква големи по обем инвестиции за обновяване на производствата и осигуряване на съответните изисквания за качество на работна среда и екология.

Инвестициите в общината нарастват с 55% за периода 2000-2003 година. Темповете на нарастване не са постоянни, най-съществено е нарастването 2003 спрямо 2002 година и 2001 спрямо 2000 година, като в първия случай се дължи на нарастване в частния сектор, във втория – на общественения. Тенденциите на нарастване на разходите за дълготрайни активи в общината следват националните тенденции и като обем са 1% от общите за страната. Инвестициите, направени в частния сектор представляват

значителна част от общите инвестиции, техният дял е 70,8% от общите инвестиции за 2003 година, като това е най-ниският дял за периода 2000-2003 година. През 2001 и 2002 година дела на частните инвестиции е 83%.

Основният дял на инвестициите се осъществява в преработващата промишленост, като в абсолютно отношение обема им се запазва сравнително постоянен, докато в относителния им дял намалява от 44,5% през 2000 година до 29,0% от общите инвестиции в общината. В същото време расте дела на инвестициите в сектора от икономически дейности търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството от 16,6% (през 2000 година) на 23,0% (през 2003 година), като и той е типичен за частния сектор.

Основните инвестиции в обществените сектори са в дейностите по снабдяване с електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода и транспорт, складиране и съобщения. Нарастването 2003 година спрямо 2000 – та в първия сектор е четири пъти. През 2004 и 2005 година са приватизирани основните активи в сектора ("Електроразпределение – Плевен" ЕАД и Топлофикация - Плевен" ЕАД.). Това вероятно ще доведе до промяна в структурата на инвестициите по институционални сектори. Клауза от приватизационния договор на Топлофикация - Плевен" ЕАД предвижда инвестиции в предприятието в размер на 52 млн. лева за срок от три години, което средно на година е 20% от направените през 2003 година инвестиции в цялата община. Транспорт, складиране и съобщения е един от водещите сектори по обем на направените инвестиции в него. Около 17% от направените инвестиции в страната за 2003 година са в този сектор докато за общината този дял е едва 8,9%. По отношение на институционалните сектори за тази група икономически дейности съотношението средно за периода е 3:1 с превес на частния сектор, като тенденциите са за нарастване на обема на инвестициите в частния сектор и намаляване на този в обществените.

Обемът на преките чуждестранни инвестиции в общината намалява през периода 2000 – 2003 година с повече от 2,5 пъти. През периода намалява не само обема на инвестициите, но и броя на предприятията, които са с чуждестранно участие. Основните инвестиции са от Кипър, Италия и САЩ, увеличават се и инвестициите от Австрия и Турция. След приватизацията на Електроразпределение Плевен се очаква увеличаване на Чешките инвестиции в общината.

Значително са намалели инвестициите на гръцки, немски и британски компании. За 2000 г. инвестициите, направени от компании от трите страни са 89,4% общия дял на чуждите инвестиции в общината. За 2003 година техният дял е едва 2,6%.

Под 1% от инвестициите в собствен капитал се дължат на реинвестиране на печалбата. Делът на вътрешно фирмените задължения⁹ не е постоянен за периода 2000-

⁹ Методология на БНБ за отчитане на преките чуждестранни инвестиции.

Вътрешно фирмен дълг – получени и изплатени главници по заеми (краткосрочни и дългосрочни) между прекия инвеститор и прякото инвестиционно предприятие. Получаването на главница се третира като увеличение на преките чуждестранни инвестиции в страната, а погасяването на заема – като намаление.

Реинвестирана печалба – делът на нерезиденти в неразпределената печалба и в загубата на предприятието. Делът в неразпределената печалба се отчита като увеличение на преките чуждестранни инвестиции в страната, а делът в загубата – като намаление.

2003 година, варира в границите между 3,9% и 39,8%, като за 2003 година е 10,8%. Високия дял през първите две години се дължи на кредитите, предоставени от британските инвеститори на съответните предприятия в страната.

Инвеститорите в общината са предимно утвърдени чуждестранни компании като белгийската "Интербрю", германската "Шеле", американските SPS - GRUP и "SHELL", италианската "Манифатура Риезе", френската "EFT", английската "Балмарго Корпорейшън", австрийските OMV и ТЕОС Холдинг, руската "Лукойл", турската "Сартен", швейцарската "Холдербанк цимент".

5. Основни проблеми на бизнеса

Проблемите пред местния бизнес могат да се разгледат в няколко основни направления: острили технологии, покупателна способност и липса на пазари и финансиране.

Основната част от работещите големи предприятия в общината са създадени през 60-те години, поради което оборудването им в остаряло, а подмяната му изисква големи по обем инвестиции поради спецификата на секторите (промишленост). До 2007 г. предприятията от секторите на промишлеността следва да покрият сериозни изисквания, за да изпълнят екологичните и условията за работа и други.

Голяма част от фирмите не са удовлетворени от обемите на своите продажби и считат, че сериозна причина за това се ниската покупателна способност на населението. Между фирмените взаимоотношения също пораждат проблеми поради неплатежоспособност от страна на фирмите клиенти. Наред с подобряването на благосъстоянието на населението, решението на този проблем може да се търси с разширяването на износа. В това отношение община Плевен има много добри връзки с побратимени градове от Европа и Съединените щати, с които се развиват икономически взаимоотношения.

Кредитирането на малките и средни предприятия все още е сериозен проблем за стопанските субекти в общината, въпреки като цяло либерализирания кредитен пазар.

Около 1/3 от фирмите оценяват бизнес обстановката в общината като несигурна. Очаквания за увеличение на производствените цени и съкращения на персонала са мерки, които ще вземат една част от фирмите за своето оцеляване. През 2005 година под 60% от мощностите на фирмите са били натоварени.

6. Бюджетно осигуряване и общинска собственост

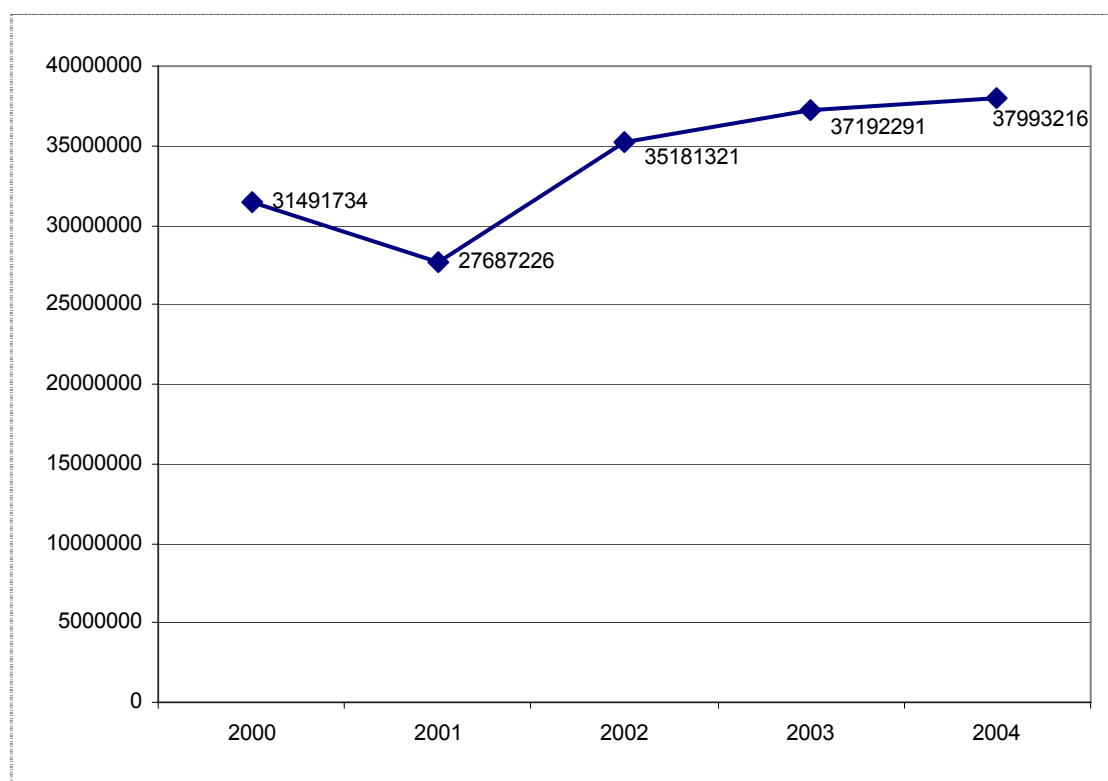
Финансирането на местни и делегирани от държавата дейности се извършва от общината в интерес на местната общност и при спазване принципите на законосъобразност, целесъобразност, ефективност, ефикасност и публичност, като основна цел е запазване на достигнатото ниво на публичните услуги. Друга цел е Преструктуриране на публичните услуги с извеждане като приоритет на услугите със социална насоченост, икономическо развитие и заетост, подобряване на жизнената среда и решаване на екологичните проблеми.

Второстепенни разпоредители с бюджетни кредити са 16 населени места – кметства (8 от населените места в общината са без самостоятелни бюджети) и 12 учебни, детски, здравни и културни заведения и собствен бюджет на общинската администрация, общо 29 отчетни единици.

Приходна част

Общият обем на бюджета на община Плевен нараства с 20% за периода 2000-2004 година. Относителният дял на собствените приходи спрямо общия обем на бюджета по години нараства от 62,25% през 2000 година до 88,89% през 2004 година. Дяла на данъчните приходи варира от 82 до 85% за периода, а на не данъчните съответно от 15 до 18%. Над 95% от приходите в местния бюджет се събират от населението на общината.

Графика 8 Общ обем на бюджета на община Плевен за периода 2000 – 2004 година

Източник: Общинска администрация

Структурата на приходната част на бюджета преди и след 2003 година е несъпоставима в голяма степен поради прилагането на принципите на финансова децентрализация във формирането на общинския бюджет и взаимоотношенията му с централния бюджет. От 2003 година данъчните приходи на общините се формират от имуществените данъци и преотстъпен данък по Закона за облагане доходите на физическите лица, с който се финансират делегираните от държавата дейности. Обемът на имуществените данъци нараства през целия период, като осезаем скок има през 2002 спрямо 2001 година, където нарастването е с 63%. С включването на преотстъпения данък по ЗОДФЛ се наблюдава благоприятна тенденция на увеличаване на собствените приходи.

Структурата на неданъчните приходи е съпоставима през целия период. Общинските такси преобладават в неданъчните приходи, като техният дял е 66% в началото на периода. Тенденцията е към намаляване на дяла им и достигат 57% от неданъчните приходи през 2004 година. През същия период плавно нараства дялът на приходите от продажба на държавно и общинско имущество от 4,7 през 2000 година на 24,8% през 2004 година.

Местните такси заемат значителен дял в приходите на общинския бюджет (15-18% през периода 2000-2004 година). Тяхното определяне и събиране се осъществява съгласно Закона за местните данъци и такси и Наредба 17/2003 на общинския съвет. Най-значителен дял в местните такси заема такса смет (над 40%), като размера на таксата е различен за различните населени места, в зависимост от разходите за предоставяне на услугата. За таксите, свързани с предоставянето на социални услуги се ползват преференции (намаление на таксата или не се дължи такса) от различни групи граждани в неравностойно положение. Абсолютният обем на местните такси се увеличава сравнително плавно през периода 2000-2004 година като нарастването 2004 спрямо 2000 година е с 90%.

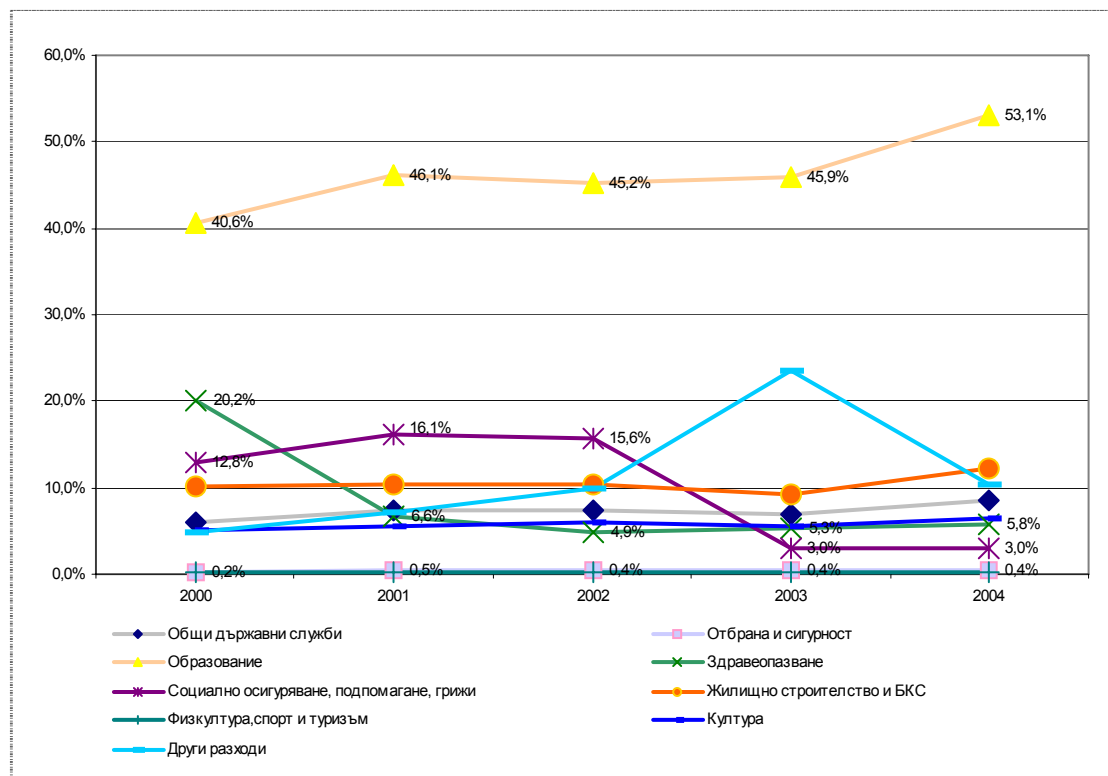
Разходна част

Разходната част на бюджета се съставя отделно за дейностите - държавни и общински, като съотношението им за 2003 година е съответно 54:46 на сто.

Дела на разходите по функции се запазва сравнително постоянен за периода 2000 – 2004 година. Изключение правят функциите здравеопазване и социално осигуряване, подпомагане, грижи. Дялът на разходите за социално подпомагане намалява рязко поради прекратяването на общинска бюджетна издръжка на “Общинската служба за социално подпомагане”. Намалението на разходите за здравеопазването спрямо 2000 година се дължи на това, че бившите здравни градски поликлиники са пререгистрирани като търговски дружества.

Перото други разходи включва допълнително функциите икономически дейности и услуги и придобиване на ДМА. Във функцията “Икономически дейности и услуги” се включват дейностите – “Селско стопанство”, “Транспорт и съобщения” (главно дейностите свързани с поддържането, ремонта и изграждането на пътищата) и други дейности по икономиката (ведомствена охрана и групата по опазване на обществения ред, обслужващ персонал, несписъчен състав и други). По показателя “Други разходи” се отнасят платените лихви по теглене на банкови заеми.

Графика 9 Разпределение на бюджетните разходи по функции за Община Плевен за периода 2000 – 2004 година

Източник: Общинска администрация

Най-голям дял в структурата на общинските разходи заема функцията образование, като нейния дял нараства през целия период 2000 – 2003 година.

Основната част от разходите за здравеопазване в общинския бюджет за 2004 година са изразходват за издръжката на детски ясли (75,4%). Над ½ от разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи са за домашния и социален патронаж и 24% за дома за стари хора в Бохот, а 12,9% за дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост.

В сферата на културата най-големи разходи през 2004 година са направени за военно - историческия музей (18,1%) и читалищата (16,8%). По функцията жилищно строителство и БКС 2/3 от разходите са за чистота, други по-значими разходи са за жилищно строителство (8,1%), осветление на улици и площади (7,0%) и озеленяване (6,7%).

Изключително малък е делът на разходите за околна среда. За периода 2000 – 2004 година тези разходи варират от 0,02% до 0,2%, като най-висок е делът за последната година.

Разходите според предназначението в общинския бюджет почти в целия си обем са за текущи нужди. Инвестиционните разходи почти за целия период са в границите 1,1% - 3,3% от общите разходи, изключение прави 2003 година, където инвестиционните разходи са 16,6% от общите разходи (финансирани с банкови кредити).

Дефицит и задлъжнялост

За периода 2000-2003 година в общинския бюджет ежегодно се формира дефицит, който е средно 10,8% от общите разходи. През 2004 е генериран излишък в размер на 1% от разходите. Основния дял от дефицита е финансиран с банкови кредити и безлихвени заеми от министерство на финансите.

Задълженията на общината нарастват значително през 2003 година, като причина за това е кредитирането на инвестиционни проекти. Формираното задължение през тази година възлиза на 23% от собствените приходи. През следващата (2004) задължението възлиза на 15% от собствените приходи, като 94% от него са дългосрочни кредити, получени за инвестиционни цели.

Бюджетна прогноза

Община Плевен има разработена тригодишна бюджетна прогноза за периода 2006-2008. Прогнозата обхваща и първата 1/3 от плановия период и се покрива с изпълнението на средно сročните цели за развитие на общината, което ще позволи планирането на разходите за този период да се направи много по прецизно.

Прогнозата е разработена за постъпленията от местните приходи по бюджета на Общината и на разходите за местни дейности. Прогнозата за местни приходи са разработени на база реална и точна оценка на основата на която се изчисляват имуществените данъци и такса битови отпадъци. При изчисляване постъпленията от местните такси са отчетени развитието на мрежата на детските градини, детските ясли, домашния социален патронаж и други. Постъпленията от оказваните публични услуги от общината на населението са съобразени с одобрените от общинския съвет цени на тези услуги, както и с тенденциите за развитието им в периода 2006-2008 година. Разходната част на местните дейности са изготвени в съответствие с разделението на дейностите по Решение №1045 от 30.12.2004 година на МС за разделение на дейностите финансирани чрез общинските бюджети, на местни и делегирани от държавата. Тригодишната бюджетна прогноза за периода 2006-2008 година е разработена по функции и групи съгласно единна бюджетна класификация по основни и стойностни показатели.

Прогнозата предвижда увеличение на местните приходи с 1,5% средно годишно. Най-голям дял от местните разходи се пада на Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда (35-37%). Не се планират сериозни изменения в структурата на разходите по функции. За текущ ремонт и поддържане на пътищата в общината са предвидени средногодишно за периода по 1 100 000 лева. Предвидени са средства от целевата субсидия за капиталови разходи главно за основен ремонт на детски ясли, детски градини и социални заведения по 350 000 лева за година, а от собствени бюджетни средства средногодишно по 667 000 лева.

7. Анализ на състоянието на икономиката

Икономиката на община Плевен има водеща роля на областно и на регионално ниво. Над две трети от предприятията, развиващи дейност в област Плевен са съсредоточени в областния център. Почти 70% от дълготрайните активи в областта са притежание на предприятията от Плевенска община. Фирмите се характеризират с по-голяма ефективност в сравнение със стопанските субекти от другите общини в областта.

Общината се характеризира с широко спектърна икономика. Най-добре развитите сектори от икономически дейности са: Преработваща промишленост, Търговия, ремонт и

техническо обслужване¹⁰, Производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия, Транспорт, складиране и съобщения и Строителство.

Най-голям е дела на предприятията в областта на търговията и ремонта и техническото обслужване. На второ място по брой на стопанските субекти е преработващата промишленост, следван от Транспорт и складиране и Строителство.

Като най-значим в общинската икономика може да се определи дела на **преработващата промишленост**. В този сектор работят най-голям брой големи предприятия (на второ място по общия брой предприятия в общината), осигурява най-високия дял заетост (половината от заетите в частния сектор) с най-високите заплати в общината. Секторът е на първо място по дял на дълготрайните материални активи, дял на произведената брутна продукция и по направени инвестиции, а на второ по нетните приходи от продажби. Финансовия резултат в сектора е положителен.

Въпреки водещата си роля сектора намалява своя дял за периода 1999 – 2003 година, като тенденциите във всички посочените показатели са негативни. Наблюдава се силен спад (с над една трета) в дела на дълготрайните материални активи, в дяловете на инвестиции (15%), на произведена брутна продукция, както и на нетните приходи от продажби. Запазва се дела на заетите в сектора. Заплащането следва общите тенденции на общината, като разликите спрямо стойностите на средната заплата на национално ниво в сектора са до 10 % (10% по ниска от средната за страната в общественния сектор и 8% по-ниска от средната за страната в частния сектор).

Отраслова структура на сектора е концентрирана върху производството на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия, производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло и производство на машини и оборудване. В Производството на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия работят няколко от фирмите с над 100 души зает персонал. През 2004 г. "Плевен Булгартабак" АД, с Ясен за първи път попада в списъка на стоте фирми с най-големи годишни приходи от продажби, като е класирана на 94-то място¹¹.

През 2004 година фирма "Уърлд Уайнс" е направила значителна инвестиция в създаване на лозови масиви. Инвестиционната програма на дружеството предвижда изграждането на нов завод за производство и бутилиране на висококачествени вина.

Шивашката и текстилната промишленост в общината се развиват с много добри темпове. Заетите в тези предприятия 22% от всички заетите в преработващата промишленост, като 52% от тези работни места са разкрити през последните пет години.

Завод "Вапцаров" е едно от водещите предприятия в отрасъла производство на машини и оборудване. Фирмата изнася по-голямата част от своята продукция в Италия, Франция, Германия, Испания и Турция, като осигурява 4% от работните в преработваща промишленост.

¹⁰ Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството

¹¹ Българска търговско-промишлена палата, 100 фирми, класирани по максимална величина на приходите от продажби за 2004г. (в хил.лв.);
http://www.bcci.bg/bulgarian/top100_companies/2004/100_comp_1.htm

Инвестиции през последните пет години са направени в хранително-вкусовата и шивашката промишленост.

Други основни предприятия в сектора преработваща промишленост са свързани с производство на стоманени и чугунени отливки, производство на стъклени изделия, производство на цимент, които осигуряват почти 9% от заетите в сектора. Най-интензивно развиващото се и с най-голямо значение за общинската икономика е "Рубин" АД. Дружеството е направило инвестиции в размер на 17 млн. лева за 2004 година.

Важни предпоставки за развитието на промишлеността в Плевен е значителният брой специалисти с инженерни специалности, както и специалисти в областта на машиностроенето и хранително-вкусовата промишленост.

По-голямата част от предприятията в този сектор са приватизирани бивши държавни предприятия, които работят с остаряло оборудване и технологии. *Предвид дела на сектора в общинската икономика, укрепването и развитието на тези предприятия ще бъде от голямо значение за постигане на икономически растеж.*

В Сектора **търговия, ремонт и техническо обслужване** работят най-голям брой от фирми в общината и въпреки, че се характеризира с няколко изградени големи обекта на мултинационални компании, изобилства от микро предприятия. Същевременно той дела на brutната продукция и дела на заетите са около 15% от общите за общината. Инвестициите в сектора заемат второ място от общите инвестиции в общината като нарастват с над 6% за периода. Тенденциите и в останалите показатели са положителни (дял на дълготрайните материални активи, дял заети).

Като цяло, *секторът показва потенциал за растеж, който следва да бъде подкрепен* чрез предприемането на мерки за актуализиране и преработване на регулационните планове основно на гр. Плевен за осигуряване на подходящи и атрактивни терени за строителство на големи търговски обекти. В същото време и предвид съществения брой от микро и малки предприятия в сектора, следва да бъдат предвидени мерки и в тяхна подкрепа.

Транспортът и строителството се характеризират със сходни параметри в общинската икономика. И в двата сектора развиват дейност малко над 4% от стопанските субекти в общината и произвеждат около 8% (за 2003 година) от произведената брутна продукция в общината и около 4% от ДМА. Нетните приходи от продажби също са съизмерими (около 4%). *И в двата сектора тенденциите на заетост и инвестиции, макар и не толкова изразени, са негативни.*

През 1999 година заетите в областта на строителството по институционални сектори е 50:50 обществен към частен сектор. За периода 2000-2003 година структурата по този критерий е променена значително, като заетите в обществения сектор са от порядъка на 15-16%. Средната заплата отново е по-ниска от средната за страната, като разликата е по-голяма в частния сектор (над 15%).

В областта на транспорта значително по-голям е дела на заетите в обществения сектор. Заетите в него през 1999 година са 84%. В сектора не е извършвано значително реструктуриране и заетите в обществения сектор през 2003 година са 77% от заетите в сектор транспорт. Средната заплата е значително по-ниска от тази за страната както в обществения сектор (с около 30%), така и в частния, където разликите стигат до над

45%. Този анализ показва, че *сектор Транспорт се нуждае от бързо реструктуриране* с цел оптимизация на фирмената структура и осъществяване на възможния потенциал.

В секторът Производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия работят две от големите фирми на територията на общината – “Електроразпределение – Плевен” ЕАД и “ТЕЦ-Плевен” АД. Въпреки малкия брой предприятия, тенденциите на всички показатели са положителни. Секторът заема второ място по дял на дълготрайните материални активи и дял на произведената брутна продукция. Направените инвестиции също бележат ръст с близо 12%.

Въпреки съществуващите благоприятни географски и климатични условия, както и значителните традиции в сектора, селското стопанство заема незначителен дял в общинската икономика. В секторът има значителен дял самонаети, а делът му в произведената в общината брутна продукция е под 4%.

В общината има потенциал за развитие на посетителски и познавателен туризъм. Развитието на този сектор може да генерира така необходимите приходи за запазване и поддръжка на многобройните културни и исторически забележителности, чието финансиране на настоящия етап е затруднено.

Икономическите показатели, които са включени като индикатори за определянето община Плевен за район за растеж са нетните приходи от продажби на един жител, равнището на средната работна заплата и техните средногодишни темпове на нарастване.

Средната стойност на показателя нетни приходи от продажба на един жител за периода 1999-2003 за общината е 10,36 хиляди лева, при средна за страната 8,78 хиляди лева за същия период. *Темпът на нарастване на показателя е по-нисък от средния за страната през последните години*, в следствие на което стойността за общината за 2003 година е по-ниска от средната за страната.

Средната работна заплата за общината в общественния сектор, макар и по-ниска, се доближава до средната работна заплата за страната. Въпреки преобладаващия дял на частния сектор в заетостта на населението, средната заплата в него е значително по-ниска от средната за страната. Това обуславя и *недотам високото благосъстояние на населението, което от своя страна се отразява пряко върху покупателната способност на местния пазар на стоки и услуги*.

Запазването на негативната тенденция на показателите може да доведе до изключване на общината като район за растеж.

Инвестициите в общината нарастват с 55% за периода 2000-2003 година. Темповете на нарастване не са постоянни, като нарастването се дължи както на частния, така и на общественния. Тенденциите на нарастване на разходите за дълготрайни активи в общината следват националните тенденции.

Обемът на преките чуждестранни инвестиции в общината намалява през периода 2000 – 2003 година с повече от 2,5 пъти. След приватизацията на Електроразпределение Плевен се очаква увеличаване на чешките инвестиции в общината. Значително са намалели инвестициите на гръцки, немски и британски компании. За 2000 г.

инвестициите, направени от компании от трите страни са 89,4% общия дял на чуждите инвестиции в общината. За 2003 година техният дял е едва 2,6%. Под 1% от инвестициите в собствен капитал се дължат на реинвестиране на печалбата.

Съотнасянето на инвестициите по икономически сектори на общинско и национално ниво, показват превишение на инвестициите в общината в секторите преработваща промишленост, търговия, ремонт и техническо обслужване и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, като най-съществено е превишението в сектор търговия, ремонт и техническо обслужване. По-ниски от средните за страната са инвестициите в секторите строителство и транспорт, като в последния разликата е близо два пъти.

Мнението на мениджмънта на предприятията, развиващи дейност на територията на общината относно съществуващите проблеми и основните очаквания за развитие са важен индикатор за съществуващата бизнес среда и нуждите за нейното подобряване.

Проблемите пред местния бизнес могат да се разгледат в няколко основни направления: острили технологии, ниска покупателна способност на населението и липса на пазари и труден достъп до финансиране. Наред с подобряването на благосъстоянието на населението, решението на тези проблеми може да се търси с разширяването на износа. Фирмите имат нужда и от предоставяне на информационна и консултантска помощ във връзка с повишените изисквания към бизнеса след присъединяването на България към ЕС през 2007 г.

Общият обем на бюджета на община Плевен нараства с 20% за периода 2000-2004 година. Относителният дял на собствените приходи спрямо общия обем на бюджета по години нараства от 62,25% през 2000 година до 88,89% през 2004 г. Обемът на имуществените данъци нараства през целия период. С включването на преотстъпления данък по ЗОДФЛ се наблюдава благоприятна тенденция на увеличаване на собствените приходи. Общинските такси преобладават в неданъчните приходи, като като в края на периода (2004 г.) достигат 57% от неданъчните приходи. През същия период плавно нараства дялът на приходите от продажба на държавно и общинско имущество до 24,8% през 2004 г.

Дела на разходите по функции се запазва сравнително постоянен за периода 2000 – 2004 година. Изключение правят функциите здравеопазване и социално осигуряване, подпомагане, грижи, където разходите намаляват поради реструктуриране на системите.

Най-голям дял в структурата на общинските разходи заема функцията образование, като нейният дял нараства през целия период 2000 – 2003 година. Разходите за култура, жилищно строителство и чистота, озеленяване са равномерни за целия период.

Прави впечатление изключително малкият дял на разходите за околна среда, въпреки съществуващите проблеми. За периода 2000 – 2004 година тези разходи варират от 0,02% до 0,2% от бюджета.

Разходите според предназначението в общинския бюджет почти в целия си обем са за текущи нужди. Инвестиционните разходи почти за целия период са в границите

1,1% - 3,3% от общите разходи, изключение прави 2003 година, където инвестиционните разходи са 16,6% от общите разходи (финансирани с банкови кредити).

Задълженията на общината нарастват значително през 2003 година, като причина за това е кредитирането на инвестиционни проекти

Община Плевен има разработена тригодишна бюджетна прогноза за периода 2006-2008. Прогнозата предвижда увеличение на местните приходи с 1,5% средно годишно. Най-голям дял от местните разходи се пада на Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда (35-37%). Не се планират сериозни изменения в структурата на разходите по функции.

Основните изводи от анализа на състоянието на общинската икономика са свързани с необходимостта от подкрепа за възстановяване на икономическия растеж, чийто основни двигатели са секторите преработваща промишленост и търговия, ремонт и техническо обслужване.

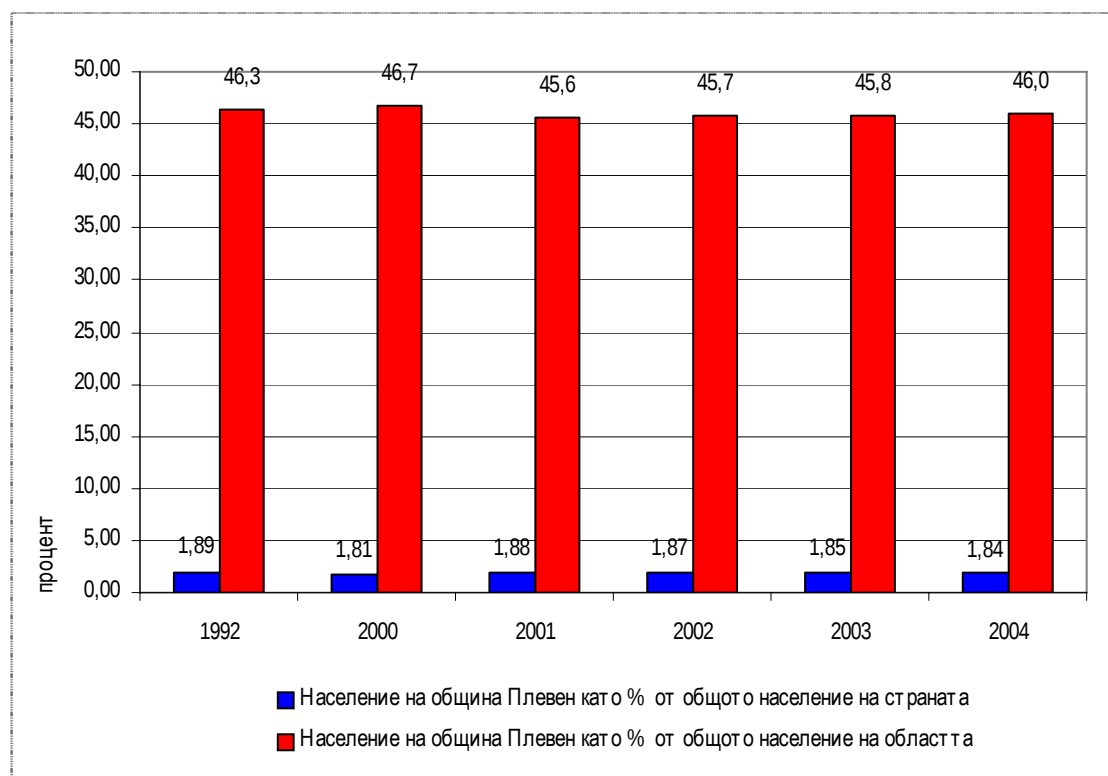
D. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

1. Население

1.1. Брой и общи демографски характеристики

Населението на община Плевен към 31 декември 2004 е 142 812 души¹². Броя на населението през за периода 2000 – 2004 година се запазва сравнително устойчив, което в голяма степен се дължи на факта, че общинския център е един от най-големите градове в страната. Населението на общината е 1,85% от населението на страната. Сравнението с данните от преброяването през 1992 г (4 декември). не показват съществени изменения и разкриват устойчивостта на община Плевен като областен център.

Графика 10 Население на община Плевен като дял от населението на областта и населението на страната за периода 1992; 2000-2004 година.

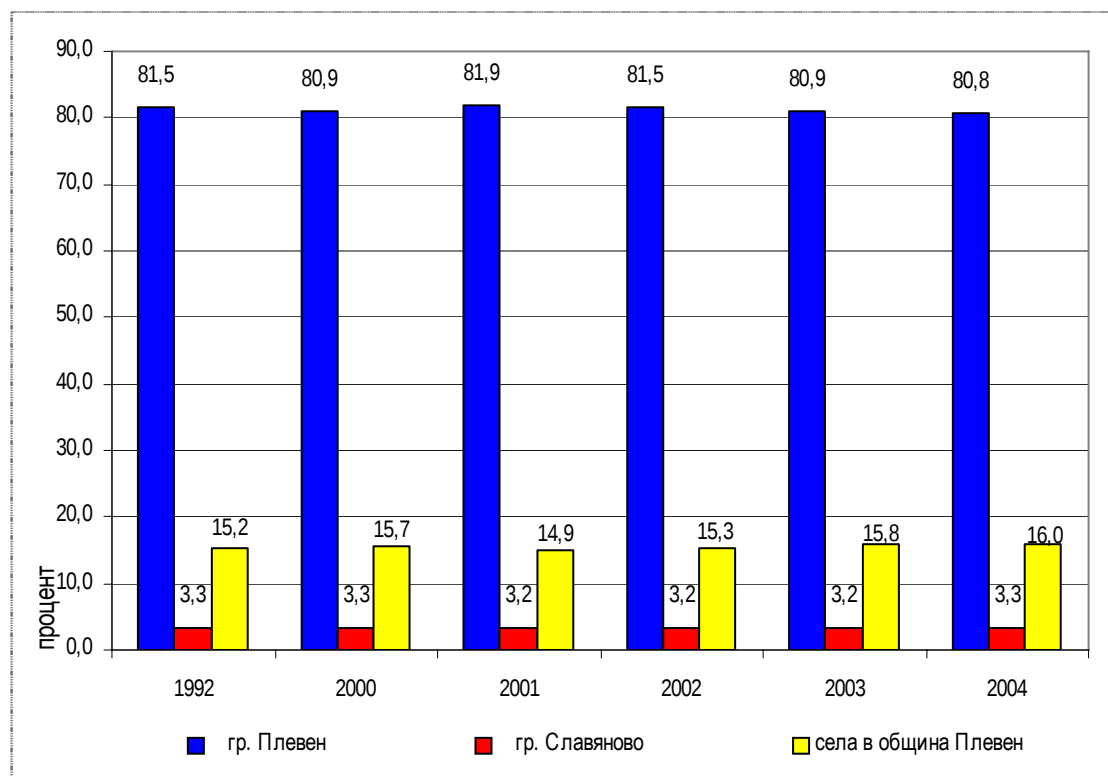

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

За периода 2000-2004, тенденцията в динамиката на населението не се отличава от общата негативна национална тенденция, като за период от четири години населението на общината е намаляло с 3%.

¹² по данни на Националния статистически институт

Графика 11 Разпределение на населението в община Плевен по местоживее за периода 1992; 2000 – 2004 година

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

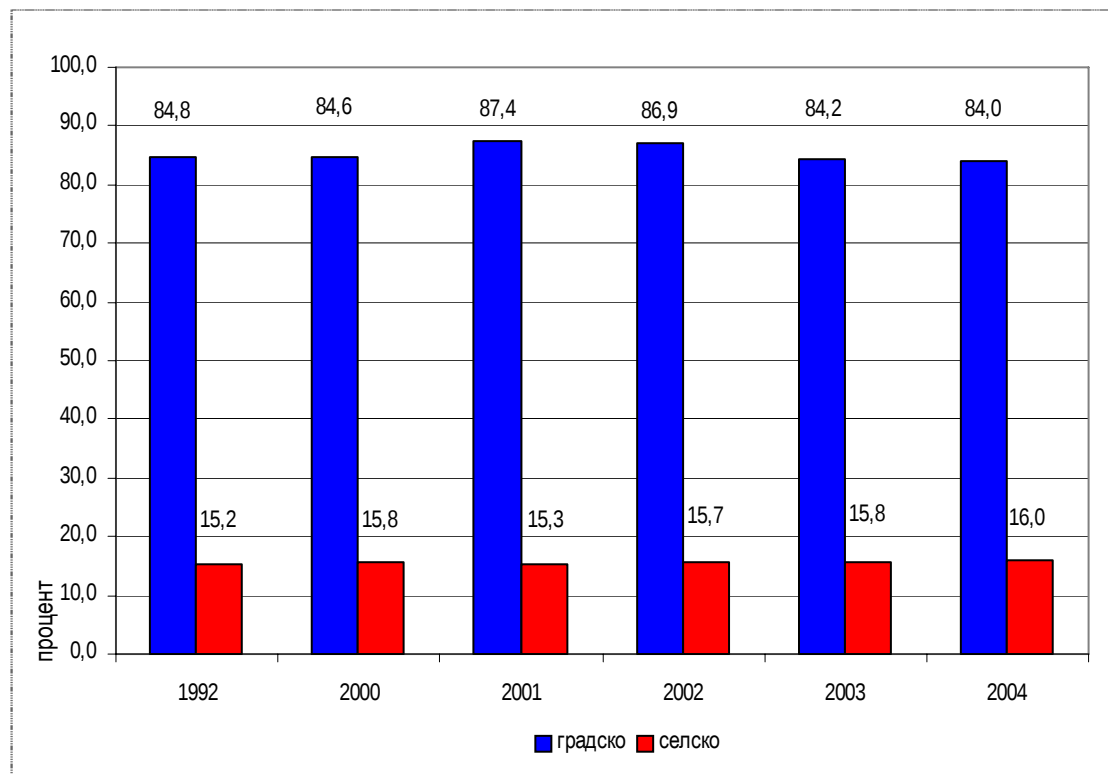
Данните разкриват устойчивост в съотношението на населението в двата града и селата на община Плевен за сравнително дълъг период от време – 1992 - 2004 г. Вижда се силно изразената концентрация на населението в общинския център, продиктувана от факта, че град Плевен е един от основните индустриални центрове на национално ниво.

Броят на населението в селата на общината също не претърпява драстични изменения. Селското население в общината в края на 2004 г. е с 3% повече от 2001 г. В пет от селата населението се е увеличило както спрямо 2001 г, така и спрямо 1992 г. В най-голяма степен това се отнася до с. Ралево, следвано от с. Дисевица, с. Буковлък, с. Върбица и с. Брестовец. Тези села, с изключение на с. Ралево, са в непосредствена близост до общинския център и с много добра транспортна достъпност. Дисевица и Брестовец са с население над 1000 жители, а с. Буковлък е най-голямото село в общината с население от 3 555 жители (31.12.2005 г.).

В девет от останалите села населението е нараснало спрямо 2001 г., а само в две от селата е намаляло с повече от 5% спрямо 2001 г. – с. Беглеж и с. Къртожабене.

Средната гъстота на населението в общината е 178 човека/ км², което е два пъти и половина по висока от средната за страната. Това в най-голяма степен се дължи на високата концентрация на населението в общинския център.

Графика 12 Съотношение между селско и градско население в община Плевен за периода 1992; 2000 – 2004 година

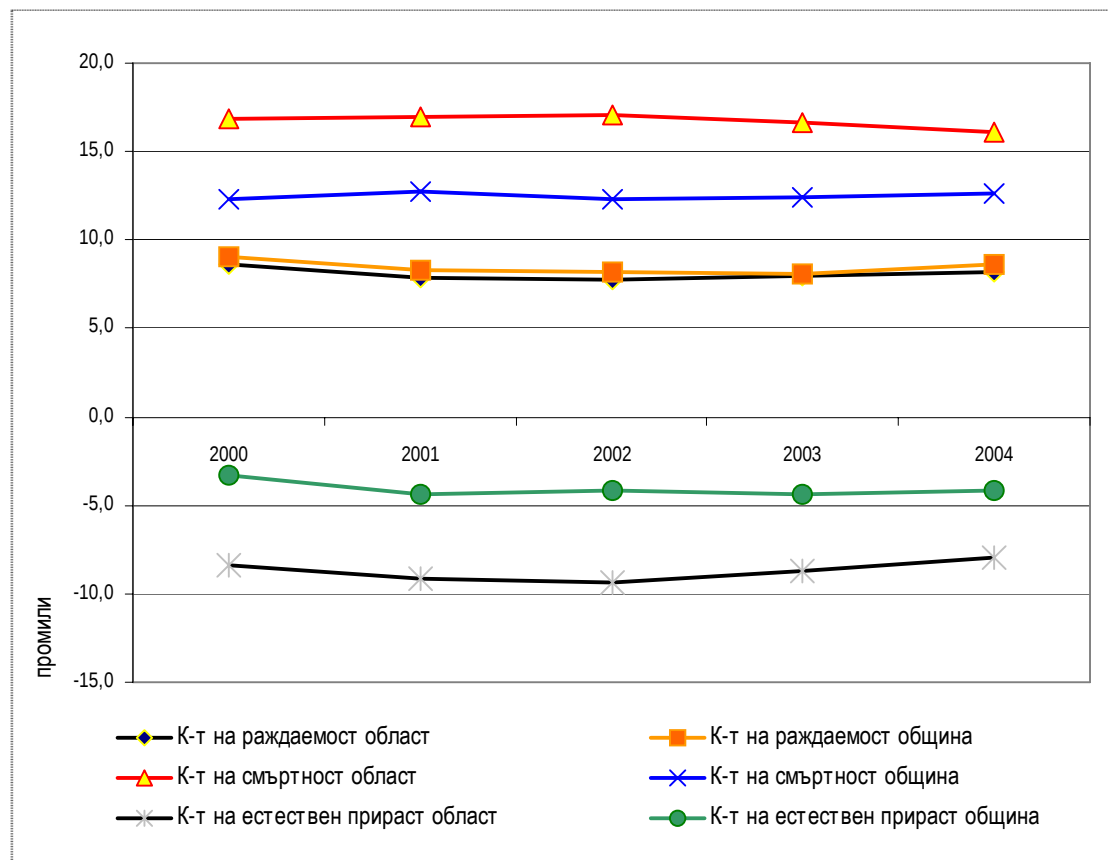

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Съотношението градско към селско население се изменя незначително като се наблюдава слаба тенденция към увеличаване на селското население.

За периода 2000-2004 динамиката на естествения прираст в община Плевен не разкрива ясно изразена тенденция. През целия период естественият прираст е отрицателен, което съответства и на тенденцията на национално и областно ниво. Коефициентът на естествен прираст в община Плевен е по-нисък от този на национално ниво, като разликите не са особено големи. Наблюдава се, обаче, съществена разлика спрямо нивата на коефициента на областно ниво, които през разглеждания период са от два до два и половина пъти по-ниски от тези за община Плевен. Коефициентът на смъртност в община Плевен е по-нисък от този на национално и областно ниво, а коефициентът на раждаемост съвпада в голяма степен с този на областно ниво, но е малко по-нисък от този на национално.

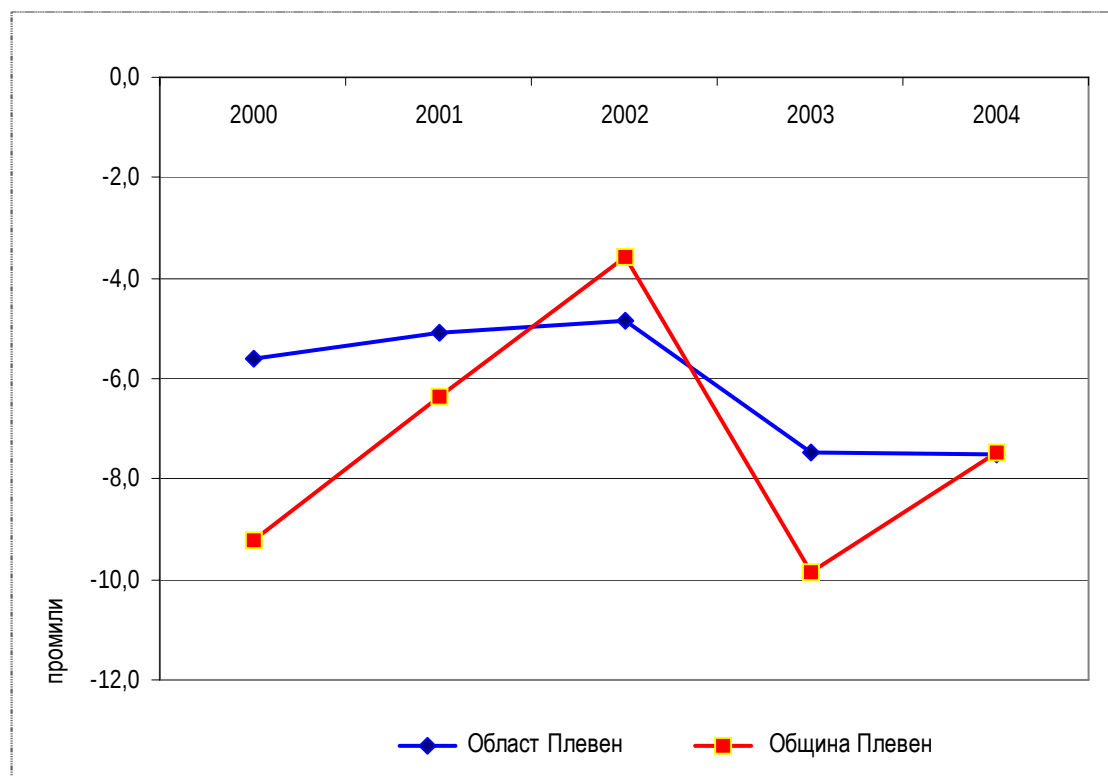
Графика 13 Коефициенти на раждаемост, смъртност и естествен прираст на община Плевен и област Плевен за периода 2000 – 2004 година

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Наличните данни за коефициента на механичен прираст на населението показват крайно неустойчива тенденция. След намаляването на напускащите общината през 2002 г., броят им рязко се увеличава почти три пъти през следващата година (– 9,9 на хиляда). През 2004 г. стойността на коефициента е –7,5 на хиляда и съвпада с тази на областно ниво.

Графика 14 Механичен прираст (на хиляда от населението) за община и област Плевен за периода 2000 – 2004 година

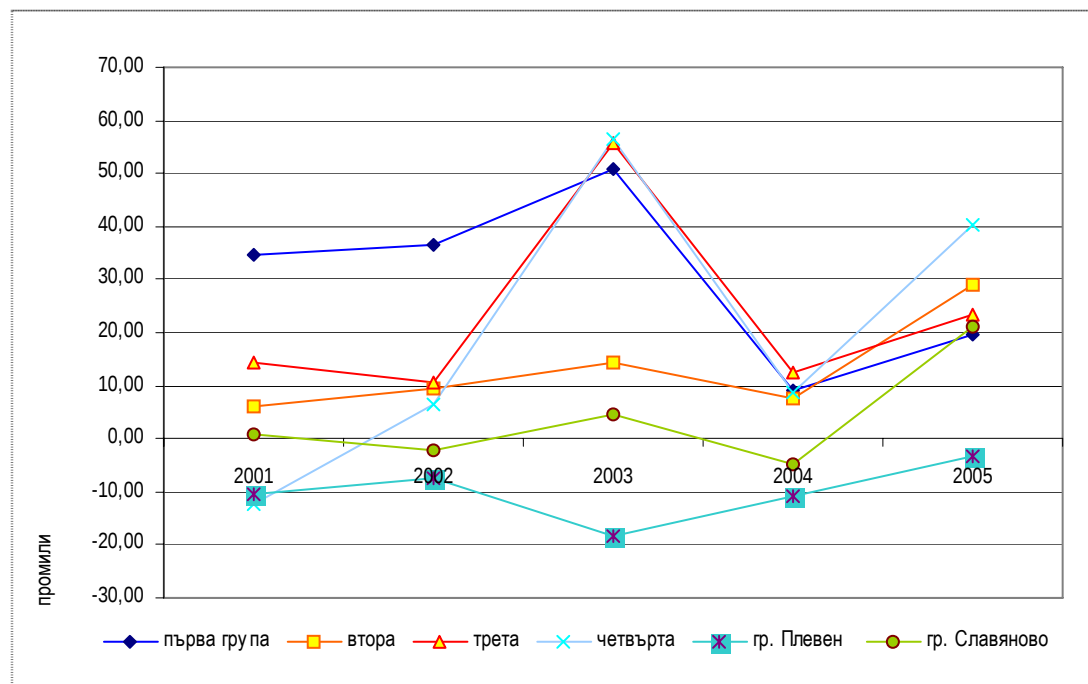
Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Разгледани по групи населени места¹³, данните за динамиката на коефициента на механичен прираст показват, че отрицателните му стойности на общинско ниво са следствие на напускане на населението на гр. Плевен. В същото време, коефициентът на механичен прираст в селата е положителен през целия период на наблюдение¹⁴, с изключение на групата на най-отдалечените села с намаляващо население за 2001 г. Предварителните данни за 2005 г. показват тенденция към намаляване на отрицателния механичен прираст в общината.

¹³ Гр. Плевен, гр. Славяново и групите, села, дефинирани в част Териториално развитие на настоящия план.

¹⁴ Данните по населени места обхващат периода 2001 – 2005 г., като за 2005 г. данните за броя на населението са към 14.09.2005, източник Таблицы на населението по постоянен и настоящ адрес (по области, общини и населени места), Главна Дирекция Гражданска Регистрация и Административно Обслужване на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, <http://www.grao.bg>

Графика 15 Механичен прираст по групи населени места в община Плевен за периода 2001-2005 година

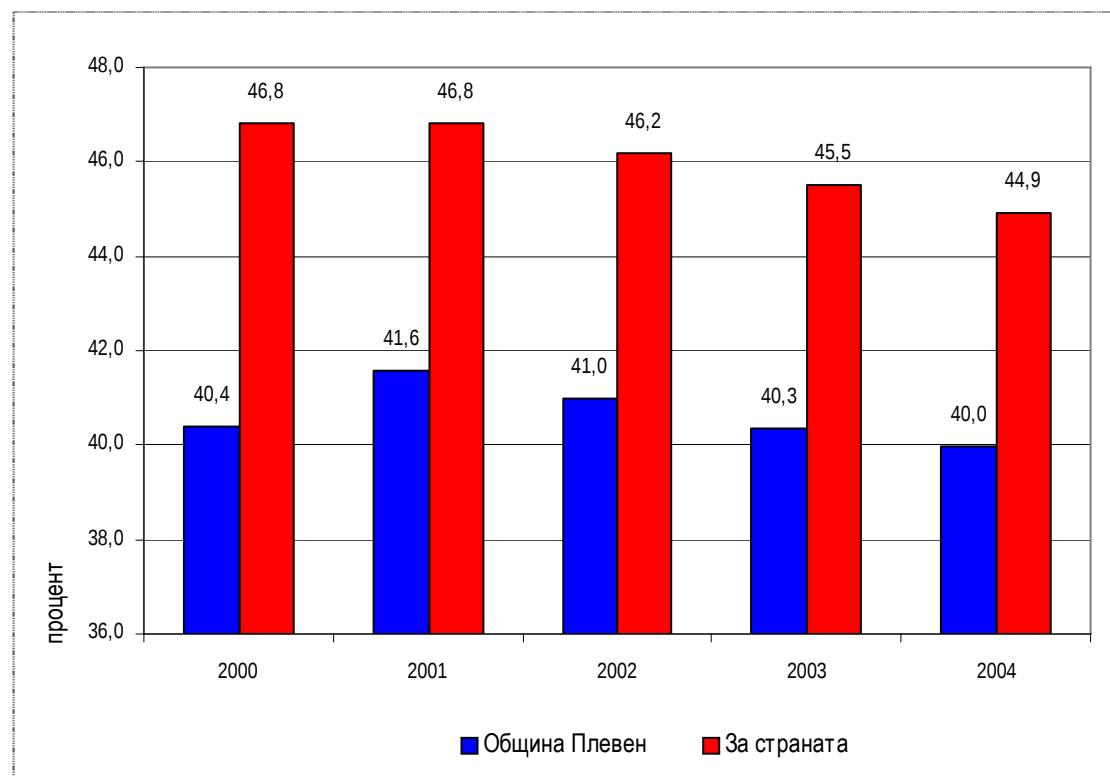
Източник: Общинска администрация

1.2. Население според възрастова структура

Коефициентът на възрастова зависимост¹⁵ за общината е по-нисък от средния за страната. Това означава, че общината е в по-добра позиция в съотношението "зависимо"/"независимо" население. Тенденцията през последните години е към намаляване на стойността на показателя, но темпа на намаляване е по-бавен от средния за страната. Разликата между двете стойности обаче се запазва от порядъка на 5 пункта, което ще позволи да остане със стойности по ниски от средните за страната в рамките на плановия период.

¹⁵ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в "зависимите" възрасти (по методология на ООН - населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в "независимите възрасти" (от 15 до 64 години). Източник: НСИ, София

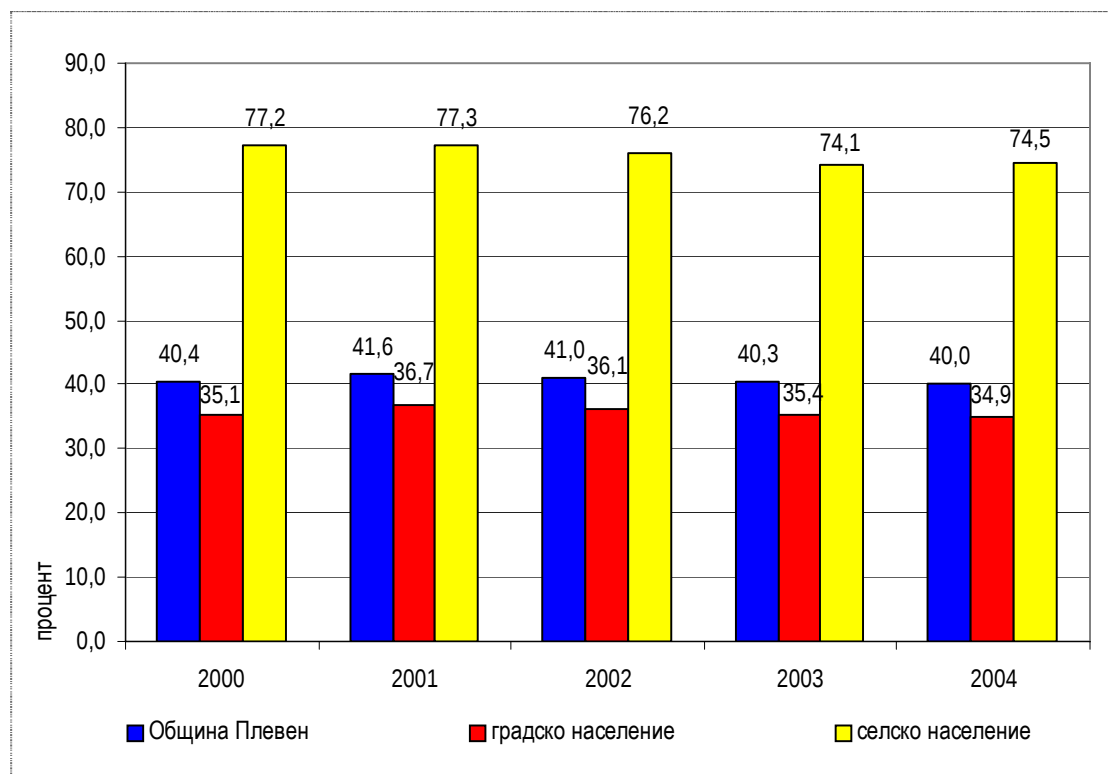
Графика 16 Коефициент на възрастова зависимост за община Плевен и за страната за периода 2000 – 2004 година

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Разгледани по отношение градско/ селско население, обаче, данните разкриват изключително неблагоприятна възрастова структура на населението в селата. Групите във “зависима” възраст са около 75% от селското население.

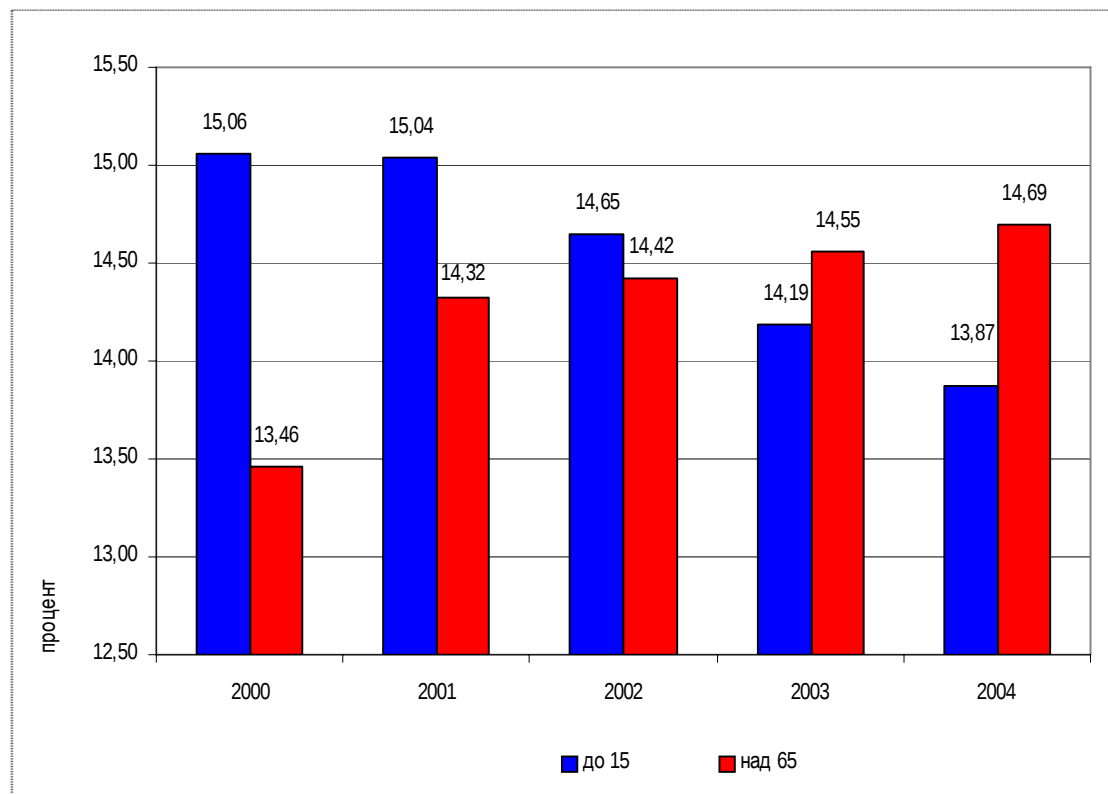
Графика 17 Коефициент на възрастова зависимост според местоживеенето (градско, селско население и общо за общината) в община Плевен за периода 2000 – 2004 година

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Проследяването на дела на зависимите групи на ниво община показва неблагоприятно изменение. Докато в началото на периода населението до 15 г. е съставлявало 15% от общото население, а това над 65 г. – 13,5%, в края на 2004 г. младите са съответно по-малко от 14% от общото население, а тези над 65 г. – близо 15%. Данните сочат, че в селата съотношението между двете групи остава непроменен през периода, докато в градовете групата до 15 г. намалява от 17,7% през 2001 г. до 13,6% през 2004 г., при възрастно население между 11 и 12 % за целия период.

Графика 18 Дял на населението под 15 и над 65 години (възрастово съотношение) в община Плевен за периода 2000 – 2004 година

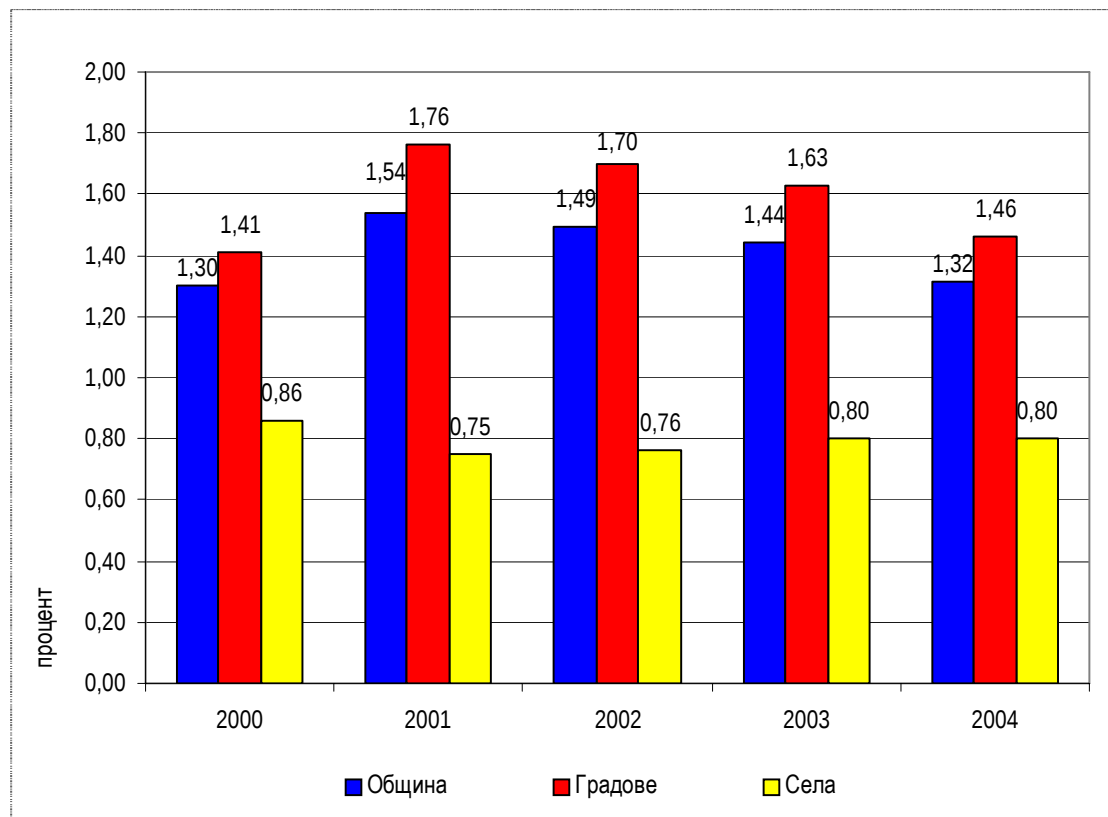

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Стойностите на коефициентът на демографско заместване¹⁶ показват, че в градовете на общината населението между 15 – 19 г. намалява с бърз темп. В селата същата възрастова група бележи леко увеличение.

¹⁶ Коефициентът на демографско заместване е отношението между броя на населението във вливащата се възрастова група 15-19 г. и излизащата група 60-64 г. от трудоспособния контингент.

Графика 19 Коефициент на заместване (съотношение между броя на населението във възрастовия интервал 15-19 години и населението от 60 до 64 години) според местоживеенето в община Плевен за периода 2000 – 2004 година

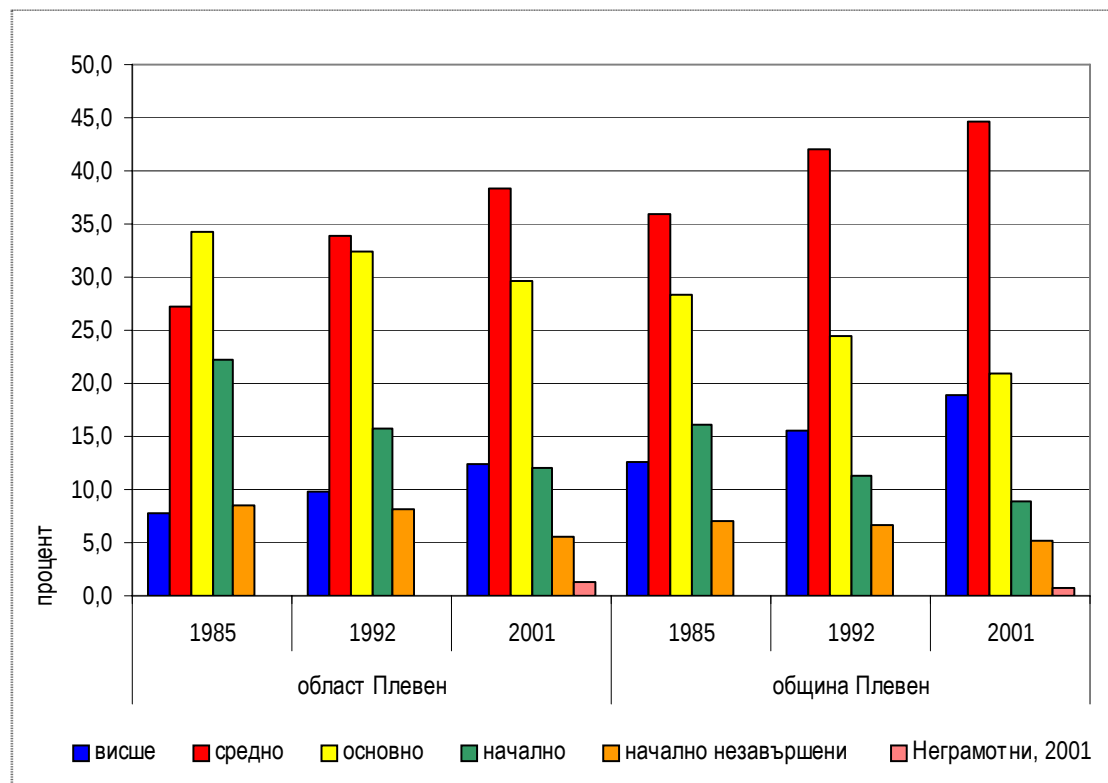

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

1.3. Население според придобита образователна степен

На ниво община образователното равнище е по благоприятно от средното за страната. Делът на населението със средно и над средно образование е по-висок от средните стойности за страната. По данни от преброяванията на населението (1985, 1992, 2001 година) образователната структура на населението бележи положителна тенденция на развитие, като намалява делът на населението с образование под средното за сметка на хората със средно и по-високо образование.

Графика 20 Разпределение на населението в община Плевен и област Плевен по образование за 1985; 1992 и 2001 година (данни от национални преброявания на населението)

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

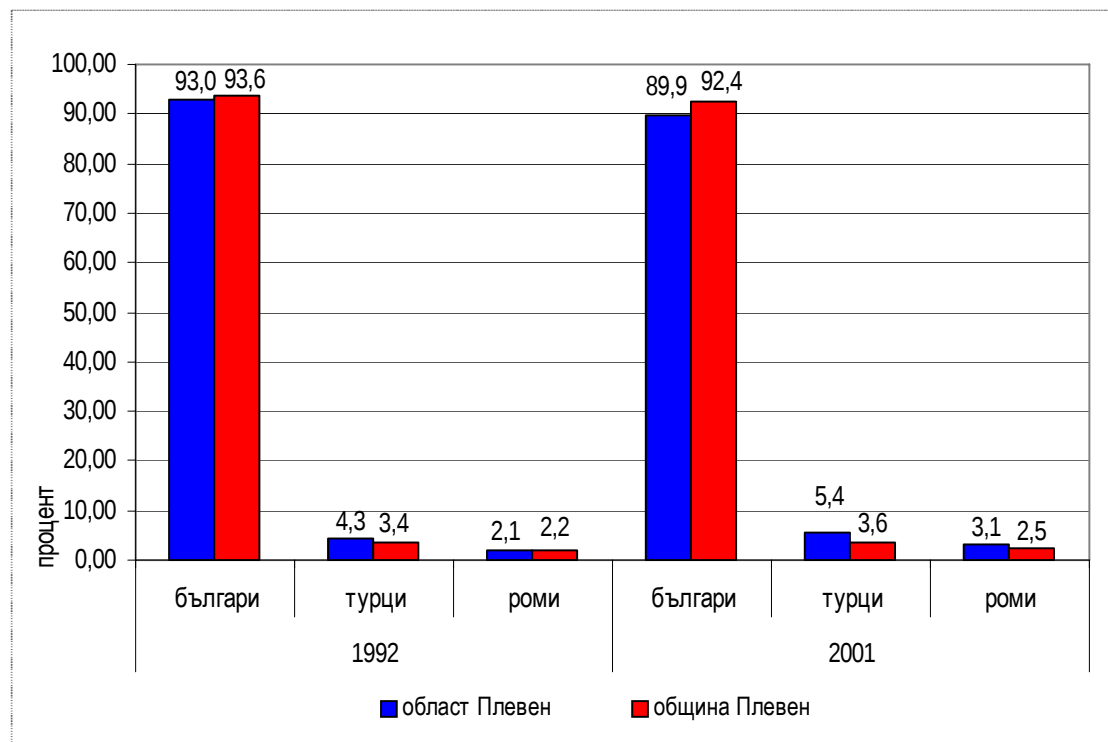
1.4. Население в трудоспособна възраст

Към 31.12.2001 г. в трудоспособна възраст са 90 561 души (близо 60% от населението на общината).

1.5. Население според етническо самоопределение

Според преброяването през 2001 г. над 92% от населението на община Плевен се самоопределя като българско, 5,4% като турско, а 2,5% се самоопределят като роми. В сравнение с данните от преброяването през 1992 година се наблюдава много слабо нарастване на самоопределящите се като турци и роми.

Графика 21 Разпределение на населението в община Плевен и област Плевен по етническа принадлежност за 1992 и 2001 година (национални преброявания на населението)

Източник: Териториално статистическо бюро; Национален статистически институт

Разпределението на населението по различни етноси по населени места се характеризира със съсредоточаване на население от турския етнос в гр. Славяново (32%), с. Мечка (32%), и с. Беглеж (над 23%), а на население от ромския етнос в с. Буковлък (46,6%), с. Дисевица (над 35%), с. Николаево (23%) с. Търнене (21%) и с. Ралево (17%).

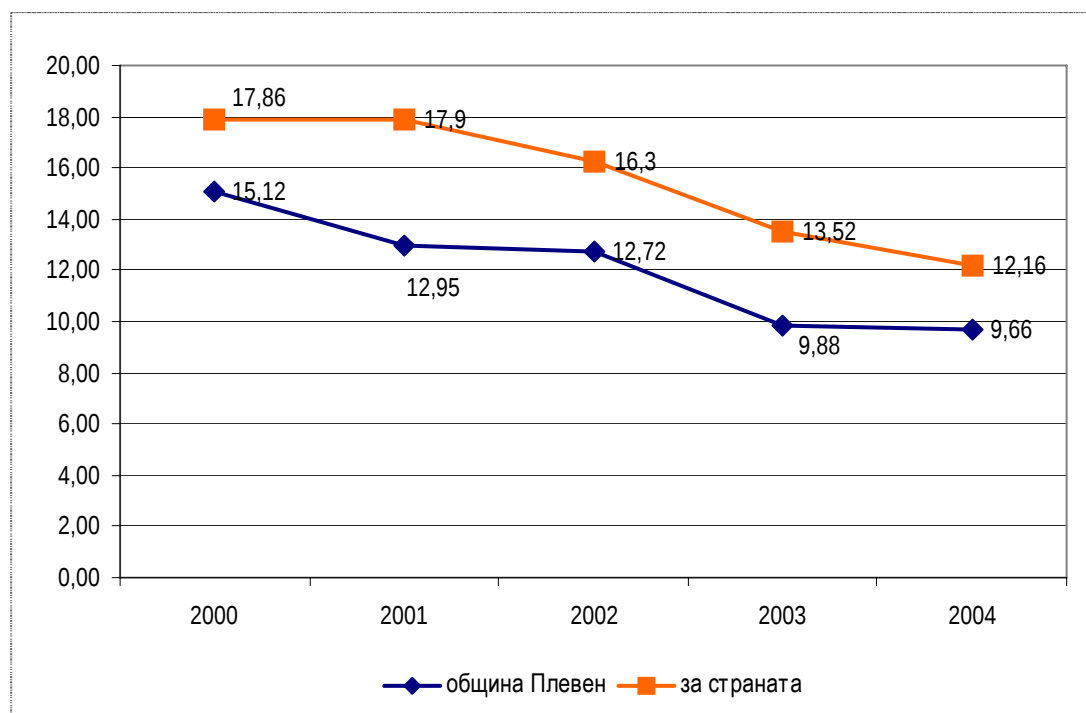
Селата, в които има концентрация на ромско население са и тези, в които населението нараства както спрямо 2001 г., така и спрямо 1992 г.

2. Безработица

През периода 2000-2004 безработицата в община Плевен намалява с над 5%, като през целия период остава под средната за страната.¹⁷

¹⁷ Източник: НСИ, Регистрирани безработни и равнище на безработицата към 31.12.

Графика 22 Равнище на безработица за периода 2000 – 2004 година за община Плевен и средно за страната

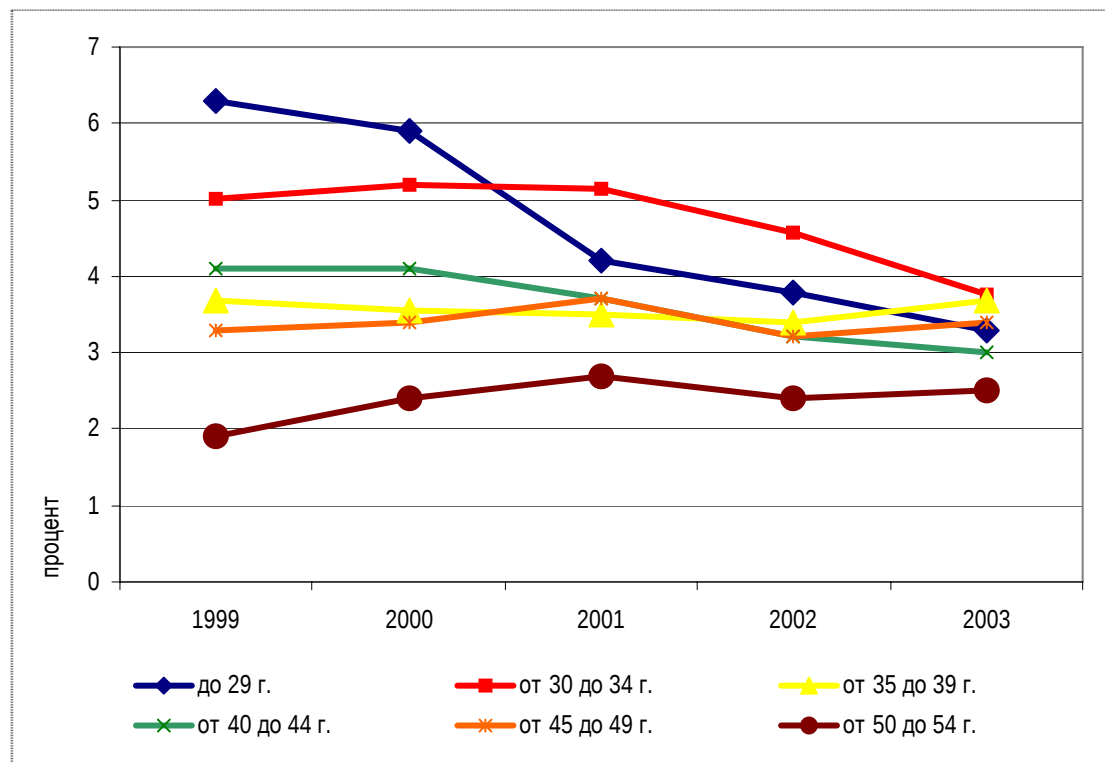
Източник: Териториално статистическо бюро

2.1. Структура на безработицата по пол

Делът на регистрираните безработни жени за периода 1999-2003 остава в границите на 50 – 52% от всички безработни. Във възрастовите групи на безработните жени не се наблюдават негативни тенденции, с изключение на групата над 55 г. Тази тенденция в най-голяма степен се дължи на промяната на пенсионната възраст през последните години и е характерна за всички райони в страната. В останалите възрастови групи намалението на дела на безработните жени е най-съществено в групата до 29 г. (с 2% за петгодишния период). В останалите групи делът на безработните жени няма особена динамика (промените са в рамките на 1-1.5% за петгодишния период).

Наблюдава се развитие на процесите в зависимост от квалификацията, която притежават регистрираните като безработни жени в различните възрастови групи. Трайно намаляват безработните жени до 34 години с работнически специалности, което вероятно се дължи на повишаване образованието на младите през последните пет години. Безработицата сред жените с работнически специалности над 45 г. се увеличава, като е в посока достигане нивата от 2001 г.

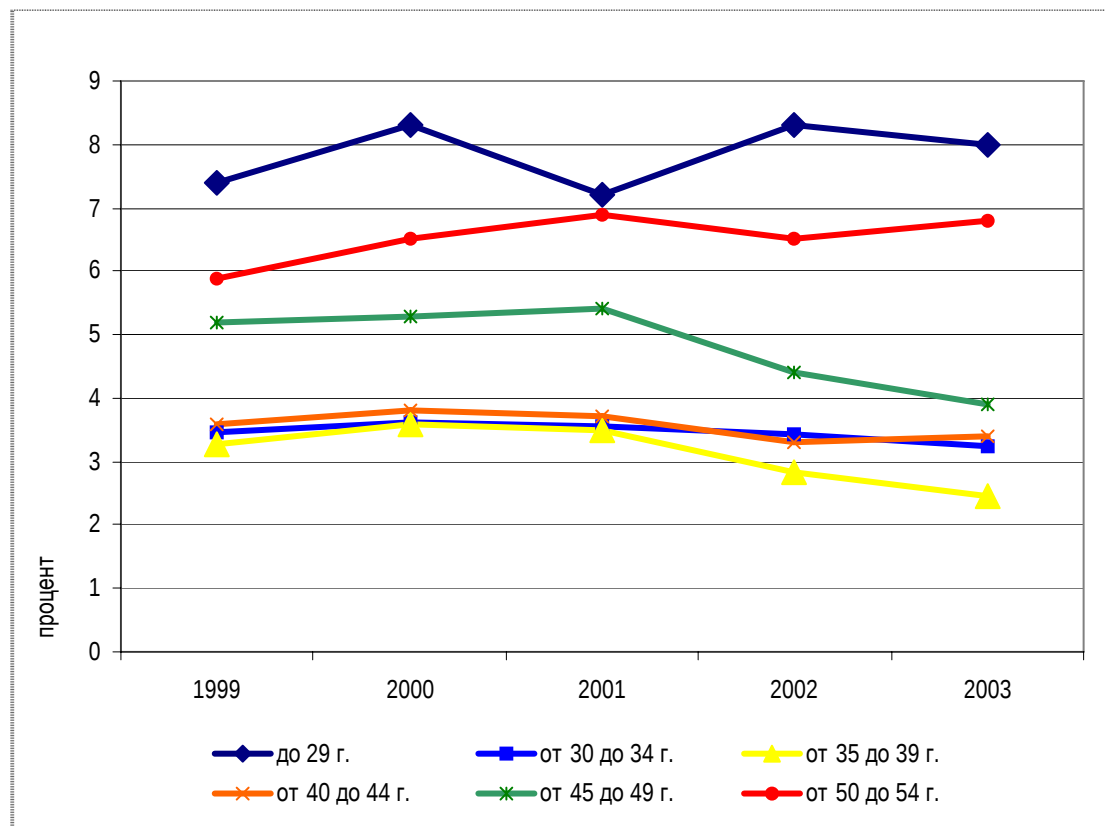
Графика 23 Разпределение на безработни жени с работническа специалност по възрастова структура, като дял от общия брой регистрирани безработни жени в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

Източник: Агенция по заетостта

Данните показват, че повишаването на образователното ниво не гарантира заетост на жените до 29 г. Младите жени до 29 г. са най-голямата част от безработните специалисти. Обезпокоителна е тенденцията сред жените със специалност от 50 до 54 г., безработицата сред които е около два пъти по-висока от тази в по-ниския възрастов диапазон.

Графика 24 Разпределение на безработни жени със специалност по възрастова структура, като дял от общия брой регистрирани безработни жени в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

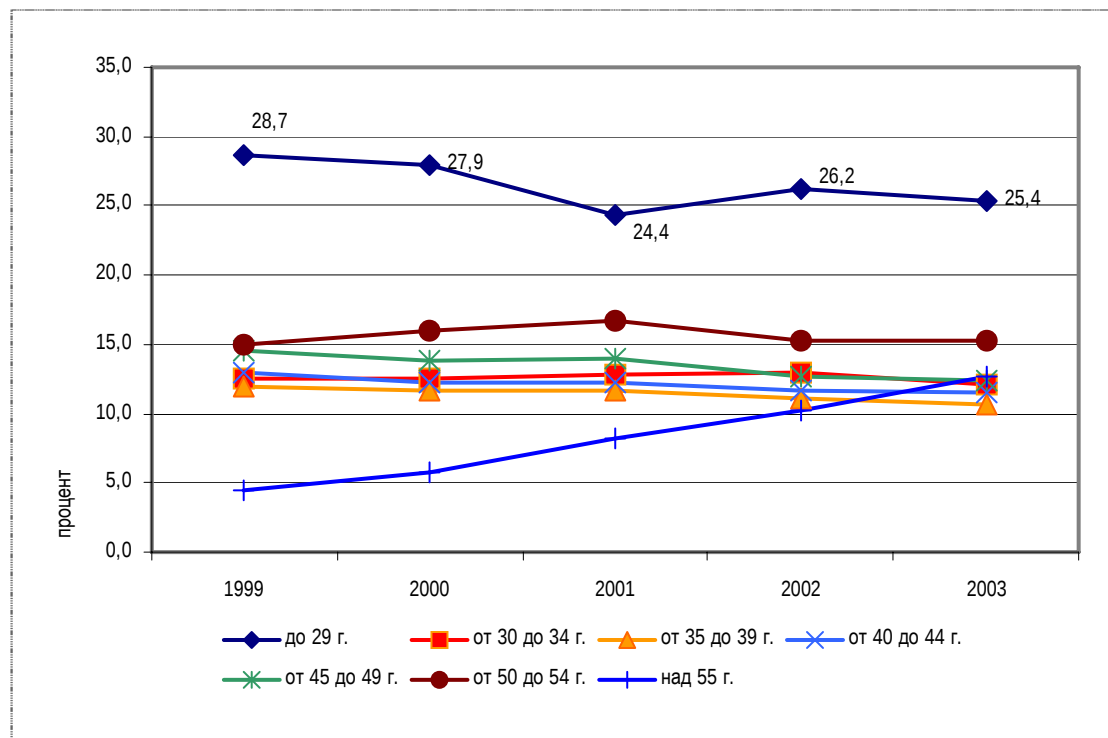

Източник: Агенция по заетостта

2.2. Безработица според възрастовата структура

Динамиката на безработицата по възрастова структура показва сравнително слаби изменения на дела на безработните между 30 и 55 години. Обезпокоително е нивото на младежката безработица, която съставлява около и над една четвърт от общата безработица в общината. За периода 1999 – 2003 делът на безработните до 29 години намалява от 28,7% (1999) до 24,4% (2001), като през следващите две години остава около 25 – 26%.

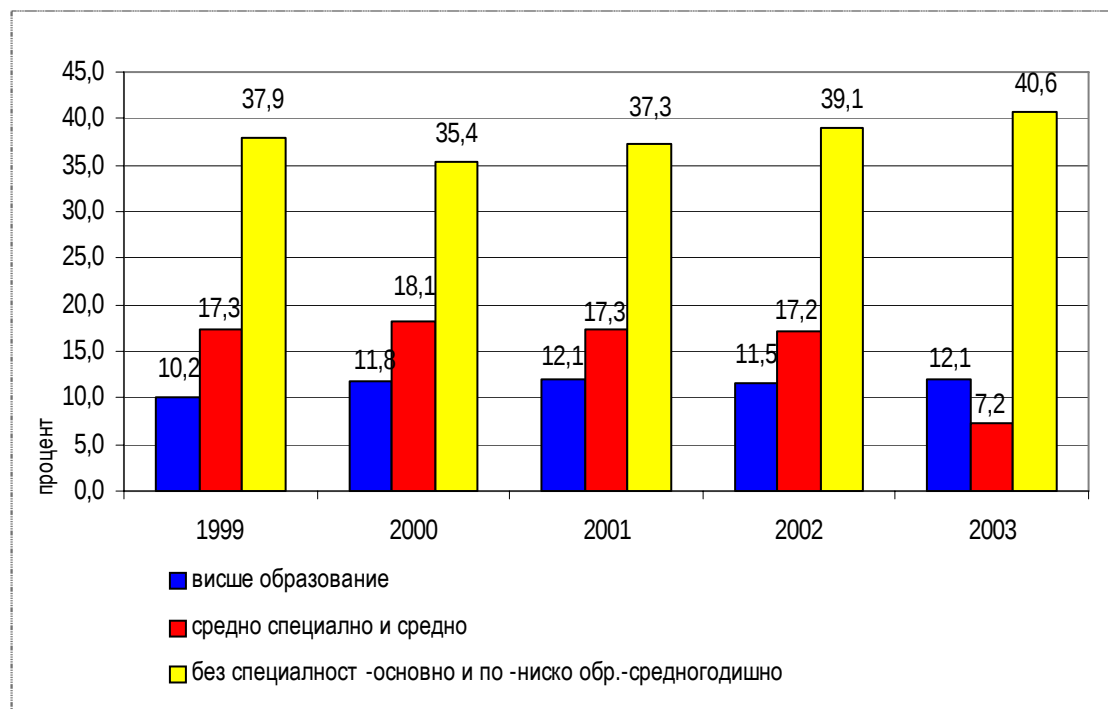
Графика 25 Разпределение на безработните по възрастова структура в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

Източник: Агенция по заетостта

2.3. Безработица според образователното равнище

Графика 26 Разпределение на безработните по образование в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

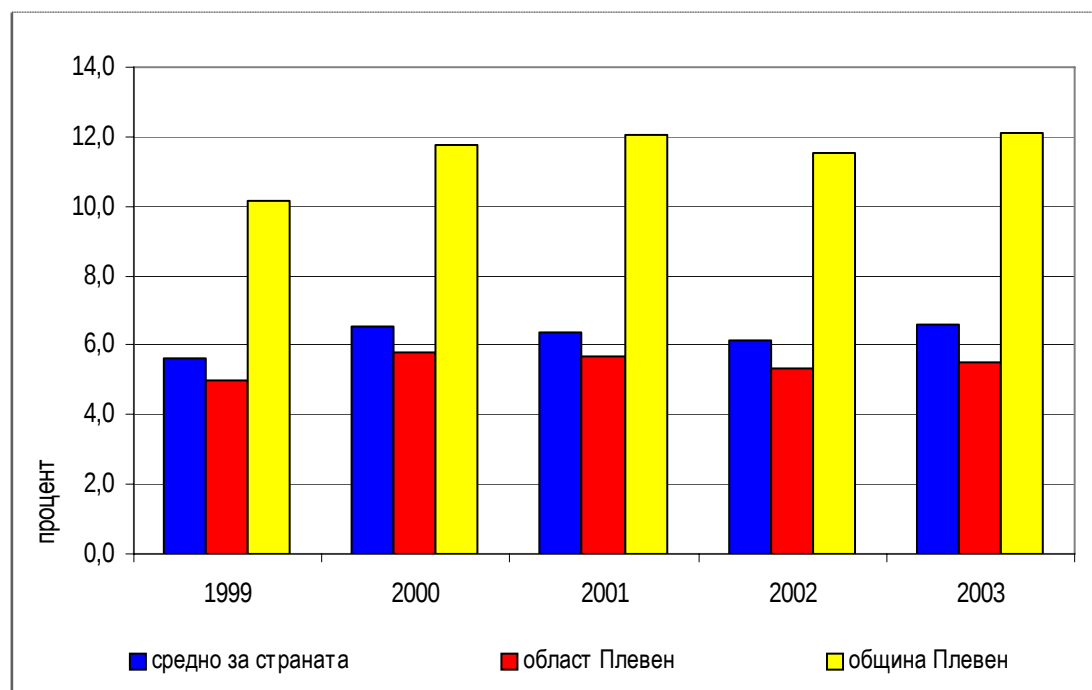
Източник: Агенция по заетостта

Категорията на хората с основно и по-ниско образование е основната група на броя на безработните. За четири годишния период се наблюдава увеличение с 5%, като тенденцията е устойчива.

Делът безработни със средно и средно специално образование е постоянен в периода 1999 – 2003, като през 2003 г. рязко намалява до 7,2% от общия брой безработни.

Делът на безработните с висше образование е сравнително висок, а тенденцията за пет годишния период е към увеличение. Без работа основно са групите с инженерно образование (между 30 и 27% от всички безработни с висше образование), икономически и хуманитарни специалности (около и над 25% за всяка група). Нисък е делът на безработните с висше образование в селското стопанство.

Графика 27 Безработни с висше образование като дял от всички безработни за община Плевен, област Плевен и средно за страната за периода 1999 – 2003 година

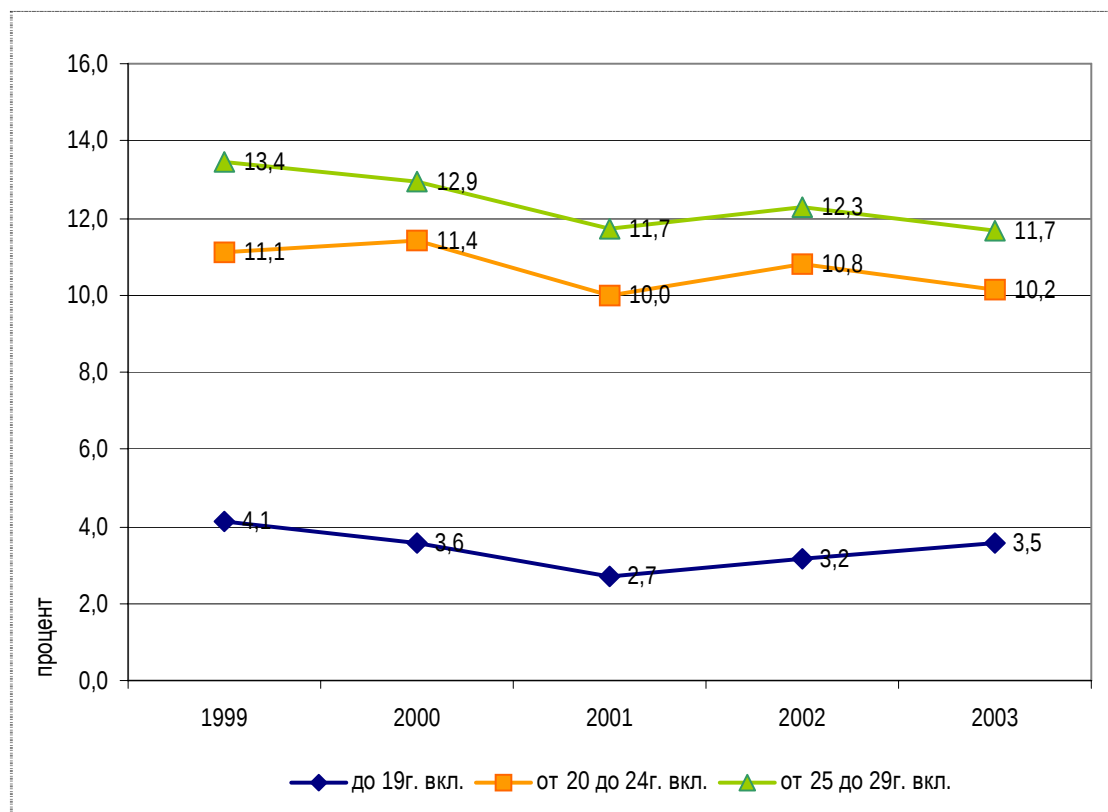
Източник: Агенция по заетостта

Общата тенденция за петгодишния период е увеличение на безработните вишисти, както на национално ниво, така и в област Плевен. Обезпокояващ е факта, че дела на безработните вишисти в община Плевен е почти два пъти над средния за страната и не се забелязва промяна в тенденцията. (вишистите са тези, които дърпат икономиката)

2.4. Безработица според социални групи

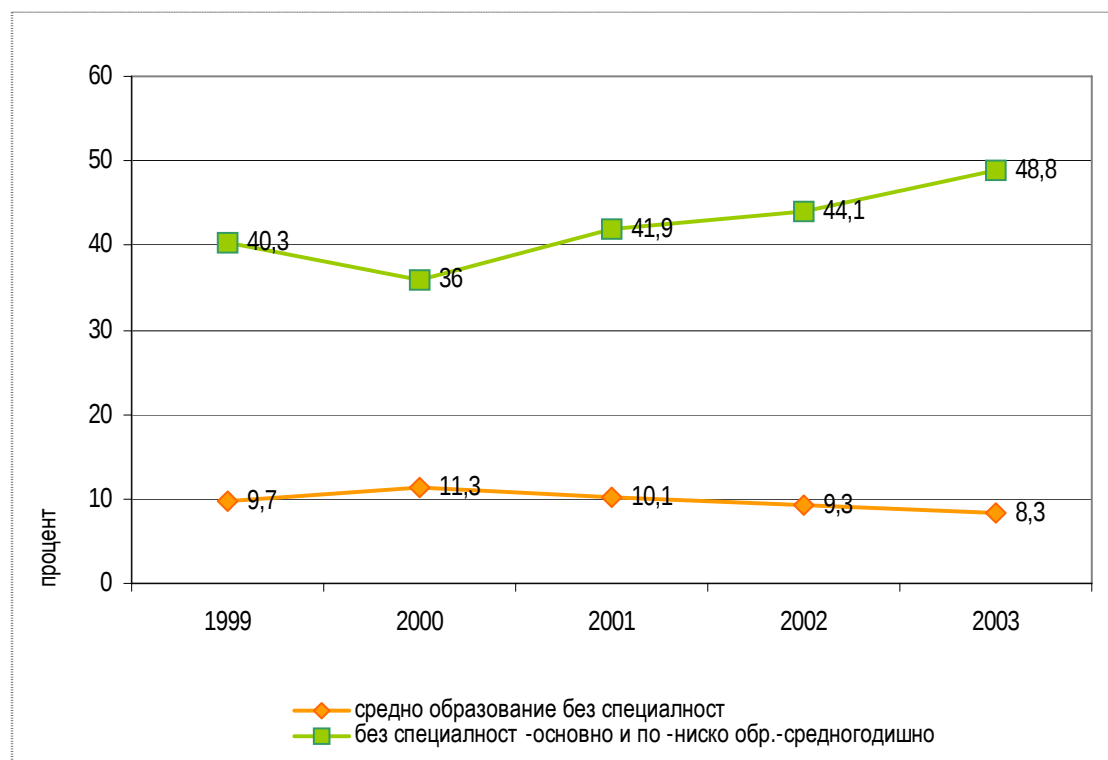
Въпреки, че за периода 1999-2003 делът им от общата безработица е спаднал от 29 до 25%, младите хора в общината (под 29г.) остават една от основните групи от безработни. Наблюдава се увеличение на дела безработни под 19 години.

Графика 28 Разпределение на безработните до 29 години по възрастови групи като дял от всички безработни в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

Източник: Агенция по заетостта

Графика 29 Разпределение на безработните младежи по образователна структура в община Плевен за периода 1999 – 2003 година

Източник: Агенция по заетостта

Сред безработните до 29 години тези със средно образование без специалност са около 10%, като тенденцията е благоприятна. Негативна е тенденцията за хората до 29 г. с основно и по-ниско образование, които са около половината от всички безработни младежи. Те съставляват и над една десета от всички регистрирани безработни в общината.

Хората с намалена трудоспособност са със специални нужди по отношение на работните места и вида работа, която могат да извършват. За периода 1999-2003 безработните с намалена трудоспособност се движат между 2 и 3% от общия брой безработни, като тенденцията е негативна. Близо половината от тях са без специалност с основно и по-ниско образование.

2.5. Безработица според продължителността, програми и мерки за заетост

Продължителността на безработица е важен показател, който отразява продължителността на излизане от пазара на труда. В община Плевен най-малък е дялът на безработните до 1 месец и от 4 до 6 месеца. Безработните в тези две групи на практика не са се откъснали от пазара на труда и започването на нова работа не изисква особени усилия от страна на безработните за възстановяване на трудовете им навици.

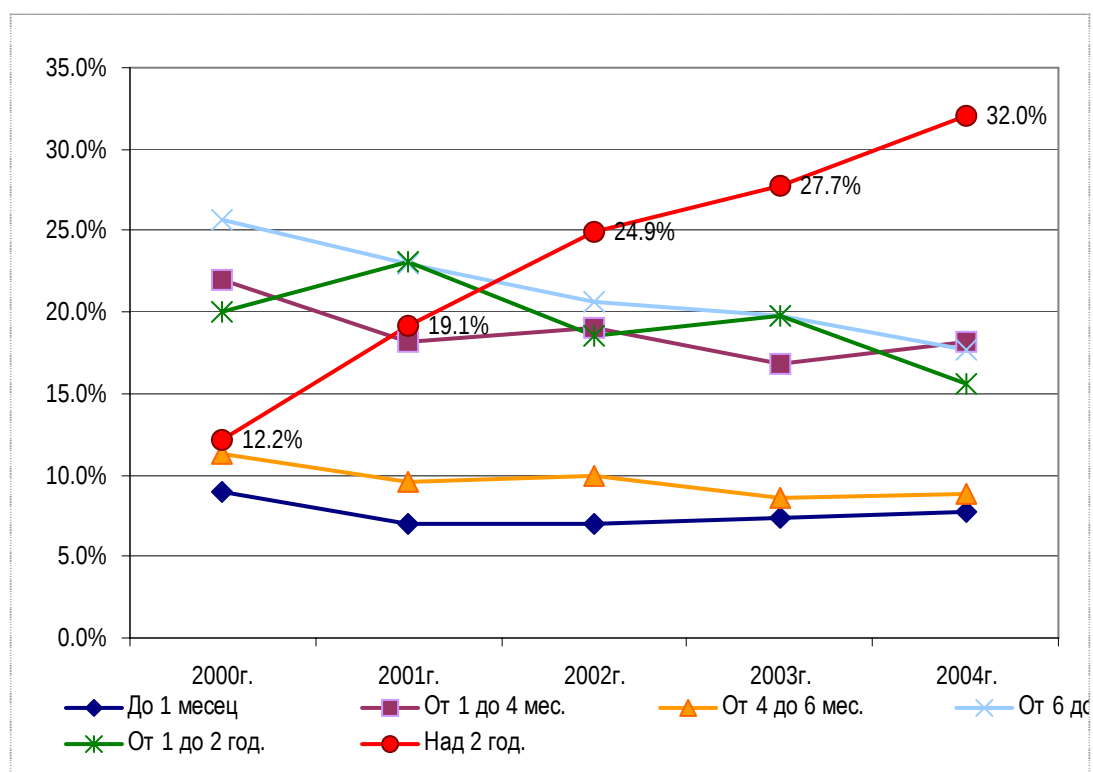
Много по-сериозно стои този проблем пред безработните с продължителност над 1 година. В община Плевен те са 32,2% през 2000 година, като техния дял непрекъснато

расте през следващите години. През 2004 година достигат до 47,6% от всички безработни, като делът се дължи предимно на безработните с продължителност на безработицата над две години. Включването на тези хора отново в пазара на труда е изключително сложна задача, тъй като те са загубили своите навици след продължителното отсъствие от работа.

Средната продължителност на безработицата се покачва през периода 2000 – 2004 година като от 7,8 месеца в началото е достигнала 11,18 месеца за 2004 година. Същевременно значително намалява средния брой безработни за едно свободно работно място - от 76 в началото на периода (2000 година) техния дял спада до 22 през 2004 година.

Около 70% от обявените в бюрото по труда работни места се предлагат от първичния пазар. Осигурените работни места по мерки и програми за заетост са нараснали с 94% за периода 2000 – 2004 година, като най силно е нарастването през 2003 година (58%). Стойностите на показателя за общината през целия период са малко над средните стойности за страната.

Графика 30 Разпределение на безработните според продължителността на безработицата в община Плевен за периода 2000 – 2004 година

Източник: Дирекция Бюро по труда – Плевен

Най-сериозен дял от програмите за заетост през последните 3 години има програмата *От социални помощи към осигуряване на заетост* като нейния дял постоянно расте (от 57% през 2002 година до 84% през 2004 година). Сред мерките за заетост най-популярни в началото на периода са мерките за младежи, през 2003 и 2004 около 60% от мерките са за стажуване, което по същество е насочено към същата целева група.

Значителен дял от обученията за безработни се провеждат от Българо – Германския център за професионално обучение (БГЦПО). Проведените курсове в него са предимно по строителни професии, дърводелство, компютърни умения – I и II ниво, развитие на собствен бизнес.

През 2003 г. и 2004 г. с подсигурено от работодатели място е проведено обучение за шивачки, леяри, формовчици, помощник-готвачи, въоръжена охрана. Пак през тези години е проведено обучение с цел последващо включване към програми за заетост на санитарни, еколози, озеленители.

Сред завършилите професионални курсове през целия период (2000-2004 година) преобладават жените на възраст 40- 49 години със средно образование, като изключение прави 2004 година, където преобладават мъже във същата възрастова група. Тематиката по която се провежда професионално обучение на безработните се обогатява през различните години (от курсове за компютри и шивачки в началото на периода в края се предлагат и управление на фирми, охрана на труда, ремонт на битова техника, строители, бармани – сервитьори и други).

3. Анализ на човешките ресурси

За периода 2000-2004, тенденцията в динамиката на населението в община Плевен не се отличава от негативната тенденция на национално ниво. Въпреки намалението в абсолютни стойности, делът на населението в общината на областно и национално ниво, е съпоставим със стойностите на дяловете от преброяването на населението през 1992 г.

Наличните данни за коефициента на механичен прираст на населението показват крайно неустойчива тенденция. Данните в Стратегията за развитие на област Плевен за периода 2005 – 2015 показват, че мигриращите са основни във възрастовия диапазон 10 – 39 г. Необходимо е да се изследват мигриращите групи за община Плевен, за да се установи тяхната възрастова структура и основните причини за миграцията.

Средната гъстота на населението в общината е 178 човека/ км², което е два пъти и половина по висока от средната за страната. Това в най-голяма степен се дължи на високата концентрация на населението в общинския център.

Наблюдава се устойчивост на разпределението по вид населени места за сравнително продължителен период от време (1992 – 2004). Тенденцията може да се оцени като положителна предвид структурните промени, през които е преминала икономиката на общината за разглеждания период.

Основната част от населението е концентрирано в общинския център, което е продиктувано от факта, че град Плевен е един от основните индустриални центрове на национално ниво. Броят на населението в селата също не претърпява големи изменения. Съотношението градско/ селско население се запазва сравнително постоянно за разглеждания период 2000 – 2004 г. в границите 85/15. Стойностите са по-високи както от средните за страната (70/30 за 2003 и 2004 г.), така и от стойностите за област Плевен (около 63% живеещи в градовете и 37% в селата).

Населението в двата града на общината намалява, но за периода 2000-2004 г. населението в пет от селата се е увеличило. Тези села се намират в непосредствена

близост до общинския център и разполагат с много добра транспортна достъпност. В три от тях е съсредоточено почти половината от населението в общината, самоопределящо се като ромско. В с. Буковлък това население е над 45%, а в с. Дисевица над 35% от населението на селата. В селата на общината не се наблюдава съществена тенденция на обезлюдяване, с изключение на селата Беглеж и Къртожабене.

Коефициентът на възрастова зависимост за община Плевен е по-нисък от средния за страната, като тенденцията през последните години е към намаляване на стойността на показателя, *но темпа на намаляване е по-бавен от средния за страната*. Разликата между двете стойности обаче се запазва от порядъка на 5 пункта, което ще позволи на коефициента да остане със стойности по ниски от средните за страната в рамките на плановия период. Данните разкриват, обаче, изключително неблагоприятна възрастова структура на населението в селата. Групите във “зависима” възраст са около 75% от селското население.

Проследяването на дела на “зависимите” групи на ниво община показва неблагоприятно изменение. *През периода населението над 65 г. нараства незначително, докато това до 15 г. намалява бързо*. От тази тенденция е засегнато най-вече градското население, докато в селата съотношението между двете групи остава непроменено през периода.

Стойностите на коефициентът на демографско заместване показват, че в *градовете на общината населението между 15 – 19 г. намалява с бърз темп*. В селата същата възрастова група бележи леко увеличение. Застаряването на населението предопределя по-големи разходи при предоставяне на социални услуги на населението като здравеопазване и социални грижи.

Съотношението на населението в трудоспособна възраст спрямо това в надтрудоспособна е значително по-добро от средните стойности на областно и е малко над средното за страната. Бързият темп, с който намалява населението в подтрудоспособна възраст, обаче, ще изправи общината пред бъдещи проблеми, свързани с наличните човешки ресурси.

На ниво община образователното равнище е по-благоприятно от средното за страната. Делът на населението със средно и над средно образование е по-висок от средните стойности за страната. Образователната структура на населението бележи положителна тенденция на развитие, като *намалява делът на населението с образование под средното за сметка на хората със средно и по-високо образование*.

През периода 2000-2004 безработицата в община Плевен намалява с над 5%, като през целия период остава *под средната за страната*.

Анализът на възрастовата структура на безработицата не разкрива съществени разлики от общите национални тенденции. Динамиката на безработицата по възрастова структура показва сравнително слаби изменения на дела на безработните между 30 и 55 години. Обезпокоително е нивото на *младежката безработица (до 29 г.)*, която *въпреки наблюдавания спад съставлява около и над една четвърт от общата безработица в общината*.

Категорията на хората с основно и по-ниско образование е основната група на броя на безработните. Те съставляват около 40% от безработните в общината, като

тенденцията за периода е възходяща. Обезпокояващ е факта, че дела на безработните вишести в община Плевен е почти два пъти над средния за страната като тенденцията е неблагоприятна. Без работа основно са групите с инженерно образование, икономически и хуманитарни специалности.

Продължителността на безработица е важен показател, който отразява срока на излизане от пазара на труда на безработните. През периода намалява делът на безработните, които са извън пазара на труда до 6 месеца и между 6 месеца и 1 година. Силно изразена е негативна тенденция за *нарастване дела на трайно безработните за срок над 2 години*, като достига до близо 1/3 от всички безработни.

Тази тенденция, заедно със наблюдаваното значително намаляване на средния брой кандидати за предложени работни места (близо 4 пъти) потвърждава анализа на данните за безработицата по образователна структура, който показва, че основната група безработни в общината е с основно и по-ниско образование.

Тези изводи обуславят необходимостта от планиране на мерки, подкрепящи връщането на пазара на труда на трайно безработните, а също и на мерки за повишаване образованието и професионалната квалификация.

Е. ОКОЛНА СРЕДА И УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализът на състоянието на околната среда в общината е изготвен като са взети предвид оценката на компонентите на околната среда, включени в изготвената Общински програма за опазване на околната среда 2004-2008, както и данните и анализите, включени в част "Околна среда" на Стратегия за развитие област Варна 2005-2015 г.

Състоянието на околната среда се разглежда като основен е основен фактор за подобряване на средата и качеството на живот на населението.

Като първостепенен индустриален център в Северна централна България, концентриращ промишленост и развита транспортна инфраструктура, Плевен е включен в Списъка на регионите с проблеми по околната среда, приети като екологични "горещи точки"¹⁸.

1. Атмосферен въздух

Районът, контролиран, съгласно изискванията за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух¹⁹ и в който се включват териториите на община Плевен и община Долна Митрополия, се намира в централната част на Дунавската хълмиста равнина с умерено континентален климат. Районът е с надморска височина от 100 до 140 метра, заграден е от Плевенските възвишения на изток и юг и отворен на север, северозапад.

Климатът на район Плевен е рязко континентален. Преобладават западните и северозападни и източни ветрове. Преносът на студените въздушни маси е от север през зимата. През пролетта и лятото се наблюдават гръмотевични бури с поройни валежи. Не са редки случаите на продължителни засушавания в края на лятото и ранната есен.

Вятърът е постоянно действащ фактор върху климата на района и се определя от динамични и физикогеографски условия. В района на Плевен и Д. Митрополия, преобладаващите ветрове са в посока запад – изток. Средномесечната скорост на вятъра за района е между 1,6 и 2,5 m/s. Това е благоприятна скорост за разсейване на емисиите, отделяни в атмосферния въздух.

1.1. Емисии и източници

1.1.1. Източници

Типични замърсители за района са прах, серен диоксид и сероводород. Замърсители на атмосферният въздух, подлежащи на контрол са общ суспендиран прах,

¹⁸ Приложение №2 на Правилник за дейността на Междуведомствения комитет за приоритетни проекти за околната среда и развитието на Република България, Приет с ПМС 50 от 1994 г., обн., ДВ, бр. 25 от 25.03.1994 г., в сила от 16.03.1994 г.

¹⁹ Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, обн. ДВ бр. 45 от 1999 г.

серен диоксид, сероводород. Стойностите им се измерват в пет пункта за непрекъснат контрол състоянието на атмосферния въздух.

Факторите, оказващи влияние на качеството на атмосферния въздух са:

- ▣ Производствените предприятия;
- ▣ Транспортните средства;
- ▣ Битовия сектор.

Предприятия:

Районът включва селищата на двете общини и промишлена зона между тях. В промишлената зона на Плевен и в района между двете общини са включени големи промишлени обекти от почти всички отрасли на промишлеността - машиностроене, металообработване, металолеене, енергетика, циментова, строителна, нефто-преработвателна ("Плама" в момента със спрени мощности), хранително - вкусова, селскостопанска и др. Сред големите неподвижни източници на емисии на вредни вещества са: "Плевенски Цимент"- АД, "Метаком-СПЗ" – АД, "Чугун комерс" АД, "Съкларски завод "Рубин" АД, ТЕЦ – Плевен.

Производствените предприятия отделят голямо количество вредни емисии в атмосферния въздух. Предприятията са концентрирани в западната част на града, така, че изпусканията в атмосферата вредни емисии се разсейват, като се придвижват към жилищните райони.

Основни фактори, оказващи отрицателно влияние на качеството на атмосферния въздух са липсата на пречиствателни съоръжения, внезапните аварии от амортизирани и остарели машини и съоръжения, неправилна експлоатация, некачествена поддръжка и ненавременна профилактика и ремонт на пречиствателните съоръжения. Това създава условия за изпускане в атмосферата на вредни емисии над пределно допустимите нива.

Промислените източници на замърсяване на въздуха в района работят с намален капацитет. Реално се използват около 30% от инсталираните производствени мощности на предприятията. Част от предприятията са приватизирани и са изготвили екологична програма.

Транспорт:

Съществен замърсител на атмосферния въздух е автотранспорта. Това е постоянен замърсител, който обхваща цялата територия на общината, като повишена концентрация на емисиите се наблюдава по протежение на първокласен път I-3, второкласни пътища II-34 и II.35, промишлената зона на гр. Плевен, както и самия град.

По отношение на автотранспорта и автостопанствата на района, следва да се отбележи, че автомобилният парк е остарял и автомобилите не са снабдени с катализатори. Общественият транспорт се снабдява с транспортни средства втора употреба, което ги прави морално остарели още в периода на закупуването им.

Съществен фактор, оказващ негативно влияние на атмосферния въздух е струпването на голям транспортен поток на една пътна артерия и на по-големите улици

на града. По дължината на гр. Плевен има главно две пътни артерии, натоварени с целия пътен поток, преминаващ през града и две странични, обиколни, който често се избягват заради лошата пътна настилка и имат по-слаб трафик.

Битово отопление:

Сезонен замърсител, оказващ сериозно влияние на качеството на атмосферния въздух през зимата, е битовия сектор. Централната градска част и ж.к. „Сторгозия“ са топлофицирани централно. През последните години голяма част от абонатите на „Топлофикация – Плевен“ ЕАД се отказват от услугите и търсят алтернативни решения на проблема с индивидуални отоплителни уреди, в повечето случаи, на твърди горива. Това води до увеличаване източниците на вредни емисии в приземния атмосферен слой и до влошаване качеството на атмосферния въздух.

Отоплението е предимно в сезона на облачни дни с висока въздушна влажност, ниски температури и в дните с възможност за температурни инверсии. Като гориво за битови нужди се използва сравнително евтини твърди горива - брикети с високо сярно и пепелно съдържание.

1.1.2. Емисии

Прахът е основен замърсител, който трудно се поддава на почистване. В района на всички обследвани производствени мощности и предприятия, нивото на прах е над пределно допустимото за населено място. В района на „Плевенски цимент“ АД достига през август 2002г. $182, 244 \mu\text{g}/\text{m}^3 > 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$. В района на „МЕТАКОМ СЛЗ“ АД гр. Плевен нивото на прах достига еднократно през 2002г $170 \mu\text{g}/\text{m}^3 > 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$. В района на „ЧУГУН - КОМЕРС“ АД гр. Плевен нивото на прах достига през 2002г. 284 и $188,5 \mu\text{g}/\text{m}^3 > 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Прахът в промишлената зона на града е с нива над пределните и са необходими мерки за постепенно намаляване нивото и подобряване качеството на атмосферния въздух.

В четири пункта на обследвания район, нивото на **сероводород** е над пределните нива за населени места през 2000 и 2001 г. Това са територията на Циментовия завод, на бензиностанциите през 2000 и 2001 години и на стъklarският завод през 2000 г.

От направените оценки на замерванията е видно, че въздуха в населените места, в близост до производствени предприятия и до транспортните артерии е с влошено качество. Нивото на вредни вещества в атмосферния въздух периодично превишават пределно допустимите. Необходимо е да се достигнат качествата на условно чистите райони, каквито са м. „Кайлъка“ и териториите, отдалечени от автомобилния трафик и промишлените предприятия.

Край града преминава главен път Е- 83, София - Русе. Друга важна и доста натоварена транспортна връзка е пътят Плевен - Ловеч – Троян. Този път дава връзка с главен път Е – 771, София – Варна. Тази връзка минава в регулацията на града. Особеностите на релефа не позволяват да се предприемат специални мерки за регулиране на трафика вътре в гр. Плевен и за извеждане на трафика по обходни маршрути. На почти всички транспортни артерии се наблюдава превишение на нормите на прах, серен диоксид и сероводород.

1.2. Необходими мерки

Необходимо е да се предприемат мерки за намаляване на емисиите от всеки един от основните емитенти на прах. С оглед на настоящото състояние и предвиденото снижаване на нормативните стойности, намаляването на вредните емисии под ПДК ще изисква значителни финансови ресурси от страна на предприятията. Съгласно изискванията на Директива 2001/80/ЕС за ограничаване на емисиите от големи горивни инсталации, каквато е ТЕЦ "Плевен", мероприятията за привеждане на емисиите в нормите трябва да бъдат изпълнени до 2007 г.

За намаляване нивата на замърсяване са приети програми в община Плевен, която предвижда снижаване на замърсяването до достигане на ПДК. Основният дял от мерките, предвидени за изпълнение от общината включват: ограничаване на емисиите от битово отопление чрез газификация на училища, детски градини, болници и др. обществени сгради; подмяна/рехабилитация на парка на обществения транспорт; промени в транспортната схема и извеждане транспортните потоци извън града, озеленяване и благоустрояване на свободни терени и др.

2. Води

2.1. Състояние на повърхностните води и източници на замърсяване

От територията на общината извира река Тученица и изцяло протича през нея до заустването и в река Вит. Почти изцяло през територията и тече и река Чернелка. Река Вит протича през територията на общината в малка част – от с. Дисевица до с. Опанец.

На територията на общината има само малки ретензионни язовири – "Тотлебенков вал", "Мъртва долина", "Табакова чешма", с.Мечка, с. Николаево на река Чернелка, под гр. Славяново. Тези язовири се използват за отдих, къпане, риболов, напояване и др. От язовирите в "Мъртва долина" до промишлената зона на гр. Плевен има промишлен водопровод, който се използва като резервен за подаване на промишлена вода.

Проектната категория на река Вит на територията на община Плевен е втора. Извън територията на общината, на базата на направени предишни проучвания през 1998 г. е установено, че средногодишните стойности на контролните параметри на водата от изворите на р. Вит до гр. Долна Митрополия за отделни периоди на изследване отговарят на изискванията, кореспондиращи на 2-ра категория. Органичното замърсяване на речните води от гр. Долна Митрополия до устието на река Вит за периода на изследване –1996 – 1998 г., надвишава изискванията за 3-та категория.

Най-общото обяснение за подобряване на екологията е спиране на работата или работа с намален капацитет на промишлените предприятия. Подобряване на качеството на водите в река Вит в близост до с. Биволаре се наблюдава през 1997 г., което е в резултат на построяването на нов главен колектор и отвеждането на допълнителни отпадъчни води до ГПСОВ с.Божурица.

Източниците на замърсяване на повърхностните води на територията на общината са - отпадни води от канализацията на гр. Плевен, торища, битови отпадъци изхвърляни край дерета. Значително е намаляло замърсяването на водите на старите корита от

заустването на дъждовната канализация на "Плама". Извън територията на общината водите на река Вит се замърсяват основно от зауствените непречистени отпадъчни води от гр. Тетевен.

На територията на общината работи само от една хидрометрична станция при с. Търнене, където се извършват измервания и регистрация на водните количества по унифицирани за цялата хидрометрична мрежа в България хидроложки параметри. От 1976 г., в рамките на провеждания Национален мониторинг върху качествата на повърхностните води на територията на община Плевен, лабораторията на РИОСВ наблюдава качествата на повърхностните води в пункта за р. Вит при с. Ясен, след вливане на р. Бара. Проектната категория на р. Вит в този пункт е втора.

Анализът на данните от мониторингът на повърхностните води извършван от РИОСВ за периода 2000 – 2003 г. позволява да се определи категорията на река Вит в пункта за пробонабиране като съответстваща на качествата на речната вода с изискванията за качество на проектната II-ра категория. Отклонения са наблюдават по отношение на ниво на киселинност, нитритен азот и феноли.

През последните години се забелязва стабилност на показателите относно втора категория водоприемник.

Река Тученица не е включена в мониторинговата програма на РИОСВ и няма данни за нея през последните три години. Проследявайки течението на реката преди град Плевен и през него се вижда периодично вливане в река Тученица на отпадъчни води от отливните канали след дъждопреливниците и то в сухо време. Това се дължи на неизграденост на главни колектори от проекта за реконструкция на канализацията на гр. Плевен.

Не се извършва мониторинг в повърхностните води на реките по отношение на биологично активни органични замърсители, като например прилаганите в селското стопанство пестициди и разпадните им продукти.

2.2. Подземни води

Замърсяването на подземните води на територията на община Плевен с нитрати и амоняк, макар и намалено е от наторяването, от проникването на замърсени води през неекранираните дъна на сметищата.

Едно старо замърсяване на подземните води в карстовия район до "Птицезавода" с. Бохот, отпреди повече от 10 години, даде трайно замърсяване на изворите край х. Среброструй и кладенеца на "В и К" Плевен под хижата, преди големия язовир.

В промишлената зона на града има изградени шахтови и тръбни кладенци, които се използват за производствени нужди. Някой от кладенците са с показатели отговарящи на БДС "Вода за пиене".

Извън територията на община Плевен има замърсяване на подземните води от течове от довеждащия канализационен колектор за ГПСОВ с. Божурица в района преди вододайната зона "Биволаре". Анализите на изследваните подземни води 1 метър под колектора показват стабилно амонячно и бактериално замърсяване.

От мрежата за мониторинг на подземните води от РИОСВ, на територията на община Плевен няма пункт, което не дава възможност за обективна оценка на качествата на подземните води.

Същевременно, според данни, включени в Стратегия по околна среда за целите на инструмента ИСПА²⁰, сред главните проблеми, свързани с качеството на питейните води в страната е посочено отклонение на стойностите по съдържание на тежки метали (предимно "хром"). Проблемът е посочен като регионален характер (Плевенска област). Основната причина е ползването на водоизточници с естествено наднормено съдържание на параметъра и *липса на пречистване на водата*. Възможните решения са изграждане на нови водоизточници, пречистване на водата или смесване с вода, отговаряща на изискванията, с цел достигане на допустимите стойности за хрома.

2.3. Отпадъчни води

Отпадъчните води от град Плевен се пречистват в градска пречиствателна станция, която се намира извън територията на община Плевен, в община Долна Митрополия. Пречистените отпадъчни води се заустват в река Вит при с. Божурица, но няма пункт за мониторинг на реката след заустването им. Поради това не може да се проследи ефекта върху река Вит от заустването на пречистените отпадъчни води от ГПСОВ.

Същевременно р. Вит е част от водната система на Дунавския район с център Плевен, която е включена в списъка на чувствителните зони²¹. Отпадъчните води, които се заустват във водни обекти, включени в чувствителните зони, трябва да съответстват на критериите за емисионни норми за допустимо съдържане на вредни и опасни вещества.

Пречиствателната станция е проектирана през периода 1975-1986 г. за двуетапно изграждане. Строителството на ГПСОВ за I етап и частично за II етап беше завършено през 1989 г., а въвеждането и в експлоатация е осъществено в периода 1990 – 1991 г. ГПСОВ пречиства отпадните води, формиращи се в град Плевен и промишлените предприятия по протежение на главния довеждащ колектор.

Технологичната схема на пречистване включва механично и биологично пречистване на отпадъчните води, третиране на утайките в метантанкове и обезводняването им на изсушителни полета, а от 2000 година и механично обезводняване на утайките с центрофуга.

Проектния капацитет на пречиствателната станция е 1230 л/сек.- средно часов дебит на I-ви етап. Поради намаленото отпадъчно водно количество през последните пет години с 23%, дължащо се на намалената консумация от населението и намалената дейност на производствените предприятия, пречиствателната станция постъпват средно

²⁰ Министерство на околната среда и водите, октомври 2003

²¹ Заповед № РД - 97 София, 28.07.2003 г. За определяне на чувствителните зони във водните обекти, Министър на околната среда и водите; Списък на чувствителните зони в съответствие с критериите, посочени в приложение №4 от Наредба №6 / 09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти

880 л/сек. Станцията работи ефективно, което се вижда от резултатите от физикохимичните анализи на пробите от пречистените води на изход станция.

ГПСОВ е проектирана и приета да работи без допречистване по отношение на азота и фосфора. Разширението и реконструкцията на станцията с цел допречистване на азота и фосфора е залегнало в Националната програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води за населени места с над 10 000 екв. жители и на "ВиК" ЕООД гр. Плевен. Приоритетно в програмата на "ВиК" ЕООД – Плевен е заложено изпълнението на обект: "Подмяна на аерационната система на биологичното стъпало на ГПСОВ "гр. Плевен, за което има направени прединвестиционни проучвания. За реализацията на този проект са необходими 1,2 млн. лв. Град Плевен има обособени две промишлени зони – източна и западна, където има предприятия с разнообразна производствена дейност. Отпадъчните води от тези предприятия чрез градската канализация постъпват за пречистване в ГПСОВ.

Предприятията : "Птицекланица", "Топлофикация" ЕАД, "Анона" АД, Ф "Мая", "Плевенско пиво", "Гъмза", ЕКЗ "Вит", "Сирма", "Маслена фабрика", "Ново Плама" АД, автомивки и други имат изградени локални станции и съоръжения. В тези съоръжения отпадъчните води се пречистват до показателите за градска канализация и вход ГПСОВ с. Божурица. Локалните пречиствателни съоръжения работят добре, пречиствателните станции на "Сирма", Фирма "Мая", "Нова Плама" не работят, поради спиране на производството на тези предприятия.

Утайките от пречиствателната станция са в размер на 20000 – 24000 м³/год. с влажност 85%. Обезводнените утайки извозват с камиони и депонират на сметицето за гр. Плевен.

3. Почви

На територията на общината като източници на унищожаване и замърсяване на **почвите** могат да се разглеждат изграждането на сметища, натрупване на строителни и промишлени отпадъци, както и замърсяванията от промишлена дейност. Като източник на замърсяване както на почвите, така и на водите следва да се отбележи биологичните остатъци от животновъдство и растениевъдство, осъществявано за собствени нужди най-вече в селата.

В землищата на селата Дисевица и Търнене с нефтопродукти са силно замърсени общо 250 дка²².

4. Управление на отпадъците

4.1. Твърди битови отпадъци

Сметосъбирането, почистването и сметоизвозването в община Плевен се извършва от фирма "Шеле".

²² Приложение № 2 към чл. 2 Списък на екологично замърсените земеделски земи от промишлена дейност; Наредба за прилагане на чл. 10, ал. 10 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи

Основните проблеми на Община Плевен, свързани с управлението на ТБО са: привеждане състоянието на съществуващото градско сметище към съвременните нормативни и санитарно - хигиенни изисквания; подобряване на организацията на сметосъбирането и извозването на отпадъци; контрол върху производствените и опасните отпадъци; решаването на проблемите със селските сметища; както и финансовите проблеми, свързани с недостига на средства за извършване на дейностите по третиране на отпадъците.

Съществуващото и експлоатиращо се депо за отпадъци на гр. Плевен е разположено в ликвидирана мина и кариера за добив на огнеупорни глини, в землището на селата Буковлък и Опанец. Площадката на депото отговаря на изискванията за отстояние от населеното място. Общата площ е 400 дка, заетата площ е около 270 дка. В приетата Национална програма за управление на дейностите по отпадъците, при оценка на риска за околната среда на депа за ТБО, обслужващи населени места с повече от 20 000 жители, съществуващото депо е включено в III група – голям риск с още 16 депа за ТБО в страната.

През 2004 г. е разработен и съгласуван проект за изграждане на "Регионално управление на отпадъците – Плевен", финансирано по програма ИСПА на ЕС. Депото ще обхваща територията на общините Плевен, Искър, Долни Дъбник, Гулянци, Долна Митрополия, Пордим. Проектът е включен в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците в група 4, депата от която следва да започнат да се изграждат поради изчерпване на капацитета или значителен риск за околната среда от съществуващите съоръжения. Предвидените инвестиции са общо 1 622 000 лева, разпределени през 2006 г. – 205 000 лева и през 2007 г. – 1 417 000 лева. Срокът на експлоатация на регионалното депо ще бъде 15 години.

4.2. Опасни отпадъци

Концентрацията на големи болнични заведения в община Плевен е предопределило предвиждането в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците на изграждане на регионална инсталация за изгаряне на болнични отпадъци (инсеператор) в гр. Плевен, който ще обслужва болниците в Плевен, Ловеч, Велико Търново и Габрово.

Изграждането на съоръжението ще позволи закриването на съществуващите инсталации за изгаряне на отпадъците от лечебните заведения, които не са приведени в съответствието на националното законодателство към края на 2005 г.

Необходимите инвестиции за инсталациите в гр. Плевен са 5 000 000 лв. Оценката на необходимите инвестиции не включва средствата за прилагане на разделно събиране, временно съхраняване и предварително третиране на инфекциозните отпадъци. Тези средства ще бъдат осигурени от лечебните заведения. Финансиране - Инсталацията за изгаряне в гр. Плевен ще бъде изградена със средства от ПУДООС.

5. Шумово замърсяване

Акустичната обстановка в гр. Плевен е предмет на системен контрол от страна на РИОКОЗ (ХЕИ) - Плевен от 1972 година насам. Проучването на градския шум в гр. Плевен се извършва по методика и показатели, приети в рамките на Националната

система за наблюдение и контрол на градския шум. Нивото на шума се контролира на 25 пункта.

Градски шум

Транспортният шум е преобладаващ източник в градската среда на големите градове. Шумът, създаван от движението на МПС е трайно задържан на ниво средно с 15% по-високо от нормата в 70% от измервателните пунктове.

Измерените нива на проникващ шум при обекти подлежащи на усилен шумова (болници, клиники, училища, детски градини) защита надхвърля допустимите 35 дБА и има тенденция за увеличаване в последните години.

Шумовите характеристики на гр. Плевен, съставяни ежегодно показват:

- ▣ Непрекъснато нарастващ брой на МПС.
- ▣ Трайна тенденция за увеличаване на шумовото замърсяване в градските територии и зони до нива в диапазона 68-72 дБА, приет за не чрезмерно висок транспортен шум, но все пак носещ здравен риск. В посочения интервал попадат улици в централната градска част с най-интензивно движение и наличие на обекти подлежащи на усилен шумова защита.
- ▣ Проникващ шум във всички контролирани обекти в нива над пределно допустимите.
- ▣ Средно превишаване на допустими шумови нива за града като цяло – 9,2 дБА.
- ▣ Средно превишаване на допустимите шумови нива за функционалните зони на града от 7,5 до 9,6 дБА.

Описаната акустична обстановка се дължи на:

- ▣ -увеличаващият се брой на МПС;
- ▣ недостатъчната пропускателна способност на използваната транспортна мрежа;
- ▣ грешки допускани в градоустройственото планиране;
- ▣ продължаващо застрояване на терени разположени около шумни улици и булеварди;
- ▣ липса на подходяща шумозащита;
- ▣ незадоволително състояние на пътните настилки;
- ▣ недостатъчно ефективен предварителен с текущ санитарен контрол.

Промислени обекти с източници на шум в околната среда.

РИОСВ – Плевен контролира основно промишлени обекти с източници на шум в околната среда. В контролираните промишлени обекти се следи за общата звукова мощност и нивото на шум на границата на обекта. Основните източници на шум са предприятията и промишлената зона на гр. Плевен. Замерванията показват, че въпреки не превишават допустимото ниво, съгласно хигиенните норми, стойностите са близо до тях. От осем изследвани предприятия, четири са предприели мерки за намаляване нивото на производствения шум.

Предвид съществуваща здравна значимост на фактора шум се налага подбор на приоритети и действия, приближаващи акустичната обстановка към параметри, които не допускат възникването и допускането на здравен риск.

Предвидените в Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2004 – 2008 г. мерки са свързани с рационализиране режима, структурата и интензивността на транспортните потоци в града, Подобряване на експлоатационното състояние на пътните настилки, залесяване с висока растителност в близост до училища и болници, подобряване на шумоизолацията при извършване на ежегодните ремонти на училищата

6. Среда на обитаване и зелена система

6.1. Жилищна среда

Жилищният фонд на град Плевен се характеризира със сравнително “ново строителство” (след 1950 г.) Такива са кварталите към т.нар. “стар град”, около железопътната линия, гарата и в южната част – кв. “Мара Денчева”, който е първият от това поколение. Състоят се от монолитни, нискоетажни сгради (до 4 етажа), жк. Сторгозия, жк. Дружба – нови комплекси с предимно панелни сгради. Липсват физически и морално износени сгради в общия сграден фонд (едва около 10% в старата градска част). Жилищният фонд е се намира в среда с добри функционални и потребителски качества и комфорт на обитаване и изградена инфраструктура. Налице е достатъчен оборотен сграден фонд. Очертана е тенденция за съвместяване на функциите обитаване и отпих. Съществуващите места за отпих са вписани в зоната за обитаване. Градът непрекъснато се обновява с нови жилищни сгради и обекти от обслужващата сфера, като се съблюдава принципа на безконфликтна съвместимост и интегриране на обектите в жилищната зона.

6.2. Зони на труд

За основните производствени терени, оформящи Северната промишлена зона на гр. Плевен е характерно решаването на екологичните и хигиенни проблеми под влиянието на факторите:

- ☐ многообразна отраслова структура;
- ☐ преобладаващи западни и северозападни ветрове, благоприятстващи преноса на атмосферни замърсители;
- ☐ недостатъчни компенсаторни условия – озеленяване, естетизирани елементи, пречиствателни устройства.

Като резултат територията на общинския център, както и на селата Буковлък и Опанец (в непосредствена близост до индустриалната зона) и селата Търнене, Дисевица и Ясен (по протежение на основните междуградски транспортни артерии) попада под негативно въздействие на антропогенни елемент.

С цел неутрализиране на замърсявания, предизвикани от транспортния трафик и промишлените дейности, е необходимо да бъдат предприети мерки за подобряване състоянието на съществуващите зелени площи, както и изграждането на нови, при спазване на нормата от 20 кв.м. на жител. Поддържането на зелените площи ще допринесе за създаване на добра среда за обитаване и труд.

7. Анализ на състоянието на околната среда

Основни фактори, влияещи върху състоянието на характеристиките на околната среда в общината са високата концентрация на икономическата активност и натоварени транспортни коридори в и в непосредствена близост до гр. Плевен. Замърсяване се наблюдава в и около общинския център, докато състоянието на околната среда в селските територии е добро.

Състоянието на **атмосферния въздух** в общината се характеризира с наличие на замърсители като прах, серен диоксид и сероводород, като част от измерените стойности през периода надхвърлят ПДК. Замърсявания с прах се наблюдават в градската част и промишлената зона, а завишени стойности на сероводород са измерени основно в промишлената зона.

Източници на праховото натоварване се явяват дейността на промишлените предприятия, натоварените транспортни артерии в самия гр. Плевен и около него, както и отоплението с твърдо гориво в битовия сектор през зимния сезон.

Причини за замърсявания с прах при промишлената дейност са както липсата на пречиствателни съоръжения, така и тяхната амортизация там където съществуват. Предприятията са предприели необходимите действия за да приведат технологичното оборудване и емисиите на вредни вещества под нормативните стойности, изисквани за да им бъдат издадени комплексни разрешителни за експлоатация.

В следващите няколко години, обаче, те ще трябва да отговорят на нормите, изисквани в ЕС. Приетите преходни периоди са с различна дължина за видовете замърсители, но попадат в периода на планиране 2005-2013г. Съществува риск промишлените предприятия да не могат да осигурят достатъчно финансов ресурс за сравнително краткия 7 годишен период.

От 1 октомври 2005 г. в националното законодателство са въведени изискванията на Директива 2003/87/ЕС, въвеждаща Европейска схема за търговия с квоти на емисии на парникови газове.

Схемата за търговия с емисии е основният инструмент на ЕС за изпълнение на задълженията на Общността по Протокола от Киото. От 1 януари 2005 г. инсталациите в страните-членки, попадащи в обхвата на Директивата, ограничават своите емисии от въглероден диоксид до определени нива за два периода 2005-2008 и 2008-2012 г.

Навременното идентифициране и включването на предприятията, които ще бъдат участници в Схемата за търговия с емисии на ЕС, за периодите на приложение на Директива 2003/87/ЕС, е от интерес за самите предприятия - както за тези, които в момента са в експлоатация, така и за инсталациите, които се очаква да заработят на по-късен етап, но ще попаднат в обхвата на приложение на Директивата. ТЕЦ – Плевен е включен в предварителния идентификационен списък на предприятия, които ще получат квоти съгласно разработващия се Национален план за разпределение на квоти на емисии на парникови газове.

Остарелият автопарк, особено в обществения транспорт, също е източник на замърсявания на атмосферния въздух.

Съществен фактор, оказващ негативно влияние е струпването на голям транспортен поток на една пътна артерия и на по-големите улици на града. По дължината на гр. Плевен има главно две пътни артерии, натоварени с целия пътен поток, преминаващ през града и две обиколни, които често се избягват заради лошата пътна настилка и имат по-слаб трафик.

Дейността в промишлената зона, транспортния трафик и състоянието на пътните настилки са факторите, които увеличават и шумовото замърсяване в градските територии и зони над пределно допустимите норми. Високи нива на шум са регистрирани в жилищните зони, както и около болници и училища.

Продължаващото натоварване на транспортната инфраструктура ще повиши замърсяването на атмосферния въздух с прах, както и акустичното замърсяване. Изграждането на обходна пътна връзка, която да позволи изнасянето на транспортния поток от пътя Ловеч – Никопол извън очертанията на гр. Плевен ще помогне за намаляване на тези замърсявания.

За спомагане разсейването на въздушните замърсители е необходимо проектиране и създаване на специални коридори от насаждения за осигуряване на въздушни течения и предотвратяване на застой на вредните примеси във въздуха.

Източници на замърсяване на **повърхностните води** на територията на общината са отпадни води от канализацията на гр. Плевен, торища, битови отпадъци изхвърляни край дерета.

Осигуряване на необходимото качество на водите, заустващи в поречието на река Вит, която се влива в обявена за "чувствителна зона" река Дунав, ще изисква финансов ресурс за модернизирание и доизграждане на пречиствателна инфраструктура. Като част от мерките за осигуряване на качеството на отпадните води е модернизацията на ГПСОВ Плевен. Разширението и реконструкцията на станцията с цел допречистване на азота и фосфора е залегнало в Националната програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води за населени места с над 10 000 екв. жители и на "ВиК" ЕООД гр. Плевен.

Друга съществена мярка и доизграждането на мрежата за отпадни води в гр. Плевен и изграждането ѝ в останалите населени места на територията на общината.

Налице е замърсяване на подпочвени води в резултат на геологопроучвателни и сондажни дейности. Част от шахтовите кладенци са изключени от системата за питейно водоподаване.

Като източници на унищожаване и замърсяване на **почвите** могат да се разглеждат изграждането на сметища, натрупване на строителни и промишлени отпадъци, както и замърсяванията от промишлена дейност. Като източник на замърсяване както на почвите, така и на водите следва да се отбележи биологичните остатъци от животновъдство и растениевъдство, осъществявано за собствени нужди най-вече в селата.

Територията на община Плевен се обслужва от депо за ТБО, изградено в землището на с. Буковлък. Поради изчерпване на капацитета на съществуващото депо и значителния риск за околната среда, изграждането на ново, регионално депо за ТБО е включено в програмата за финансиране в Национална програма за управление на дейностите по отпадъците. Депото ще обхваща територията на общините Плевен, Искър, Долни Дъбник, Гулянци, Долна Митрополия, Пордим. Предвидените инвестиции са общо 1 622 000 лева, разпределени през 2006 г. – 205 000 лева и през 2007 г. – 1 417 000 лева. Срокът на експлоатация на регионалното депо ще бъде 15 години.

Поради концентрацията на големи болнични заведения в община Плевен в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците е предвидено изграждане на регионална инсталация за изгаряне на болнични отпадъци (инсеператор) в гр. Плевен, който ще обслужва болниците в Плевен, Ловеч, Велико Търново и Габрово. Изграждането на съоръжението ще позволи закриването на съществуващите инсталации за изгаряне на отпадъците от лечебните заведения, които не са приведени в съответствието на националното законодателство към края на 2005 г. Необходимите инвестиции за инсталациите в гр. Плевен са 5 000 000 лв. Оценката на необходимите инвестиции не включва средствата за прилагане на разделно събиране, временно съхраняване и предварително третиране на инфекциозните отпадъци. Тези средства ще бъдат осигурени от лечебните заведения. Финансиране - Инсталацията за изгаряне в гр. Плевен ще бъде изградена със средства от ПУДООС.

Ф. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

1. Образование

Община Плевен се характеризира с високо ниво на образователните услуги на глава от населението. Осигуряването на образованието е една от основните дейности на Общината. Образователната система е изградена върху утвърдени традиции и е от голямо значение за условията на живот на гражданите.

В общината продължават да работят пет извънучилищни звена, които подпомагат образователно - възпитателния процес на училищата.

Таблица 4 Видове и капацитет на извънучилищните звена в община Плевен

Център за работа с деца	66 групи с 892 деца
Център за ученическо и научно-техническо творчество	57 групи със 752 деца
Ученическа спортна школа	62 групи с 858 деца
МУЦТПО	212 групи с 3349 ученика
Средношколско общежитие	8 групи с 203 ученика

Източник: Общинска администрация

Голямо преимущество за общината е съществуването на Болнично училище, в което болните деца се обучават и не се допуска прекъсване на учебния процес, поради дълготрайно заболяване.

Заведенията се обслужват от 2 455 педагогически и непедагогически специалисти.

1.1. Структура на образователните заведения

1.1.1. Заведения за деца в доучилищна възраст

На територията на община Плевен функционират 38 обекта за предучилищно възпитание, които са целодневни детски градини. От тях 37 са общински и един (в гр. Плевен) е частен. В гр. Плевен детските заведения са 25, в гр. Славяново – 1, а останалите 12 са в селата на общината.

Броят на деца на възраст от 1 до 4 години в общината за периода 2000 – 2004 г. е нараснал с около 15%. Този показател е сред основните фактори, които определят структурата и състава на детските заведения на територията на общината. Това позволява да се прогнозира запазване настоящото състояние на заведенията за децата в доучилищна възраст.

1.1.2. Средно образование

На територията на община Плевен функционират общо 55 учебни заведения в средното образование. От тях 15 са държавни, а 40 общински.

Началните училища в общината са 9 на брой, а основните са 19. От тях в Плевен функционират 5 начални и 7 основни училища. В гр. Славяново има 1 начално училище. В три от селата има начални училища (Върбица, Дисевица и Брестовец), в други 12 има основни училища.

Материалната база на училищата се нуждае от обновяване. В голямата си част те са оборудвани с компютри, но броят им спрямо броя на учениците е крайно недостатъчен. В повечето от началните и основни училища в гр. Плевен се предоставя ранно чуждоезиково обучение.

В гр. Плевен работят една прогимназия и осем общински средно образователни училища, едно спортно училище, както и една частна гимназия с профил чуждоезиково обучение. Две от общообразователните училища са с профил чуждоезиково обучение, три са с хуманитарен профил, а четири – с природоматематически профил. В града функционира и вечерна гимназия, която за периода 2001 – 2004 г. обучава между 200 и 270 човека годишно.

1.1.3. Професионално образование

В общината функционират и 13 държавни професионални гимназии. Гимназиите са профилирани според нуждите на местната икономика в годините преди структурните промени. Обхванати са основни специалности, които и към настоящия момент могат да задоволят търсенето на бизнеса от специалисти със средно образование – строителство, механоелектротехника, транспорт, подемна, строителна и транспортна техника, дървообработване и машиностроене, електроника и химични технологии. Професионалните гимназии в сферата на обслужването са с профили в туризма, хранително-вкусови технологии, ресторантьорство, търговия и обслужване, лозарство и винарство, облекло и текстил. През 2004 г. броят на учениците в професионалните гимназии е 6 455.

В гр. Плевен са съсредоточени и редица организации и фирми, предлагащи курсове за професионална квалификация и преквалификация. Такива са "Регионален център за квалификация и преквалификация" ЕООД, Регионален център за подпомагане на стопанските предприемачи и Българо - германския образователен център. Последният е част от мрежата на българо - германските образователни центрове в страната, които предлагат дългосрочно обучение и курсове за повишаване на квалификацията.

1.1.4. Висше образование и научни институти

Медицински университет – Плевен, един от петте висши медицински училища в България, е основан през 1974 година. Състои се от два факултета: Факултет по медицина със специалност Медицина и Факултет по Обществено здраве със специалности Здравни грижи и Медицинска рехабилитация и ерготерапия. Към 2004 г. броят на студентите е 756, от които българските студенти са 387, а 232 са чужденци.

В Плевен работи и Педагогически колеж - гр. Плевен на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий". Колежът обучава студенти по предучилищна и

начална училищна педагогика. Великотърновският университет "Св. св. Кирил и Методий" провежда и изнесено обучение в колежа за продължаващо обучение по бакалавърски и магистърски програми със различни специалности.

На територията на общината развиват дейност Лозаро-винарски институт Плевен и Институт по фуражите и животновъдството.

1.2. Обхват на образователната система

Постъпили/ Записани в училище по образователни етапи в учебната 2004/2005 г. (брой и процент от всички деца на съответната възраст)²³

Таблица 5 Разпределение на постъпилите/ записаните в образователната система по образователни етапи в община Плевен през учебната 2004/2005 година

Образователен етап	2004/2005	
	брой	%
Начален етап	5373	18,17
Прогимназиален етап	10229	34,59
Гимназиален етап	13973	47,25
Общо	29575	100 ,00

Източник: Районен инспекторат по образованието

Процентът на отпаднали ученици за общината за 2004 г. е 1,3%. Сред причините за отпадането са отсъствия (30%), семейни причини (17%) и социални причини (12%). Останалите 40% се дължат на промяна на местоживеенето и преместване в друга форма на обучение.

Намалява броя на паралелките в селата Гривица, Опанец, Коиловци, Ясен. Освен в посочените села, броят на преподавателите намалява и в Брестовец и Славяново.

Броят на записаните ученици за периода 2000/2001 – 2004/2005 намалява средно с 12%, като намалението в селата е с 15,6%. Увеличение на записаните ученици има в с. Бохот (35%), с Мечка (6%) и с. Дисевица (3%).

В селата се наблюдава концентрация на ученици от малцинствените групи. В най-голяма степен това се отнася за с. Дисевица, където в началното училище 100% от учениците са от малцинствени групи, и с. Буковлък, където в основното училище процентът е над 95. Над 85% са учениците от малцинствени групи в началното училище в с. Брестовец, начално училище с. Върбица и основно училище в с. Николаево. Над половината от учениците в училищата в селата Бохот, Бръшляница, Гривица, Мечка, Пелишат и гр. Славяново също са от малцинствени групи.

²³ Данните са от РИО и са за всички училища на територията на Община Плевен

За периода 2000 – 2004 г. делът на учениците от малцинствените групи в училищата в селата се повишава с 10% като се движи от 50 до 60 % от общия брой ученици.

2. Здравеопазване и социални дейности

2.1. Здравеопазване

В гр. Плевен са съсредоточени по-голяма част от здравните и лечебни заведения на Плевенска област - най-голямата МБАЛ, 6 от всички 7 ДКЦ, 5 МЦ от общо 10 за областта, почти всички лаборатории, както и здравни заведения, които са териториални звена. За периода 2002 – 2004 г. са разкрити 2 нови лаборатории, 1 медицински център и 1 ДКЦ, както и още един хоспис.

Университетска многопрофилна болница за активно лечение “д-р Георги Странски” е център на болничната помощ в централна Северна България. Болницата разполага с модерна апаратура за диагностика и терапия. През 2004 г. е открит нов акушеро - гинекологичен комплекс към болницата.

Промените в реда за здравно обслужване на населението като премахването на районирането в приема, както и пренасочването на пациенти по клинични пътеки от общинските болници са причина за ръст на приетите за стационарно лечение. През 2004 г. една втора от пациентите са от община Плевен, 30% от област Плевен и около 19% от други области в централна Северна България.

След 1 юли 2000г. доболничната медицинска помощ на населението от общината се извършва в съответствие със Закона за лечебните заведения и Закона за здравното осигуряване от общопрактикуващ (семеен) лекар и стоматолог.

Броят на лечебните практики в гр. Плевен е намалял от 362 през 2003 г. на 355 през 2004 г. Извън общинския център регистрираните лекарски практики са 33 за 2004 г., като за периода практиките са намалели с по една в с. Ясен и гр. Славяново. В селата Тодорово, Горталово, Тученица, Къртожабене, Къшин, Ласкар и Ралево няма регистрирани лекарски и стоматологични практики и населението им (общо 1 825 души) се обслужва от практиките в съседни села или в гр. Плевен.

Средният брой жители, обслужвани от един лекар за общината е 870 души. В селата броя им варира от 380 души в с. Николаево, над 500 души в селата Дисевица и Радишево до почти 2 000 души в с. Опанец, което се обслужва от един лекар. Населените места извън общинския център се обслужват от 13 стоматологични практики.

Данните за структурата на заболяемостта на населението за 2003 и 2004 година са въз основа на данни от Районен център за здравна информация. Болестите на дихателната система и болестите на кръвообращението се открояват с най-висок относителен дял от всички заболявания. Показателят заболели от болести на дихателната система на 1 000 души население не надхвърля средния за страната за 2003 г., но е близо до него. Като относителен дял от всички заболявания, обаче, болестите на дихателната система през 2003 г. са над 48% (при 36,9% средно за страната), а през 2004 г. - 41%.

Разгледана на ниво населени места, заболяемостта, свързана с болести на дихателната система, откроява като проблемни гр. Плевен, селата Търнене, Дисевица, Буковлък, Опанец, Гривица и Пелишат. В тях относителния дял на болестите на дихателната система е над 39 %, като в с. Търнене е над 57%, с. Дисевица – над 42%, гр. Плевен – над 50%. Изброените села, с изключение на Пелишат, се намират в непосредствена близост до индустриалната зона на гр. Плевен или са разположени по протежение на първокласен път София – Русе.

Тези данни следва да се анализират заедно с данните за замърсяване на атмосферния въздух в общината. Общинска програма за опазване на околната среда 2004 – 2008 също посочва, че в структурата на общата заболяемост, водещи са болестите на дихателната система 42,5 %. Респираторните заболявания са с най-съществен дял при населението до 17 години.

2.2. Социални дейности

С разкриването на заведенията Домашен социален патронаж Общината осигурява социални услуги предоставяни по домовете, включващи доставка на храна, поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателите на тази услуга. Заведения за Домашен социален патронаж има разкрити в гр. Плевен, гр. Славяново и четири от селата в общината. Общият брой на персонал на заведенията към 2004 г. е 47 души, от които 33 в гр. Плевен.

Домашните социални патронажи в селата Беглеж, Бохот, Коиловци, Славяново и Пелишат от 2000 до края на 2003 г. са обединени в Домашен социален патронаж – обединен под едно ръководство. ДСП – Плевен е отделно заведение. През 2004 г. ДСП - обединен и ДСП - Плевен са обединени в Обединен домашен социален патронаж – Плевен. От 01.04.2005 г. съществуват следните самостоятелни заведения : ОДСП – Плевен с филиали в с. Бохот и с. Пелишат, ДСП гр. Славяново, ДСП с. Беглеж и ДСП с. Коиловци. В Плевен са разкрити 10 клуба, от които 5 клуба на инвалида и 5 клуба на пенсионера. През 2002 Г. клубовете в селата се увеличават от 5 на 7, през 2003 г. клуб е разкрит и в с. Беглеж, а през 2004 г. са разкрити клубове в селата Гривица, Дисевица и Мечка. Клубовете се използват както от инвалиди, така и от пенсионери.

В Центъра за социална рехабилитация и интеграция, разкрит през 2001 г. в гр. Плевен, към настоящия момент се извършва само рехабилитация. С Решение на Общинския съвет е решено, считано от 01.01.2006г. числеността на центъра да се увеличи на 9 бр., *като в новия си формат центъра ще извършва освен рехабилитация и социално-правни консултации, образователно и професионално ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.* Посочените по-горе социални заведения са разкрити в сгради общинска собственост.

Социални услуги извън домашна среда за възрастни де предоставят в дома за стари хора в с. Бохот. Капацитетът на дома е 60 човека. За периода 2000 – 2003 г. персоналят е 20 щатни бройки, а през 2004 г. е увеличен с 2 бройки. Домът е разкрит в двуетажна сграда, общинска собственост. Сградата е стара и амортизирана. Не отговаря на съвременните изисквания за социално заведение от такъв вид. За привеждането и в съответствие с изискванията е необходимо извършване на основен ремонт и преустройство на цялата материална база.

3. Жилищна политика

Според данните от преброяването на населението от 2001 година обитаемите жилища в община Плевен са над 80% от всички жилища. Делът на този показател за различните населени места в общината варира в границите от 45% за село Ралево до 90% в село Опанец. Делът на необитаемите жилища е най-висок в селата Ралево, Горталово, Беглеж и Ласкар. Броят на семействата не превишава броя на обитаемите жилища в общината. Жилищата, които са разположени в нежилищни сгради са незначителен дял от общия брой (между 0,1 и 0,5%).

Полезната площ на съществуващия жилищен фонд през 1992 г. възлиза на около 3 500 000 кв.м. По данни от преброяването през 2001 г. полезната площ на съществуващия жилищен фонд се е увеличил до 3 994 000 м². Жилищната площ на човек от населението в община Плевен нараства от 13 м² през 1992 г. до 16.5 м² през 2001 година, при показател за страната от 19 м² за 2001 г. Данните показват, че жилищата, собственост на частни физически лица се увеличават за периода 2000 – 2003 г. с 3%.

С направената през 2004 г. актуализация на общия градоустройствен план част "Образование" е препланирано предназначението на около 700 имота в чертите на гр. Плевен, с което е създадена възможност за изграждане на 5 000 нови жилища.

4. Спортни и младежки дейности

В гр. Плевен функционират Спортно училище и Ученическата спортна школа. Разрешаването на проблемите на Спортното училище могат да се търсят в посока възстановяване връзките с федерациите и осигуряване финансирането по съответните спортове.

Ученическата спортна школа има нужда да се обезпечи финансиране за комплексното използване на територията ѝ чрез изграждане на тенискортове, фитнесзали и др. спортни площадки.

На територията на Община Плевен съществуват 35 лицензирани спортни клуба. От тях с по-голям принос за българския спорт и по-популярни са 25 спортни клуба в областите лека и тежка атлетика, гимнастика, баскетбол, волейбол, гребане, езда, тенис, хандбал, ориентирание и футбол. Някои от клубовете са в тежко финансово състояние.

Материално-техническата база, макар и стара, съществува като изградена и повечето спортни клубове се помещават в предназначения за тях зали. Ограниченият бюджет на Общината не може да подпомогне строителството на нови спортни съоръжения, нито ремонт и поддръжка на старите. Възможност за ефективно поддържане и управление на съществуващите спортни бази може да се търси в създаването на дружество за управление на собствеността. На територията на Общината съществуват и такива клубове, които успяха да съхранят, а някои от тях и да изградят и модернизират своите спортни обекти. Такива са: ПФК "Спартак", ФК "Бели Орли", Карате клуб "Петромакс", СКТМ "Спартак 2000".

Проблемите с финансирането на спорта могат да бъдат решени единствено с намирането на външни финансови източници. Преди всичко привличане вниманието на

местния бизнес и по-тясното му обвързване със спорта; използване на възможностите, които спортните мероприятия предлагат за извършването на активна рекламна дейност.

Община Плевен е насочила дейността си към подпомагане на масовата физкултура, подобряване на материално-техническата база на училищата и възпитаване на спортен дух в по-голяма част от учащите. Изграждането на открити спортни площадки, организиране на местно ниво на масови спортни надпревари за непрофесионалисти, организиране на беседи в училищата за стимулиране на спортуването в свободното време ще повиши здравния статус и ще укрепи спортния дух на населението.

5. Културни институции и културно наследство

5.1. Културни и просветни институции

5.1.1. Читалища

На територията на общината функционират читалища в 14 от 25 те населени места. В град Плевен те са 9, в гр. Славяново – едно, и още 12 в села от общината. Три от читалищата в селата се помещават в сгради, въведени в експлоатация през последните пет години. За същия период само в читалище "Изгрев 26" в с. Върбица е извършен основен ремонт, а в девет от сградите такъв не е извършван от построяването им. Читалищата разполага с материална база, включваща основно библиотеки, салони и зали за репетиции. В читалището в гр. Славяново е изграден културно -информационен център, оборудван с необходимата техника и предлагащ Интернет връзка. Предлагат се курсова по начална компютърна грамотност и обучение по английски език. Културно -информационен център с техническо оборудване е изграден и в читалището в с. Коиловци. Във всички читалища се отбелязват местни и национални празници.

Читалище "Съгласие" в гр. Плевен разполага с библиотеката на читалището с изключително богат и ценен фонд от старопечатна и съвременна литература, периодичен печат и др.

5.1.2. Музейни експозиции и галерии

Историческият музей в Плевен притежава богати експозиции, разположени във внушителна по размери и с художествено - архитектурна и историческа стойност сграда - паметник на културата с национално значение - с обща площ от около 7 000 м² и парк с открита експозиция на площ от 37 дка. Основният фонд на музея включва над 180 000 музейни единици. Специализираната библиотека на музея разполага с над 10 000 тома научна литература и периодични издания.

В структурата му са включени следните основни специализирани отдели и обслужващи звена: Археология, История на България XV - XIX в., Нова и най-нова история, Етнография, Природа, Фондове и научен архив, Връзки с обществеността, Ателие за реставрация и консервация, Фотолаборатория, Библиотека.

Музеят разполага с необходимия потенциал за привличане на туристически поток в Плевен по пътя на културния туризъм.

В структурата на **Военно-историческия музей** са включени четири музея, два мавзолея, една представителна експозиция, три парка-музея, Панорама "Плевенска епопея 1877 год.", наброяващи общо 166 недвижими паметника в гр. Плевен и областта. Екипът от специалисти в музеите провежда значителна научно-изследователска, фондова, събирателска и експозиционна работа.

Военно-историческия музей поддържа в добро състояние всички свои обекти. Най-големият от тях е Панорама "Плевенска епопея 1877г.", разположен на висок хълм край града и позволява на туристите да изживеят красотата от панорамната гледка към Плевен. В последните години Панорамата стана и културно средище с концерти, изложби, поетични срещи. Активизираха се контактите с Панорамите в Европа, което ще позволи включването на Плевенската панорама в международни проекти, конференции и др. научни форуми. Работят се изпълнителски проекти, които целят облагородяване площите и пространствата около Панорамата и по-атрактивни съпътстващи прояви в контекста на културния туризъм. е.

Художествена галерия "Илия Бешков" е основана през 1958 г, по инициатива на работещите в града художници като филиал на Историческия музей. Галерията е преместена в специално построена за целта сграда през 1978 г., с експозиционна площ над 2 500 м². В нея се съхраняват над 6 000 произведения на изкуството, обособени в различни фондове: "Живопис", "Графика", "Скулптура", "Икони", а също и специфичните "Илия Бешков", "Ангел Спасов", "Пленери".

Галерия "Колекция дарение от Светлин Русев". Колекцията е подредена в уникална по своята архитектура сграда (1905 г., арх. Никола Лазаров), реставрирана през 80те години на 20ти век. Наречена е "Турско-римска баня" поради някои специфични помещения в нея с мавританска архитектура. От 1984г. е музей на изобразителното изкуство с дарения на творби на родения в Плевен художник Светлин Русев, съдържаща над 400 творби от личната му колекция, представящи Ренесанса, модерното българско изкуство, изкуството на Западна Европа, Индия, Африка и Латинска Америка. В колекцията са включени творби на световно известни художници като Делакроа, Франсиско Гоя, Милет, Пабло Пикасо, Шагал, Салвадор Дал, както и на художници от Русия и Румъния.

Състоянието на сградата е добро, а колекцията привлича около 10 000 посетители годишно.

5.1.3. *Културни институти*

Библиотека "Христо Смирненски", гр. Плевен е регионална общодостъпна публична библиотека за библиотечно - библиографско информационно обслужване на читатели от региона. Притежава богата колекция от книги 486 853 тома; периодични издания – 33 138 тома; графични и картографски издания; стандарти; магнитни носители на информация и др. некнижни източници. През 2005 г. основният библиотечен фонд е преместен в нова сграда, която позволява подобряване на обслужването и ползването на източниците.

Плевенска филхармония, основана през 1953 г., е държавен културен институт с 73 професионални музиканти и изнася около 65 концерта средно годишно. Филхармонията реализира в последните години успешни турнета в Италия, Испания, Португалия и др. страни в Европа. Оркестърът работи съвместно с чуждестранни

диригенти, солисти и хористи. Филхармонията е изцяло финансирана от Министерството на културата и е на пряко негово подчинение. Плевенската филхармония има възможност да поддържа и подпомага оцеляването и провеждането на ММФ Лауреатски дни "Катя Попова".

Драматичен театър "Иван Радоев" е държавен репертоарен театър с драматична и куклена дейност. Сградата на театъра е паметник на културата, а самата материална база е една от най-добре поддържаните в страната. Смесеното финансиране, приложено с Драматичния театър се оказва позитивно управленческо решение, което дава много добри резултати. Театралната трупа реализира богат репертоар от класическа и съвременна българска, руска и западноевропейска драматургия, участва в престижни национални и международни театрални фестивали. Материалната база и творческите възможности позволяват театърът да бъде домакин на престижни национални форуми и фестивали.

Северняшкият ансамбъл за народни песни и танци е създаден през 1959 година и е една от най-популярни трупи, представящи българското автентично фолклорно изкуство в България и в чужбина. Ансамбълът разполага с професионален творчески екип от опитни музиканти, певци и танцьори - . Ансамбълът поддържа културния престиж на Плевен на национално ниво и в международните си изяви, но не разполага с материална база. Основна насока в стратегията е импресарска дейност в чужбина и превръщането на ансамбъла във представителен за Северна България. Програмата на Ансамбъла е базирана на традиционната българска фолклорна култура, адаптирана за сценично представяне.

5.2. Обекти с религиозно предназначение

Църквата "Свети Николай", осветена на 18.10.1834 г., е типична три-корабна базилика, характерна за българското Възраждане. Това е единственият паметник на културата в Плевен от тази епоха. В източната част на църквата е разположен иконостас изработен от майстори от Тревненската школа. Голяма част от иконите в църквата са дело на Захари Зограф. По стените, сводовете и арките, за по-добра акустика са вградени 462 броя глинени гърнета. Църквата е вкопана два метра под земята.

6. Анализ на социалната инфраструктура

Икономическото развитие зависи в много голяма степен от човешкия капитал, с който общността разполага. Качеството на този капитал, от своя страна, е функция на множество фактори, най-важните сред които са здравето, придобитите знания и умения, качеството на средата на обитание и социалните и културни традиции.

На територията на община Плевен е изградена добре развита мрежа на **здравеопазването**. В гр. Плевен са съсредоточени по-голяма част от здравните и лечебни заведения на Плевенска област. Болничното обслужване на населението е осигурено с функционирането на един от националните университетски центрове. Въпреки натоварването му като център, обслужващ не само общината, но и редица области в северна централна България, около половината от дейността му е ангажирана с обслужване на населението на община Плевен.

Доболничното обслужване е добре осигурено. Населението извън общинския център се обслужва от сравнително равномерно разпределени по територията лекарски практики. Въпреки това, броят на медицинския персонал не е достатъчен. Средния брой жители, обслужвани от един лекар в страната за периода 2000 – 2004 г. варира между 296 и 283 човека. За селското население в община Плевен в доболничната помощ стойността на показателя за общината е 832 човека, като варира между 380 до почти 2000 души в някои от селата. Предвид значението на този вид обслужване за здравния статус на населението, както и за превенцията на заболяванията, е необходимо да бъде гарантиран равен достъп до качествени здравни грижи, чрез инвестиции в здравната инфраструктура след направен анализ на състоянието и нуждите.

Данните за заболяемостта в общината разкриват различия между общинския център и останалите населени места, като някои от тях са свързани и с особеностите на възрастовата структура на населението.

Болестите на дихателната система и болестите на кръвообращението се открояват с най-висок относителен дял от всички заболявания. Разгледана на ниво населени места, заболяемостта, свързана с болести на дихателната система, откроява като проблемни гр. Плевен и населените места, които се намират в непосредствена близост до индустриалната зона на гр. Плевен или са разположени по протежение на първокласен път София – Русе. Необходимите мерки са свързани с премахване на рисковите за тези заболявания фактори, свързани със състоянието на околната среда чрез инвестиране в инфраструктурни проекти, които ще доведат до подобрене на характеристиките на околната среда.

По отношение на споменатите заболявания, особено рискова е групата на децата и младежите до 17 г. Необходимо е да бъдат разработени програми за превенция на здравния риск, както сред тях, така и насочени към други специфични групи от населението като малцинствените, чието население е съсредоточено в няколко от населените места на общината.

Повишаване качеството на **образованието и професионалното обучение** е от съществено значение за благосъстоянието на населението като осигурява по-добри възможности за социална и професионална реализация.

Община Плевен се характеризира с високо ниво на образователните услуги на глава от населението. Функционират заведения във всички образователни нива, като 15 са държавни, а 40 общински. В петнадесет от селата има основни и начални училища. Данните разкриват сравнително устойчивост на броя на обучаемите, който въпреки тенденцията на намаляване няма да претърпи съществени промени по време на плановия период.

За постигане на равен достъп до качествено образование, обаче, е необходимо да бъдат предприети мерки за обновяване на материалната база на училищата, което да включва както общата среда, така и *въвеждането на информационните технологии в процеса на обучение*. В особено голяма степен това се отнася до училищата извън общинския център. Подобни мерки, както и дейностите по отношение на социалната интеграция, *ще осигурят намаление на ранното отпадане от обучение, както и стимулиране на обучението в по-горна степен на образователната система*.

Наличието на професионални гимназии, профилирани в разнообразни сектори, дава възможност за удовлетворяване нуждите на местния бизнес от обучени кадри. Необходимо е да се планират мерки, чрез които тези нужди да бъдат отразени в учебните планове. Предвид това, че професионалните гимназии са държавни възможни е да бъдат изследвани нуждите от промяна и да бъдат формулирани предложения, които да бъдат обсъдени със съответните институции.

За подобряване на професионалното образование и продължаващата квалификация на човешките ресурси следва да бъдат използвани и възможностите на развиващите дейност в общината организации и фирми, предлагащи курсове за професионална квалификация и преквалификация.

Жилищния фонд в община Плевен като брой жилища е достатъчен, а състоянието му е сравнително добро. Жилищната площ на човек от населението, обаче, е по-малко от средната за страната през 2001 г. Прави впечатление високият дял на необитаемите жилища в най-малките и най-отдалечените от общинския център села.

В гр. Плевен е необходимо да бъдат предприети действия по благоустрояването на жилищните комплекси, чийто жилищен фонд е изграден основно от едропанелни сгради. Те се нуждаят от саниране и рехабилитация, която ще допринесе не само за благоустрояването, но и за подобряване на енергийната ефективност.

Данните, предоставящи информация за дейностите и обектите в областта на културата, разкриват наличието на богата мрежа от културни институции с традиции и многобройни национални и международни изяви, разполагащи в повечето случаи със собствен сграден фонд и човешки ресурси. Паметниците на историческото наследство са многобройни и интересът към посещението им е изявен. Това е предпоставка и за развитието на съществуващия в общината посетителския туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство. Мрежата от читалища, особено тези, разположени в селата, следва да бъде използвана по-активно при Основните проблеми са свързани с необходимостта от рехабилитация на съществуващия сграден фонд, недостатъчното финансиране.

Като част от социалната структура, спортните и младежки дейности заемат важна роля. Проблемите, които чакат своето решение в тази област, също са свързани с амортизирана материална база, както и със силно намалени източници за финансиране.

Г. ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

Регионалната политика на ЕС се основава на принципа на солидарността. Ресурсите, предоставяни от всички страни - членки се насочват към регионите, които съгласно предварително уточнени критерии, са определени като райони за въздействие съгласно приоритетите на съответния планов период. Структурните фондове и Кохезионния фонд, които финансират постигането на съответните цели, се управляват въз основа на принципа на партньорството. Ефективното прилагане на този принцип изисква включването на регионалните и местните власти, икономическите и социалните партньори, граждански организации, както и всички заинтересовани страни в подготовката на плановете, наблюдението и оценката на резултатите, постигнати чрез влагането на финансовите ресурси, в най-ранния възможен етап.

Капацитета на публичната администрация за ефективно управление и предоставяне на публични услуги е от особена важност за постигане на икономически растеж и заетост. Управлението на планираните с този документ мерки поставя пред администрацията изисквания, които се явяват предизвикателства към нейния капацитет както да планира развитието съвместно с всички заинтересовани групи, така и да изпълнява съгласуваните действия в среда на силен обществен контрол и заинтересованост от постиганите резултати.

1. *Гражданска активност на населението*

Един от основните принципи за управление на Структурните фондове е принципа на партньорство. Европейския съюз насърчава широко и ефективно партньорство на национално и регионално ниво между икономическите, социалните и други заинтересовани лица в програмния процес на Структурните фондове. Част от партньорите следва да бъдат и неправителствени и нестопански организации, работещи в различните сектори на социално-икономическото развитие. Това е един важен подход за подпомагане на гражданското общество в новите и досегашните страни членки.

1.1. Неправителствени организации

Ефективността на разработваната политика на регионално развитие трябва да бъде увеличена чрез продължаване на тенденцията към децентрализация на отговорностите, прилагани на практика при партньорствата в държавите - членки, регионите и местните власти; подобряване на резултатите и качеството на програмите, финансирани съвместно при условията на стабилно партньорство, прозрачност и прилагане на ясни и строги механизми за наблюдение; опростяване на системата за управление чрез въвеждане на по-голяма прозрачност, диференциация и пропорционалност при осигуряването на стабилно финансово управление.

Българската нормативна база, чрез Закона за регионално развитие, предвижда при провеждането на държавната политика в областта на регионалното развитие да бъде спазван принципа на партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

На територията на община Плевен развиват дейност множество неправителствени организации, представляващи интересите на гражданите и бизнеса. Те са равнопоставен партньор на местната власт в планирането и осъществяването на необходимите мерки. Въпреки натрупания опит в много от тях, анализът разкрива нуждата от усилията на сектора да взаимодейства както помежду си, така и с другите партньори в процеса на регионално развитие – местна власт, областна администрация, както и на национално ниво. Необходимо е повишаване на ефективността от дейността на браншовите и други организации подпомагащи бизнеса.

Заклученията от оценките на партньорството в процеса на планиране посочват като последица от не-участието голямата вероятност от нарастване на случаи на корупция, измами, злоупотреба и манипулация на средствата от Структурните фондове. Ефективното участие на неправителствения сектор в наблюдението би осигурило в значителна степен прозрачност и демократичност на процеса.

Ефективното партньорство означава ранното въвеждане на партньорите в подготовката на програмите, изготвянето на бюджета, управлението, наблюдението и оценката на помощта по Структурните фондове.

Неправителствените организации се нуждаят от бързо повишаване на капацитета за участие в процеса на планиране, наблюдение, контрол и оценка на дейностите, свързани с процеса на регионално развитие.

2. Организация на общинската администрация

2.1. Органи на местното управление

Община Плевен е основна административно-териториална единица, в която се осъществява самоуправлението на населението. Тя е юридическо лице със свои органи, собственост и самостоятелен бюджет.

Представителната власт на Общината се институционализира чрез общинските съвети и кметовете.

Орган на самоуправлението в Общината е Общинският съвет. Той е орган с обща компетентност, като неговите правомощия се разпростират върху всички сфери на самоуправлението на Общината. Съветът се избира от населението за срок от 4 години. Общинският съвет в Плевен се състои от 51 общински съветници. Той има следната структура: заседание на Общинския съвет, Председател на Общинския съвет, Председателски съвет и комисии на Общинския съвет. Общинският съвет приема правилници, наредби, решения и инструкции по въпроси от местно значение.

Орган на изпълнителната власт в Общината е Кметът. Той е едноличен орган с обща компетентност, който се избира непосредствено от населението или от Общинския съвет за срок от 4 години. Кметът на Общината ръководи цялата изпълнителна дейност на Общината.

През ноември 2005 по предложение на кмета на общината общинският съвет прие нова структура на Общинската администрация на община Плевен. Предишната структура е приета през 2000 година и не отговаря на множеството промени, настъпили, както в нормативната уредба, така и в изискванията и целите, поставени пред

общинската администрация. Общинската администрация на община Плевен се състои от обща администрация, в която влизат Дирекция "Местно самоуправление, здравеопазване, социални дейности и ЕСГРАОН", Дирекция "Правно нормативно обслужване и административен контрол" и Дирекция "Икономическо развитие". Специализираната администрация включва Дирекция "АГД и ТСУ", Дирекция "Строителство, благоустройство, кадастър и регулация", Дирекция "ФСД и управление на собствеността", Дирекция образование и култура".

Промените по отношение на предишната структура на администрацията са насочени основно към общата администрация, като най-съществените от тях са следните – към Дирекция "Местно самоуправление, здравеопазване, социални дейности и ЕСГРАОН" е създаден *отдел "Разработване и управление на програми и проекти"*, *служителите, в който имат за цел да набират и систематизират информация, да управляват проекти и програми с цел привличане и усвояване на средства от пред присъединителните и структурни фондове*; обособяване на Дирекция "Правно нормативно обслужване и административен контрол", което има за цел да повиши предварителния, текущ и последващ контрол върху административните актове на общината и повишаване на ефективността при работата с жалби; в Дирекция "Икономическо развитие" отделите са реструктурирани така, че да отговорят на акцента в политиката на общината по отношение на местното икономическо развитие и по – конкретно привличането на инвестиции и развитието на туризъм.

Общата численост на персонала е 255 щатни бройки. От тях на държавна отговорност са 253, а 2 щатни бройки са дофинансирани от местни данъчни, не-данъчни и други общински приходи. Увеличението на персонала спрямо старата структура е с 6%.

Администрацията се управлява от кмет, три заместник кмета (Териториално развитие, Финанси, образование и култура, Хуманитарни дейности и местно самоуправление) и секретар.

Общинският съвет на община Плевен се състои от 51 общински съветници. Дейността му се обслужва от секретар.

Общината е член на Националното сдружение на общините в България. От 2003г. община Плевен е включена в програма Техническо побратимяване на ФРМС и международната агенция на градските управы.

Новата структура на общинската администрация е свързана с промяна и преразпределение на функции между званата на администрацията. С цел ефективно разпределяне на работата е необходимо извършването на цялостен функционален анализ на структурите на общинската администрация за определяне на областите, изискващи в най-голяма степен подкрепа за изграждане на капацитет.

2.2. Административно обслужване

Предоставянето на административни услуги от общинската администрация изисква сериозно методическо осигуряване както по отношение извършването на административните процедури, така и при измерването на тяхната ефективност. Подобряването на административно обслужване, както и ефективното планиране и управление на развитието в голяма степен зависят от квалификацията и уменията на служителите в общинската администрация.

През последните три години служители в общинската администрация са преминали през специализирано обучение, свързано с функциите им, предоставено от

Института по публична администрация и европейска интеграция. Основните теми на обучение са свързани с Финансово управление и финансова децентрализация, Управление на администрацията, Икономическо развитие и Устройства на територията, Европейско законодателство и стандарти, Подготовка на програми и проекти, Повишаване на общата квалификация.

В сградата на общината са обособени помещения, в които се предоставят услугите на гражданите на принципа на "едно гише". През 2005 центърът за обслужване е включен към вътрешната информационна мрежа на общината. Необходимо е доизграждане на материалната база на центъра, както и развитие на възможностите за софтуерните продукти за предоставяне на услуги.

Подобряването на процеса на административно обслужване изисква разработването или оптимизирането на работещ механизъм за пълноценен обмен на информация вътре в администрацията, както и за предоставяне на необходимата информация на гражданите.

Инвестиционна активност в общината предопределя нуждата от предприемане на мерки за гарантиране качеството на предоставяните административни услуги.

Община Плевен разполага с интернет-страница (<http://www.pleven.bg/>), която съдържа информация за структурата на икономиката на общината, правомощията и дейността на органите на общинския съвет и кмета. Прави впечатление липсата, както на основна, така и на детайлна информация за общинската администрация, начините за контакт с нея, структура и правомощия, услуги, които се предоставя. Липсва специализирана информация за услугите, които общинската администрация предоставя за бизнеса. Не е развито и предоставянето на електронни административни услуги.

Интернет страницата разполага с форум, който се използва успешно като инструмент за обсъждане на важни за развитието на общината и за работата на общинската администрация теми. В проведената през август 2004 г. Анкета във форума на въпроса "От какво се нуждае Плевен?" най-много отговори са получени за инвестиции, нови предприятия, работни места, и повече места за паркиране, подземни и многоетажни паркинги и рехабилитация на улиците в гр. Плевен.

Административното обслужване на населените места в общината се извършва от 16 кметства. Кметствата не са свързани в информационна мрежа помежду си и с общинския център, което в много голяма степен се явява пречка пред обслужването на гражданите и предоставяне на специфични услуги за бизнеса. Подходящо е да бъдат използвани добри практики, осъществени в други общини, включително и в СЦРП (община Свищов) за изграждане на интранет информационна система, която да позволи предоставяне на административни услуги на населението извън общинския център с по-добро качество и на по-ниска цена.

3. Капацитет за подготовка и изпълнение на проекти

През последните пет години са разработени значителен брой проекти, свързани със социалното и икономическото развитие на общината. Общинската администрация е водещ партньор в много от тях. Финансирани са 13 проекта, свързани с подкрепа за малкия и среден бизнес, социално подпомагане и интегриране, рехабилитация на сгради

общинска собственост и др. На разположение са значителен брой разработени проекти за осъществяване на инициативи, за които се търсят източници за финансиране. Необходимо е осигуряване на висока проектна готовност на предложенията, с които общината кандидатства, особено що се отнася до инфраструктурните проекти, с цел повишаване дела на финансираните проекти.

В процеса на планиране нараства значението на уменията на общинската администрация да събира, оценява и обработва информацията, свързана с местното развитие, както и да съумява да открива възможностите за осъществяване на местните приоритети. Тези умения са свързани и с капацитета за управление за планиране, подготовка на проекти, тяхното управление и оценяване.

Формирането в новата структура на общинската администрация на самостоятелно звено, в чиито функции се включва събиране и обработка на информация, свързана с планирането на развитието, подготовка на програми и проекти, както и тяхното управление, е добра предпоставка за създаване на капацитет.

Към настоящия момент, въпреки значителния опит на служителите, информацията, имаща значение за планирането все още не е организирана в необходимата степен във вид, позволяващ ефективно наблюдение на измененията на параметрите. В различните звена на общинската администрация е налична информация, от значение за планирането и контрол, но тя не е организирана в единна система. Липсва добра координация с териториалните звена на централни институции, които събират и обработват информация на общинско ниво, която е от съществено значение за установяване състоянието на отделните системи в общината, както и за наблюдение на заложените индикатори в настоящия план и оценка на постигнатите резултати. Това създава пречки пред ефективното обслужване на гражданите и бизнеса, а също и пред ефективното осъществяване на дейности, свързани с усвояване на достъпни финансови ресурси.

Създаденото звено за *Разработване и управление на програми и проекти* следва да изпълнява и координираща функция по отношение на информацията в общината, набавянето на нужна такава от външни източници, както и проследяване и оценка на външния информационен поток в съответствие с настоящите и прогнозните нужди на общината.

Като се имат предвид техническо осигуряване на община Плевен, методологическо осигуряване от страна на централната администрация, както и наличието и използването на собствените ресурси, оценката на капацитета за планиране и изпълнение на проекти е представена на показаната схема.

Графика 31

Оценките на капацитета за планиране, наблюдение и контрол на програми и планове пряко отразяват и на капацитета на администрацията да управлява и изпълнява настоящия Общински план за развитие. В тази връзка е необходимо да бъдат предвидени мерки за разработване на съответните системи за събиране и актуализиране на информация за целите на планирането, както и система за наблюдение и оценка на общинския план за развитие. Важна част от тази система е изграждането на местни партньорства за изпълнение на ОПР.

Н. ОБОБЩЕН АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЩИНА ПЛЕВЕН И ОСНОВНИ ИЗВОДИ

<i>Силни страни</i>	<i>Слаби страни</i>
Наличие на широкоспектърна икономика; Силно развита индустрия; Положителни тенденции в развитието на сектор търговия; Добре застъпено професионално образование (средно), което да обслужва със специалисти предприятията от преработващата промишленост, строителството и транспорта; Благоприятни условия за развитие на селското стопанство в по-малките населени места; Изградени основни инфраструктурни елементи; Липса на съществени екологични проблеми; Проекти за управление на отпадъците, включени в националните програми за финансиране; Благоприятни тенденции във възрастовата структура на населението в сравнение с областно и национално ниво; Безработица под средната за страната; Висок дял на населението с образование и професионална квалификация; Наличие на културни институти с традиции и културно-исторически забележителности с потенциал за развитието на посетителски и познавателен туризъм.	Ограничен достъп до първостепенни транспортни коридори с национално и международно значение; Негативни тенденции на основни икономически показатели; Негативни тенденции в потока на чуждестранните инвестиции; Ниска ефективност на сектора селско стопанство; Ниска покупателна способност на населението вследствие на средни работни заплати в икономическите сектори значително под средната за страната за съответния сектор; Амортизирани производствени и технологични мощности в структуроопределящи предприятия; Високи процент загуби, генерирани от амортизираната водопроводна мрежа; Неизградена мрежа за отпадни води в населените места извън общинския център; Зависимост от източници на питейна вода, извън територията на общината и областта; Висок дял на безработните с ниско образование и без професионална квалификация; Концентрация на население от малцинствени групи, водеща до комплексни проблеми, свързани с икономическата и социална интеграцията; Остаряла материална база в сферите на образованието и здравеопазването; Необходимост от повишаване на административния капацитет за предоставяне качествени публични услуги и анализ и управление на процеса на регионално развитие.

Възможности	Заплахи
Привличане на нови инвестиции и завършване на процеса на реструктуриране на предприятията създадени преди 1989 година; Развитие на селското стопанство като алтернатива за развитие на населените места извън общинския център. Възможности за използване на финансовите инструменти на ЕС; Стабилност на макро-икономическите параметри.	Свиване на основните пазари на структуроопределящите предприятия; Сериозните разходи, които трябва да се направят за обновяване на производствените мощности и технологии; Повишаване на миграцията, вследствие спадане темповете на икономически растеж на общинската икономика; Нереализиране на национални инвестиционни проекти в инфраструктурата; Промяна в негативна посока в европейската и световна икономика.

Наличните природни ресурси и тяхното състояние са фактор за социално-икономическото развитие. *Географското разположение на община Плевен благоприятства функциите ѝ на областен и регионален център.*

Общината разполага с много добър ресурс от обработваема земя, а релефа и климатичните особености благоприятстват развитието на селско стопанските дейности. Също така използва водоснабдителни източници, чийто ресурс поделя със значителен брой големи съседни общини. Това, в процеса на икономическо развитие, може да се превърне в *ограничаващ фактор*.

Устройството на териториите се изразява чрез пространствена връзка между населението, работните места и инфраструктурните съоръжения. Налице е *силна концентрация* на тези три фактора в общинския център. Тази територия, с обвързаните ѝ области, представлява двигател за икономическия растеж на общината. Същевременно съсредоточаването на функции неизбежно води до *изоставане в развитието на периферните райони*.

Въпреки балансираната селищна мрежа, е необходимо да се прилагат подходи за *равномерно развитие на селата в общината, в зависимост от техните демографски и икономически особености*. Наличието на обработваеми площи благоприятства развитието на мрежата от малки и средни предприятия в селата, свързани със селскостопанско производство, както и с предоставяне на услуги, свързани с икономическите сектори, развивани в общинския център.

Едно от условията за растеж на икономиката и заетостта е осигуряването на необходимата за бизнеса инфраструктура (транспортна, свързана с околната среда, енергийна). Модерната инфраструктура е важен фактор за повишаване на икономическата и социалната привлекателност на общината.

Общата оценка на състоянието на общинската инфраструктура дава основание да се заключи, че основните инфраструктурни елементи са изградени. Населените места в

общината разполагат с много добра транспортна достъпност като към общинския център.

Въпреки наличието на територията на общината на основни транспортни артерии от републиканската пътна мрежа, и осигурената транспортна осигуреност по направленията София – Варна, Русе, данните от Европейската мрежа за наблюдение на териториалното планиране *определят териториите на област Ловеч и област Плевен като един от районите с най-ниска потенциална достъпност в Европа* (коефициент със стойности между 20 и 40, при приета средна стойност на европейско ниво 100). Коефициентът е по-нисък и спрямо стойностите за България, чиято по-голяма територия е със стойности между 40 и 60, за отделни области до 100. Изводът е направен въз основа на анализ на данните за гъстота и клас на автомобилната и железопътната транспортна мрежа, водния и въздушния транспорт. Данните, използвани за анализа са към 2003 г.

Оценката е формирана от факта, че териториите на двете области попада в между два от транспортните коридори, пресичащи страната от север на юг (транспортен коридор №4 Видин – София – Кулата и транспортен коридор №9 Русе – Стара Загора – Свиленград), като остава на значително разстояние от възможния обхват на влияние на двата транспортни коридора. От юг достъпът до териториите е с естествено ограничение от Стара планина. На север е достъпен водния път по река Дунав, до който гр. Плевен отстои на 30 км, но за повишаване ефективността на този достъп е необходимо развитието на пристанищата Сомовит и Никопол, както и автомобилния транспорт чрез фериботната връзка Никопол – Търно Мъгуреле.

Изследвания на нагласите на бизнеса за избор на място за установяване, извеждат на първите две места лесния достъп до пазари и клиенти и бързи транспортни връзки към други градове и чужбина. Последните са основен фактор за избор на място за инвестиции от страна на фирми в промишления сектор. За фирмите от сектора на търговията от особено значение е лесния достъп до пазари и клиенти.

Доколкото анализа на икономическото състояние показва, че *секторът преработваща промишленост е с най-значим дял в общинската икономика, а секторът търговия притежава значителен потенциал за участие в общия икономически растеж, осигуряването на необходимите условия за бърз транспортен достъп налагат планирането на мерки за доизграждане на базовата транспортна инфраструктура.*

Направените в страната чуждестранни инвестиции са концентрирани в областите София-град, областите Варна, Пловдив и Софийска област. Направените по-горе оценки разкриват *липсата на бързи транспортни връзки на община Плевен с тези основни "гнезда" на инвестиции в страната.*

Като възможност с очаквана най-висока възвращаемост по отношение влиянието както върху икономическото, така и върху социалното измерение на мобилността, се откроява изграждането на автомагистрала "Хемус". Предвид съществуващия дебат относно точното разположение на трасето на магистралата и появилите се предложения, то да се придържа към съществуващия първокласен път София – Велико Търново – Варна, при определянето му следва да се вземе под внимание оценката на потенциалната достъпност на териториите на областите Ловеч и Плевен, както и значението на тази транспортна връзка за двете областни икономики. *Преминаването*

на трасето на автомагистрала "Хемус" на територията на община Плевен е от първостепенно значение за икономическото и социално развитие на общината. Нейното изграждане ще предостави на общините в цялата област възможност за бързи транспортни междурайонни и трансгранични комуникации, чрез осигурения достъп до международни летища (София и Варна) и морски пристанища (Варна).

Възможности за подобряване на транспортната достъпност

Същевременно подобряването на достъпа до главните транспортни направления чрез второстепенни връзки, чрез реконструкция и модернизация на второкласните и третокласни пътища, изграждането на обходни маршрути, ще позволи значително намаляване на времето за транспортен достъп и задоволяване изискванията на бизнеса при вътрешно областните и регионални връзки. Ще се подобри достъпът на периферните и изостанали в икономическо отношение райони до регионалните пазари и големи икономически центрове.

Изграждането на транспортни връзки, които осигуряват и щадящо експлоатиране на околната среда, е от първостепенна важност за устойчивото развитие. Основни фактори, влияещи върху състоянието на характеристиките на околната среда в общината са високата концентрация на икономическата активност и натоварени транспортни коридори в и в непосредствена близост до гр. Плевен. Замърсяване се наблюдава в и около общинския център, докато състоянието на околната среда в селските територии е добро. Замърсяванията са основно от прах, като източниците са свързани с дейността на промишлените предприятия, натоварените транспортни артерии в самия гр. Плевен и около него, както и отоплението с твърдо гориво в битовия сектор през зимния сезон.

Продължаващото натоварване на транспортната инфраструктура, свързано с икономическия растеж, ще повиши замърсяването на атмосферния въздух с прах, както и съществуващото в градската и промишлена зони акустично замърсяване. Анализът на данните, свързани със здравния статус на населението в общината, разкрива връзка между повишения дял на заболяванията на дихателната система и местоживеенето на болелите.

Като проблемни се открояват гр. Плевен и населените места, които се намират в непосредствена близост до индустриалната зона на гр. Плевен или са разположени по протежение на първокласен път София – Русе. Необходимите мерки са свързани с премахване на рисковите за тези заболявания фактори, свързани със състоянието на околната среда чрез инвестиране в инфраструктурни проекти, които ще доведат до подобрене на характеристиките на околната среда.

Изграждането на обходна пътна връзка, която да позволи изнасянето на транспортния поток от пътя Ловеч – Никопол извън очертанията на гр. Плевен ще помогне за намаляване на тези замърсявания.

Необходимо е също така постигане на ефективното управление на транспортния трафик на територията на гр. Плевен и на цялата община, включително обезопасяване местата с повишена концентрация на пътнотранспортни произшествия, както и за изграждане и управление на зони за паркиране и паркинги на територията на гр. Плевен.

За спомагане разсейването на въздушните замърсители е необходимо проектиране и създаване на специални коридори от насаждения за осигуряване на въздушни течения и предотвратяване на застоя на вредните примеси във въздуха.

Инвестициите в опазването на околната среда могат да допринесат за развитието на икономиката посредством осигуряване на устойчивост при използване на неличните ресурси, намаляване на разходите за здравеопазване, почистване или възстановяване, както и чрез стимулиране на заетостта.

Осигуряването на инфраструктурата, свързана с опазването на околната среда следва да бъде първостепенен задача при планирането на мерките за развитие.

В тази връзка осигуряването на населението на община Плевен с питейна вода е свързано с осигуряването на непрекъснато водоподаване с гарантиране необходими резерви, осигуряващи икономическия растеж и подобряване качеството на живот.

Проучванията не показват възможност за експлоатация на нови водоизточници, а наличните намаляват дебитите си и влошават качеството си. *Необходимо е изграждането на хидровъзел "Черни Осъм", който ще осигури достатъчно и качествена питейна вода както за община Плевен, така и за общини Троян и Ловеч.*

Високият процент загуби, генерирани от изградената водопроводна мрежа в населените места предопределя нуждата от подмяна и реконструкция, като с това ще се осигури и подобряване на качеството на доставяната питейна вода. Повишаването на ефективността на управление на водоснабдителната мрежа преструктуриране на ВиК Плевен, която е със 100% държавно участие.

Мрежата за отпадни води не е изградена в селата в общината. Това оказва съществено влияние върху качеството на живот на около 15% от населението на общината, като същевременно се оказва възпиращ фактор за равномерно икономическо и социално развитие. *Недостатъчната изграденост на този вид инфраструктура води и до нарушение на екологичните норми и като следствие е съществена заплаха за устойчивостта на използването на природните ресурси, особено що се отнася до водните такива.*

Състоянието на енергийната инфраструктура на община Плевен в голяма степен създава добри възможности за икономическото развитие. Общината разполага с достатъчно енергийни мощности, които да задоволят настоящите и бъдещи нужди на развитие на промишлеността в региона.

Повишаването ефективността на направените инвестиции е свързано и с подобряването на енергийната ефективност и използването на възобновими енергийни източници. Природните ресурси на община Плевен не позволяват планирането на съществени мерки, свързани с последните. *Използването на природния газ като алтернативен енергиен източник, обаче, ще позволи не само подобряване на енергийната ефективност на местната икономика и битовия сектор, но ще допринесе съществено и за намаляване замърсяванията на атмосферния въздух.* Изградената до този момент газопреносна и газоразпределителна мрежа, както и плановете за нейното развитие, обвързани с конкретни срокове, осигуряват силно конкурентно предимство на общината за привличане на нови инвестиции и развитие на индустрията в района.

Управлението на отпадъците е съществен елемент от системата на инфраструктурата, опазваща околната среда. Община Плевен, съвместно с другите общини в областта, е разработила проект за изграждане на ново регионално депо за ТБО, чийто проект е включен в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците с период на изпълнение 2003 – 2007 г. Очаква се депото да бъде финансирано и изградено до 2007 г. Проектният срок на експлоатация на регионалното депо е бъде 15 години.

В същата програма е предвидено и изграждане на регионална инсталация за изгаряне на болнични отпадъци (инсеператор) в гр. Плевен, който ще обслужва болниците в Плевен, Ловеч, Велико Търново и Габрово.

Качеството на комуникационната инфраструктура пряко свързано с възможностите на бизнеса да предоставя конкурентни продукти и услуги. Съществуващата комуникационна и информационна инфраструктура е съсредоточена в общинския център. *Предвид значението на малките и средни предприятия за общинската икономика, както и значително по-голямата възможност за тяхното установяване и развитие на дейност в малките населени места е необходимо да бъдат предприети мерки за осигуряване достъп до информационни технологии и в населените места извън общинския център. Това ще допринесе за насърчаване на развитието, разпространението и използването на информационните технологии сред фирмите.*

Проблемите пред които е изправен местния бизнес се фокусират върху нуждата от подмяна на остарели технологии, развитие на пазарите, както и нужда от предоставяне на информационна и консултантска помощ във връзка повишените изисквания към бизнеса след присъединяването на България към ЕС през 2007 г.

Мерките, които следва да се планират за решаване на тези проблеми, са свързани с възможностите за предоставяне на услуги в подкрепа на бизнеса на основата на публично - частните партньорства. *Бизнес центровете, както и обученията и повишаване познанията за предприемачество ще спомогнат нововъзникващите и съществуващите малки и средни фирми да устоят на очакваните предизвикателства от включването в нови, висококонкурентни пазари.* Услуги в тази връзка следва да предоставя и общинската администрация, подобрявайки качеството на услугите, предоставяни на принципа на "едно гише". Специална подкрепа, проектирана според специфичните нужди, следва да бъде оказана на специфични групи от бизнеса като младежи, жени и възрастни хора, на прага на пенсионната възраст. Данните за безработица в общината сред специфичните групи (около една четвърт от общата безработица е формирана от младежи до 29 г.) доказват необходимостта от подобни мерки.

Предоставянето на информационни и комуникационни услуги в малките населени места често е неатрактивна дейност за частния сектор. Въпреки това, развитието на тези услуги от изключително важно значение за разпространение на културата на нови технологии и иновации, за осигуряване равен достъп до публични и бизнес услуги както на бизнеса, така и на гражданите. *Осъществяването на проекти за осигуряване основна инфраструктура за достъп до ИК технологии следва да бъде планирано като част от мерките за насърчаване на икономическия растеж. За целта може да бъде използвана изградената мрежа от читалища на територията на община Плевен.*

Постигането на високи нива на заетост и производителност зависи от широк брой мерки. Инвестициите в инфраструктура, бизнес услуги и изследванията подобрява възможностите за работа както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. *За увеличаване ефекта от тези инвестиции, обаче, е необходимо да бъде повишено качеството на човешкия капитал, с който разполага общината.* Фирмите, осъществяващи дейност в секторите преработваща промишленост и услуги, поставят на първо място като изискване за инвестиции и успешно развитие на бизнеса наличието на квалифициран персонал.

Развитието на човешкия капитал е свързано както с разкриването на повече висококвалифицирани работни места, подобряване приспособимостта и мобилността на работниците, както и гъвкавостта на пазара на труда, осигуряването на по-добра професионална квалификация, така и с инвестиции в подобряване ефикасността на публичната администрация, в образователната и здравната инфраструктура.

Основната част от населението на общината е концентрирано в общинския център, което е продиктувано от факта, че град Плевен е един от основните индустриални центрове на национално ниво. Съсредоточаване на селското население се наблюдава в няколко села, намиращи се в непосредствена близост до общинския център и разполагащи с много добра транспортна достъпност. В три от тях е съсредоточено почти половината от населението в общината, самоопределящо се като ромско. Това, обаче, е причина за концентрация и на проблеми, свързани с устройството на територията (нерегламентирани квартали с ромско население в Буковлък), концентрация на човешки ресурс с ниско образование и професионална квалификация, както и нуждата от решения за интеграция на това население.

Темпът на промяна на коефициента на възрастова зависимост на населението в общината е по-бавен от средния за страната, което ще позволи на показателя да остане с по-благоприятни от средните за страната стойности в рамките на плановия период. Данните разкриват, обаче, изключително неблагоприятна възрастова структура на населението в селата. Неблагоприятни са и тенденциите по отношение застаряване на населението, които са особено силно изразени в селата на общината.

Съотношението на населението в трудоспособна възраст спрямо това в надтрудоспособна е значително по-добро от средните стойности на областно и е малко над средното за страната.

Образователната структура на населението бележи положителна тенденция на развитие, като *намалява дялът на населението с образование под средното* за сметка на хората със средно и по-високо образование. Въпреки доброто образователно равнище в общината, бързият темп, с който намалява населението в подтрудоспособна възраст, ще изправи общината пред бъдещи проблеми, свързани с наличните човешки ресурси.

През периода 2000-2004 безработицата в община Плевен остава под средната за страната. Обезпокоително е нивото на младежката безработица (до 29 г.), която въпреки наблюдавания спад съставлява около и над една четвърт от общата безработица в общината.

Категорията на хората с основно и по-ниско образование е основната група на броя на безработните. Те съставляват около 40% от безработните в общината, като тенденцията за периода е възходяща. Обезпокояващ е факта, че дела на безработните вишестепенни в община Плевен е почти два пъти над средния за страната като тенденцията е неблагоприятна. Без работа основно са групите с инженерно образование, икономически и хуманитарни специалности. Силно изразена е негативната тенденция за *нарастване дела на трайно безработните за срок над 2 години*, като достига до близо 1/3 от всички безработни. Анализът показва, че това са предимно тези с основно и по-ниско образование.

Тези изводи обуславят необходимостта от планиране на мерки, подкрепящи връщането на пазара на труда на трайно безработните, а също и на мерки за повишаване образованието и професионалната квалификация. Необходимо е планирането на мерки да бъде съобразено с нуждите на бизнеса от квалифицирани специалисти. За тази цел е подходящо да бъдат проведени изследвания за на тези нужди, включително и в съседни общини предвид наличните данни за съществуваща трудова миграция.

Повишаването на квалификацията на специалистите и привлекателността на професионалното обучение ще спомогне за повишаване конкурентоспособността на човешкия капитал, както и интегрирането на групите със специфични изисквания към пазара на труда.

Адаптирането на съществуващото професионално образование към нуждите на пазара в най-голяма степен ще подкрепи усилията за увеличение на икономическия растеж. Необходими са мерки, предоставящи възможност за въвеждане на информационните технологии в училищата, особено тези в селата на общината.

Инвестициите в превенция на здравните рискове и промоция на здравето са от особена важност предвид неблагоприятните възрастови тенденции. Необходимо е да бъде гарантиран равен достъп до качествени здравни грижи, чрез инвестиции в здравната инфраструктура след направен анализ на състоянието и нуждите. Необходимо е да бъдат разработени програми за превенция на здравния риск, както сред тях, така и насочени към специфични групи от населението като малцинствените, чието население е съсредоточено в няколко от населените места на общината.

Капацитета на местната администрация е важен елемент от ефективната система за програмиране и управление на средствата, финансиращи регионалното развитие. Наред с това, ефективната администрация, чрез публичните услуги, които предоставя, е важен фактор за генериране на икономически растеж и създаване на работни места.

Необходимите мерки за увеличаване на административния капацитет са свързани с повишаване ефективността на предоставяните услуги, изграждане и поддържане, съвместно с териториалните и регионалните звена на централната администрация, социалните партньори и организациите от неправителствения сектор, на обща информационна система, позволяваща качествен анализ и гъвкаво планиране на местно развитие.

**ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ
И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
ПЛЕВЕН**

Стратегиите за стимулиране на потенциала за икономически растеж са свързани със съсредоточаване на инвестициите и подобрене на публичните услуги за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност, условията за създаване на заетост и устойчиво развитие.

Основните области на подкрепа за икономически растеж са свързани с изграждането на основните елементи на инфраструктурата и услугите, по начин, позволяващ на общинската икономика да се възползва от възможностите на регионално и национално ниво, създаването на подходяща рамка за подкрепа на бизнеса за използване на новите възможности, възникващи от достъпа до единния пазар на ЕС в началото на плановия период, както и да отговори на предизвикателствата, които произтичат от това.

Съществени усилия са необходими за увеличаване на инвестициите в човешкия капитал, нарастването на възможностите за заетост, подкрепа за преодоляване на социалната изолация и планиране и изпълнение на необходимите реформи в областта на обучението и професионалното образование.

Наред с това е необходимо да бъдат положени усилия за модернизация и реструктуриране на капацитета за производство и предоставяне на конкурентоспособни стоки и услуги, с особено внимание към малките и средните предприятия, подкрепа за иновациите и изследванията и повишаване на разпространението и достъпа до информационни и комуникационни технологии.

В зависимост от изводите, формулирани при анализиране на социално-икономическото развитие следва да бъде определени точните елементи на стратегията за подкрепа на икономическия растеж.

Определените в общинския план за развитие цели и приоритети за тяхното постигане следва да бъдат съгласувани с определените областни и национални стратегически цели за регионално развитие, отразени в съответните планови документи. Това ще гарантира координацията на мерките за развитие, както и финансовото им осигуряване при ефективно изразходване на ограничените ресурси. Съгласуването с областните и националните насоки следва да отразява в максимална степен местните приоритети.

1. Стратегически насоки за развитие на община Плевен

С разработването на Плана за развитие на Северния централен район за планиране за периода 2007-2013 г., въз основа на анализ на определените нормативно показатели, община Плевен е определена за район за икономически растеж. Общината се нарежда сред трите общини в плановия район и сред общо петнайсетте общини от този тип райони на въздействие в страната. Икономиката на общината, чийто център е един от най-големите градове в страната и административен център на Плевенска област, има и значителен превес в икономиката на областта.

Въпреки високите нива на икономическите показатели, които определят община Плевен като район за растеж, тенденцията в темповете им на растеж са негативни. Негативни са и тенденциите в икономическите показатели в сектора преработваща промишленост, който е структуроопределящ за общинската икономика. При запазване на

тези тенденции, съществува реална опасност общината да бъде изключена от типа райони за въздействие “район за растеж” при прегледа на показатели в средата на плановия период 2007-2013 г.

В тази връзка и предвид изводите от направения анализ на социално-икономическото състояние за периода 2000-2004 г., които разкриват наличен потенциал, стратегическите насоки за развитие на община Плевен за плановия период 2007-2013 г. са формулирани както следва.

Стратегическите цели за развитие и приоритетите и мерките за тяхното изпълнение трябва да осигурят в краткосрочен план (до средата на плановия период) устойчива промяна на негативните тенденции в основните икономически показатели, а до края на плановия период – икономически растеж на база на общия икономически ръст на районите за растеж и националните тенденции.

2. Визия, цели и приоритети на общинския план за развитие

Визията за развитието на община Плевен отразява състоянието на ресурсите, наличието на възможности за подкрепа, както и ограничителните условия на средата, в която общината се развива.

Утвърждаване на община Плевен като икономически център на Северен централен район, чрез реализиране наличния потенциал за бърз икономически растеж, и притегателен център за национални и чужди инвестиции.

Определените стратегическите цели гарантират развитие в стратегическите насоки чрез ускоряване на икономическото развитие и повишаване на инвестиционната атрактивност на общината (цел 1), повишаване на конкурентоспособността чрез развитие на човешкия капитал (цел 2), развитие на социалната инфраструктура (цел 3) и повишаване на местния капацитет за разработване на политики, планиране и управление (цел 4).

Стратегическа цел: Постигане на динамична конкурентоспособна икономика, осигуряваща по-добра професионална и социална реализация на хората, в устойчиво развиваща се жизнена среда.

Цел 1	Ускоряване на икономическото развитие и повишаване на инвестиционната атрактивност на общината чрез подобряване на достъпността, осигуряване на услуги с адекватно качество и запазване на екологичния потенциал
Цел 2	Повишаване на конкурентоспособността чрез развитие на човешкия капитал
Цел 3	Развитие на социалната инфраструктура
Цел 4	Повишаване на местния капацитет за разработване на политики, планиране и управление

2.1. Приоритети и мерки за осъществяване им по цел 1

Цел 1	Ускоряване на икономическото развитие и повишаване на инвестиционната атрактивност на общината чрез подобряване на достъпността, осигуряване на услуги с адекватно качество и запазване на екологичния
--------------	--

Приоритет 1.1 Разширяване и подобряване на транспортната инфраструктура

Мярка 1.1.1 Развитие на националните транспортни коридори.

Мярка 1.1.2 Интегриране на регионалните транспортни мрежи за осигуряване връзките между високоурбанизирани и селските територии.

Мярка 1.1.3 Развитие на устойчиви и опазващи околната среда транспортни мрежи.

Приоритет 1.2 Защита на околната среда чрез развитие на инфраструктура осигуряваща атрактивни условия за развитие на бизнеса и съхранение на околната среда

Мярка 1.2.1 Развитие на ВиК инфраструктура

Мярка 1.2.2 Изграждане и развитие на система за сметосъбиране

Мярка 1.2.3 Развитие и прилагане на програми за почистване на въздуха

Мярка 1.2.4 Подобряване на енергийната ефективност и развитие на модели за нискоенергийно потребление чрез използване на алтернативни енергийни източници

Мярка 1.2.5 Развитие на системите за управление на средата чрез използване на ИТ, включително управление на природни и културни обекти и подобряване на физическата среда

2.2. Приоритети и мерки за осъществяване им по цел 2

Цел 2	Повишаване на конкурентоспособността чрез развитие на човешкия капитал
--------------	--

Приоритет 2.1 Развитие на човешкия потенциал

Мярка 2.1.1 Удовлетворяване изискванията на пазара на труда

Разработване на програми за:

- ☐ изследване на нуждите на местния бизнес от квалифициран персонал, включително и в съседни общини
- ☐ насърчаване на мобилността на трудовия ресурс и управление на трудовата миграция на територията на община Плевен и в съседните общини

- ▣ развитие на предприемаческата култура и умения за активно участие на пазара на труда

Мярка 2.1.2 Адаптиране на образованието и системите на обучение към изискванията на бизнеса

Разработване на програми за:

- ▣ повишаване на квалификацията на възрастните
- ▣ програма за интегриране на малцинствените групи към пазара на труда
- ▣ повишаване на качеството и привлекателността на професионалното обучение, включително обучение за предприемачество

Приоритет 2.2 Подобряване качеството на бизнес услугите

Мярка 2.2.1 Създаване на мрежа за консултации и обмяна на опит на малките и средни предприятия в сектора на туризма и селското стопанство

Мярка 2.2.2 Изграждане на бизнес център за развитие на предприемачеството

2.3. Приоритети и мерки за осъществяване им по цел 3

Цел 3	Развитие на социалната инфраструктура
--------------	---------------------------------------

Приоритет 3.1 Повишаване качеството на живот

Мярка 3.1.1 Подобряване на инфраструктурата на здравеопазването и повишаване качеството на здравното обслужване

Мярка 3.1.2 Подобряване на инфраструктурата в образованието и качеството в средното образование

Мярка 3.1.3 Подобряване на благоустройството и развитие на територията

Приоритет 2 Развитие на културните и общностите средища

Мярка 3.2.1 Подкрепа за общностни инициативи в центъра и периферията на общината

Мярка 3.2.2 Развитие на туристическия потенциал чрез подкрепа и развитие на дестинациите за културен туризъм

2.4. Приоритети и мерки за осъществяване им по цел 4

Цел 4: Повишаване на местния капацитет за разработване на политики, планиране и управление

Приоритет 4.1: Повишаване капацитета на административните структури

Мярка 4.1.1: Повишаване капацитета на общинската администрация за обслужване на населението и бизнеса

Мярка 4.1.2: Изграждане на общинска управленска информационна система

Мярка 4.1.3: Повишаване на капацитета за изпълнение и оценка на програми и проекти

Приоритет 4.2: Повишаване капацитета на гражданския сектор за активно участие в управлението на общината

Мярка 4.2.1: Обучения на местни НПО за разработване и управление на проекти

Мярка 4.2.2: Обучения за съвместна работа и участие в консултации с местната власт

**ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА
ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ**

1. Същност на Програмата за реализация на ОПР

Програмата за реализация за развитие е съставен документ, който се **изработва въз основа на осигурените финансово за съответната година проекти, предвидени в Общинския план за развитие.**

Програмата има за цел да конкретизира мерките за развитие, проектите за тяхното изпълнение и съответните финансови ресурси, звената за изпълнение на проектите и дейностите за информация и публичност, контрола и оценката на изпълнението на програмата.

Финансовия ресурс за изпълнението на плана се осигурява от следните източници:

- ☐ общински бюджет и извънбюджетни сметки и фондове;
- ☐ републикански бюджет, включително чрез средства за реализация на регионалната политика в районите за целенасочено въздействие – в случая район за растеж.
- ☐ предприєдинителни, след 2007 г. структурни фондове и кохезионен фонд, финансирани от бюджета на ЕС, при изпълнение на съответните условия;
- ☐ търговски дружества за изпълнение на инвестиционните им програми.

За да съответства на реалните възможности за изпълнение, препоръчително е **Програмата за реализиране на ОПР да бъде изработвана съвместно с подготовката на проект за общинския бюджет за съответната година.**

Постигането на стратегическата рамка, заложенa в общинския план за развитие се осъществява с реализирането на конкретни проекти, описани в индикативната финансова таблица. Тя е приложение към плана и освен списък с проектите, представлява цялостна схема на за реализация на плана. В нея са посочени сроковете, в които ще бъде реализиран всеки проект, както и необходимите средства, като средствата са разпределени по източници на финансиране на съответния проект.

Проектите, които са заложени за изпълнение в краткосрочен и средносрочен период са значително повече, като фазата, в която се намират (работен проект) позволява прецизна оценка на необходимите разходи за реализацията им, също така са в ход и осигуряване на финансирането им.

Чрез разработването на едногодишни програми за изпълнението на плана ще се определя приоритетните проекти за съответната година (ако са наложени изменения спрямо заложените параметри в индикативната финансова таблица). В тези програми трябва да бъдат определени прецизно размера и източниците на финансиране, както и заинтересованите страни за изпълнението на проектите. Програмата се разработва преди залагането на рамката на общинския бюджет, което ще позволи да се заложат необходимите финансовите средства, които ще бъдат предоставени от общината.

Ежегодно ще се прави оценка на изпълнението на плана и постигнатите резултати за съответната година, като всички заинтересовани страни ще имат достъп до нея. Това

ще позволи да се отправят мнения и препоръки за корекции в хода на изпълнението на плана, което ще спомогне за постигането на по-добри резултат.

За проектите, които са включени в годишната Програма за реализиране на ОПР, се изготвят проектни фишове, включващи информация за целите на проекта, конкретните дейности, проектната готовност, срокове за изпълнение, необходими средства, източници на финансиране, отговорни за изпълнението на проектите звена.

Акцентите в програмата са възможностите за съвместни дейности с други общини; публичност и прозрачност при изготвянето и реализацията на плана; наблюдения и оценка на изпълнението му.

2. Съвместни дейности с други общини

Функциите на областен център на град Плевен предполагат водеща роля на общината за изпълнението на множество проекти съвместно с другите общини в областта. Дейностите и проектите, обезпечаващи развитието на 11-те общини в областта, са приоритет на областната стратегия за развитие, особено в случаите, когато става въпрос за държавни дейности и имущество (рехабилитация I-III клас пътища, образование и стопанисване на държавни училища и болници, други държавни имоти). Поради значението за развитието на част от проектите и дейностите, община Плевен се ангажира като включва част от проектите в своя общински план за развитие.

Съседни общини на община Плевен са Долни Дъбник, Долна Митрополия, Гулянци, Белене, Левски, Пордим, Ловеч, Угърчин и Луковит. Общината има много тясно сътрудничество с община Долна Митрополия, като двете общини имат изготвена съвместна програма за околна среда.

Планът за развитие предвижда някои мерки и конкретни проекти, които следва да се изпълнят съвместно с други общини. Направленията, в които се предвиждат съвместни проекти са следните: изграждане на инфраструктура, обучение, интеграция и подобряване на жизнения статус на малцинствата, развитие на туристически продукт и информация и предоставянето на консултации на населението и бизнеса.

При разработването на съвместни проекти общината акцентира върху партньорството с малко по-развитите общини в областта. Преобладават проекти с общините Червен бряг, Долни Дъбник. С изграждането на АЕЦ "Белене" се очаква засилено партньорство между двете общини, с което ще бъде постигнат значителен синергиен ефект.

Град Ловеч е областен център на Ловешка област и непосредствено граничи с община Плевен. Въпреки добрите възможности, които имат двете общини за изпълнението на съвместни проекти на общинско ниво, в плана за развитие са предвидени само два съвместни проект. Съвместни дейности между двете общини следва да се координират и на ниво областни съвети.

В своя план за развитие община Плевен предвижда и съвместни проекти с общини, които не са в географска близост до нея. Такъв проект е съвместно изграждане на стратегия за предоставяне на информационно – консултантски услуги съвместно с други развити градове (София, Пловдив, Варна, Благоевград) от страната. Предвиден е и трансграничен проект с румънски общини.

В следващата таблица са включени основните проекти, които са предвидени за изпълнение съвместно с други общини.

Таблица 6 Проекти заложи в плана за развитие на община Плевен, които е предвидено да бъдат изпълнявани съвместно с други общини

Община	Име на проекта
Плевен	Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините: Плевен, Д. Митрополия, Д. Дъбник, Гулянци, Пордим и Искър
Троян	Хидровъзел "Черни Осъм" за водоснабдяване на гр. Троян, гр. Ловеч и гр. Плевен
Плевен	Изграждане на база за занаятчийско обучение за ученици от Северна България - учебна кухня и сладкарска учебна работилница
Плевен, Левски, Червен бряг	Създаване на достъпна среда за ученици, имащи специални образователни и/или хронични заболявания в три базови училища от системата на народната просвета на територията на област Плевен
Плевен и Долна Митрополия	Насърчаване на процесите на интеграция на малцинствените общности чрез развитие на социалната инфраструктура в местата с концентрирано население
Плевенски регион	Ремонт на сграда на дневен център за деца и младежи с интелектуални и физически затруднения
Плевенски регион	Саниране на училища, детски градини, ясли и други обществени сгради
Плевенски регион	Възстановяване на обществени сгради в сферата на здравеопазването и спорта: АГ клиника в Ж.К."Дружба", Поликлиничен комплекс в Ж.К."Дружба", Универсална спортна зала в гр. Плевен
Плевен, Варна, Пловдив, Благоевград и София	Развитие на мрежова стратегия за предоставяне на информационно - консултантски услуги и защита на потребителите
11-те общини	Създаване на регионална мрежа от Европейски информационни центрове
11-те общини	Антикорупция в регионалните структури на държавната администрация и общинската администрация в Област Плевен
Плевен, Д. Дъбник и Червен бряг	Изграждане на достъпен маршрут за хора с ограничена подвижност в пешеходните пространства на природен парк "Студенец"

Никопол, Гулянци, Д. Митрополия, Плевен, с. Гиген - община Гулянци	Създаване на нова туристическа дестинация чрез частично възстановяване на археологически обекти по римския път на император Траян от Карпатите до Константинопол
Никопол, Гулянци, Плевен, Долни Дъбник	Разработване и промоция на продукт за културно-исторически и познавателен туризъм на Плевен
Плевен	Изграждане и развитие на туристически информационен център на регион Плевен
Плевен, Ловеч	Изграждане на автоматизирани системи за управление на транспортни потоци по светофарно регулираните кръстовища в Плевен и Ловеч
Плевен	Мобилен център за регионални политики и практики
11 те общини	Ремонтиране, обновяване и възстановяване на професионалните училища на територията на Областта-28 броя
11-те общини	Рехабилитация и изграждане транспортни инфраструктури-II- и III класни пътни мрежа
Плевен	Изграждане на интегрирана транспортна схема за превозване на работници за строителството на АЕЦ "Белене"
българска страна: община Плевен румънска страна: община Александрия	Българо - румънски проект "Общи корени - от предците към бъдещето"

Източник: Общинска администрация

Проблем при изпълнението на съвместни проекти може да се породи поради не добрата координация, което налага предвиждането на предпроектно проучване и планиране на изпълнението на проектите, както и максимална заинтересованост на всички общини участнички в съвместния проект.

Предвидените в съседните общини проекти, които да бъдат изпълнявани съвместно с община Плевен, следва да бъдат оценени и при положително становище за ефективност на проекта за общината, тя може да се включи активно в неговото изпълнение.

3. Публичност и прозрачност при обсъждане, съгласуване и реализация на плана за развитие на Община Плевен. Процедури на партньорство

Основни партньори на местната власт в процеса на подготовка, съгласуване и контрол на плана за развитие са социалните и икономически партньори на територията на общината. Това са представители на организации на работодателите, професионалните съюзи, НПО и други.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване и обсъждане, контрол на изпълнението ще гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на плана за развитие.

За целите на установяване на стабилно и ефективно партньорство управляващите органи следва да изготвят прозрачни правила за анализ и избор на заинтересованите страни на всяко едно ниво от планирането и изпълнението на общинския план за развитие.

Управляващите органи следва регулярно да предоставят и публикуват информация, предназначена за крайните получатели, за финансираните дейности.

Включването на всички заинтересовани страни в процеса на разработването и изпълнението на плановите документи ще повиши значително тяхното качество и резултатност. На всеки един етап община Плевен ще включва максимален брой партньори, с което цели плана да отразява мненията и потребностите на максимален брой заинтересовани страни в общината. В хода на разработването на плана бяха проведени интервюта и анкетни проучвания с местните власти и представители на стопанския сектор.

Осигуряването на публичност и прозрачност на плановите документи ще премине през следните етапи:

- ☐ Определяне на заинтересованите страни;
- ☐ Оценка на степента на въздействие върху всеки един от тях;
- ☐ Определяне на най-подходящите механизми за консултиране, с оглед на спецификите на общината за постигане на максимален ефект.

Идентифициране на заинтересованите групи ще стане като се оценят следните елементи:

Кои са потенциалните облагодетелствани страни?

Кой може да претърпи неблагоприятно въздействие?

Кой може да повлияе негативно, така че изпълнението на плана да се забави или възпрепятства?

Кой има капацитета и възможностите да подкрепи плана?

Анализ за ролята им ще се направи с помощта на следните въпроси:

Какви са техните очаквания по отношение на средата и политиката?

Какво е предварителното отношение на групите към вероятни промени в средата?

Какви са възможните ползи за заинтересованите страни от включване на техни приоритети във формулираните решения относно разработваната политика?

Кои интереси на заинтересованите страни се засягат от реализацията на отделна цел или цели включени в разработваната политика?

Какви са взаимоотношенията между заинтересованите страни?

Какви ресурси са в състояние или биха могли да мобилизират заинтересованите страни?

Какво е отношението на тези, които взимат крайно решение и реализират плана? Основните критерии за определянето на механизмите за консултации ще бъдат:

Необходими ресурси;

Крайния резултат, който трябва да се постигне;

Наличие на подходящи условия за реализиране на съответния механизъм;

Характеристиките на самите заинтересовани страни.

4. Информационно осигуряване

Осигуряването на информация за плановите документи за развитие е от съществено значение, тъй като качеството на тези документи в много голяма степен зависи от качеството на информацията, която е използвана за разработването им.

Информационното осигуряване предполага използването на различни източници на всички нива на разработване и изпълнението на плана. За разработването на плана за развитие се използва голямо количество разнородна информация, събрана от различни източници. Информацията, която се използва за целите на планирането трябва да е:

- ☐ актуална
- ☐ надеждна
- ☐ съпоставима

Актуалната информация гарантира обективна оценка на състоянието на общината. При описването на текущото състояние са търсени данни за последния възможен период. Наличните данни за различните показатели се получават в различни срокове (или в случаите, когато информацията е събирана по конкретен повод) и поради тази причина годината към която има данни за тях не е една и съща. Това създава известни трудности при анализа, тъй като информацията не е съпоставима. При изготвения анализ, екипът разработил плана, е взел под внимание този проблем, вследствие на което данните са интерпретирани по начин, некомпromетиращ направените изводи.

Надеждността на информацията се обуславя от методите за събиране и органите, които са я предоставили. Методите за събиране на първичната информация трябва да са достатъчно надеждни и да не предполагат натрупването на системни грешки. Институциите, от които се използва информацията, трябва да бъдат оторизирани за нейното събиране.

Съпоставимостта на данните гарантира обективност при сравняването на общината и протичащи в нея процеси и явления по време и място.

При изследването на част от процесите и явленията са налични различни източници на данни, които дават различни резултати (брой на населението, коефициент на безработица и други). Тези различия се дължат на различните методи, които се използват за събирането на данните. При анализа на данни от този тип е необходимо да се познават тези методологически различия и да се имат в предвид при анализа.

Тези основни изисквания към информацията са осигурени при разработването на общинския план, като с това е постигната обективност на оценката на състоянието на за степента на развитие на община Плевен.

Основните източници използвани за информационно осигуряване разработването на плана са:

- официални данни на НСИ;
- информация от национални институции – Агенция по заетостта, Агенция за приватизация, Българска стопанска камара, и други;
- информация от регионални източници – Териториално поделение “Български пощи” Плевен, Областно пътно управление Плевен, БлуЛинк – Електронна мрежа, РД “Екоюгозапад” – Благоевград, със съдействието на Министерство на околната среда и водите, <http://www.bluelink.net/water/> , РИОСВ Плевен и други;
- информация от местни източници – Общинска администрация, Общинска служба по земеделие и гори – Плевен и други;
- Търговски дружества – “Електроразпределение Плевен” АД, “Черноморска технологична компания” АД Варна, “Топлофикация Плевен” АД;
- Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България;
- Доклад на баланса на земята за територията на община Плевен към 31.12.2000 г., изготвен от “Агрогеометър –София” ЕАД;
- Главна Дирекция Гражданска Регистрация и Административно Обслужване на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, <http://www.grao.bg>
- информация събирана по конкретен повод – за целите на общинския план за развитие бяха проведени разговори с експерти от общинската администрация, представители на неправителствения сектора.

За осигуряване на съответствие с плановите документи на над общинско ниво при разработването на плановия документ са прегледани и отчетени изводите, направени в следните планови документи на по-високо ниво:

- Националната стратегия за регионално развитие 2005-2015 година
- Регионален план на северен централен район за планиране (2007-2013)

- ▣ Областна стратегия за развитие на област Плевен за периода 2005-2015 година
- ▣ Общинска програма за опазване на околната среда 2004-2008
- ▣ Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация
- ▣ Стратегия по заетостта 2004-2010 година
- ▣ Национална стратегия за насърчаване развитието на малките и средни предприятия в България през 2002 - 2006
- ▣ Стратегия за насърчаване на инвестициите в Република България
- ▣ Национална стратегия за околна среда 2005-2014 година
- ▣ Национална програма за управление на отпадъците 2003 – 2007 година.

5. *Наблюдение и оценка*

Наблюдението и оценката на плана за развитие ще се извършва от постоянна работна група, сформирана със заповед от кмета на общината. Основните задачи на групата са:

- ▣ разработване на едногодишни програми за изпълнение на плана, които трябва прецизно да определят приоритетните проекти за съответната година. Следва да бъдат определени и основните параметри на проектите: размер на финансирането, източници на финансирането, заинтересовани страни от/ за изпълнението на конкретния проект, срокове за изпълнение;
- ▣ утвърждаване на система от индикатори за наблюдение и оценка;
- ▣ ежегоден отчет и анализ на заложените в системата индикатори, които ще позволява своевременно назначаване на оценка и корекции на плана при необходимост, в случай че стойностите на индикаторите, заложи в системата не следват очаквания си ход;
- ▣ подготовка на провеждането на междинна и последваща оценка;
- ▣ анализ на резултатите от междинната оценка и предложения за корекции в плана за развитие необходимостта, от които е идентифицирана при оценката;
- ▣ анализ на резултатите от последващата оценка;
- ▣ подготовка за разработване на плановите документи за следващия планов период.

В основата на ефективното наблюдение и оценка на общинския план за развитие е разработването на единна и добре балансирана система от качествени и количествени индикатори. Индикаторите трябва да отговорят на няколко основни изисквания:

- ▣ да са съобразени с целите на провежданата политика;
- ▣ да са измерими;
- ▣ да са систематизирани;
- ▣ да са съпоставими.

Индикаторите, които са включени в системата за наблюдение и оценка следва да бъдат измервани поне веднъж на 12 месеца.

Разработването на такава система е предвидено да се направи в периода 2005 – 2007 година, като наред с това е планирано и изграждането на капацитета на местните партньори.

Системата от индикатори трябва да бъде съобразена със съответните нива на изпълнение на плана – мерки, приоритети, стратегически цели. Различните типове индикатори си кореспондират с различните нива на изпълнението. Различните нива индикатори могат да бъдат определени по следната класификация:

- ▣ **Исходни индикатори** - представят продукта от дейността на програмите. Измерват се във физически или финансови единици. Исходните показатели са отговорност на изпълнителните органи, които докладват за тях чрез системата за наблюдение.
- ▣ **Резултатни индикатори** – отнасят се до директния и незабавен ефект, постигнат от предприетите мерки. Те представят непосредствените ползи от програмата (или, в изключителни случаи, непосредствените загуби) за преките бенефициенти на мерките, като отчитат промените, настъпили вследствие на предприетите мерки.
- ▣ **Индикатори за въздействие** - представят последствията от програмата извън преките и непосредствени взаимодействия с бенефициентите. Съществуват две групи индикатори за въздействие. Една първоначална категория от въздействия групира последствията от програмата за преките бенефициенти, които се проявяват или продължават в средносрочен план (конкретни въздействия). Втора категория въздействия със състои от всички последствия, засягащи хора или организации, които не са преки бенефициенти в краткосрочен или средносрочен план.

Основните целеви индикатори за изпълнение на заложените в Плана за развитие на община Плевен цели са:

- ▣ Нетни приходи от продажби на един жител над 125% от средните за страната до 2013 година;
- ▣ Годишен темпа на нарастване на нетните приходи от продажби не по-малко от 15%;
- ▣ Нарастване на равнището на средната работна заплата с не по-малко от 11% средно годишно;

- Нарастване на обема на инвестициите с не по-малко от 18% средно годишно;
- Намаляване на дела на населението с проблеми във водоползването под 11% до 2009 година;
- Намаляване на дела на населението с проблеми във водоползването под 6,5% до 2013 година;
- Населени места с изградени мрежи за отпадни води - най-малко 32% (8) от населените места до 2013 година.

Ефективното планиране на регионалното развитие изисква фокусиране на по-голяма внимание върху изпълнението на предвидените мерки, тяхното влияние, както и по-доброто определяне на резултатите, които трябва да бъдат постигнати. Ефикасността на помощта, предоставяна от Фондовете, също така зависи от включването на надеждно оценяване на процеса на програмиране и наблюдение. Оценяването преди, по време и след края на програмите за регионално развитие е съществена част от общите усилия за управление на качеството.

Постигането на целите заложи в плановите документи се извършват с помощта на три типа оценки: предварителна, междинна и последваща.

Предварителната оценка има за цел оптимизирането на разпределението на бюджетните ресурси и подобряване качествата на програмиране. Тя идентифицира и оценява средносрочните и дългосрочните нужди, целите, които трябва да бъдат постигнати, очакваните резултати, количествените цели, и съгласуваността с други планови документи на по високо ниво. Предварителната оценка има два компонента:

- оценка на въздействието на плана върху социалната и икономическата ситуация;
- оценка на въздействието на плана върху околната среда по реда на Закона за опазване на околната среда.

Анализът на въздействие върху социално икономическата ситуация на първо място оценява съответствието на определените силни и слаби страни с потенциала на общината, идентифицира потребностите и ги степенува. Оценката осигурява на компетентните власти първоначално мнение по ключови въпроси, свързани с икономическото и социално развитие и доколко стратегическите оси, приоритети и цели са добре дефинирани и постижими. Освен това определя съответствието между потребности, цели, дейности и очаквани резултати и постигнатия баланс между приоритетите на плана и съчетаването им с техния принос към целите на икономическото и социалното сближаване.

Екологичната оценка не е задължителна за общинските планове, но необходимостта следва да се прецени в съответствие с включените проекти. За преценяването на необходимостта ще бъде внесено писмено искане до директора на регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ).

При положителна преценка ще се спазва следната последователност на изпълнението и:

- ▣ изготвяне на доклад за ЕО;
- ▣ провеждане на консултации с обществеността, заинтересувани органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана;
- ▣ отразяване на резултатите от консултациите в доклада за ЕО;
- ▣ определяне на мерките за наблюдение и контрол при прилагане на плана;
- ▣ издаване на становище по ЕО;
- ▣ наблюдение и контрол при прилагането на плана.

Междинната оценка има за цел да определи хода на изпълнението на плана за развитие и да предложи съответните корекции във водената политика при негативно развитие на основни процеси. Тази оценка има три основни компонента: оценка на първоначалните резултати от изпълнението, оценка на степента на постигане на съответните цели и оценка на използването на финансовите ресурси и процедурите за управление и наблюдение.

Тази оценка се извършва не по-късно от 2010 г.

Последващата оценка определя цялостното изпълнение на плана за развитие и се осъществява след изтичането на плановия период, като трябва да бъде завършена не по-късно от 31.12.2015 година.

Оценката отчита ефективността и ефикасността на планирането, което ще рече степента на изпълнението на заложените цели и вложените ресурси за постигането им. Тя също идентифицира факторите, допринасящи за успеха или неуспеха на изпълнението на плана, включително по отношение устойчивост и идентифициране на добри практики. Оценката трябва още да определи степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите, както и общото въздействие на плана. Накрая трябва да бъдат направени изводи и препоръки относно прилаганата политика, за да се подпомогне планирането през следващия планов период.

Оценките трябва да се извършат от независими експерти, които не са участвали в разработването или изпълнението на плановите документи като с това ще се гарантира по-голяма обективност при разработването ѝ.